

บทที่ 2

สภาพปัญหาและแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิผู้ได้รับความเสียหายจากภาพถ่าย

1. สภาพปัญหาของผู้ได้รับความเสียหายจากภาพถ่าย

จากการศึกษาข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ภาพถ่ายที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เสียหาย อันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล อาจเกิดขึ้นจากการถ่ายภาพโดยมิได้รับความยินยอม (การแอบถ่ายภาพ) แล้วนำออกเผยแพร่โดยมิได้รับความยินยอม และอีกกรณีหนึ่งคือ ภาพถ่ายนั้นได้ถ่ายโดยผู้ที่ถูกถ่ายภาพนั้นยินยอมให้ถ่าย หรือเป็นกรณีผู้ถูกถ่ายภาพได้ทำการถ่ายภาพของตนเองเพื่อเก็บไว้เป็นการส่วนตัวแต่มีผู้นำภาพออกเผยแพร่โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ที่ถูกถ่ายภาพนั้น กรณีดังกล่าวจะเห็นได้ว่าผู้ได้รับความเสียหายจากภาพถ่ายนั้นมีสภาพปัญหาเป็น 2 ประการ คือ

1. การถ่ายภาพโดยมิได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย
2. การเผยแพร่ภาพโดยมิได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย

เพื่อให้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบและขอบเขตในการศึกษาค้นคว้าและเป็นประโยชน์ในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม และวิเคราะห์ถึงมาตรการในการคุ้มครองสิทธิผู้ได้รับความเสียหายจากภาพถ่าย ในส่วนต่อไป ผู้เขียนได้รวบรวมสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม ดังนี้

1.1 การถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพโดยมิได้รับความยินยอมจากบุคคลทั่วไป(Ordinary)

จากสภาพสังคมในปัจจุบัน การละเมิดโดยใช้ภาพถ่ายไม่ได้เกิดขึ้นแต่เฉพาะกับบุคคลสาธารณะเท่านั้น เพราะแม้แต่บุคคลทั่วไปก็สามารถเป็นผู้ได้รับความเสียหายจากภาพถ่ายได้เช่นกัน จากการรวบรวมสภาพปัญหาและข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคม จะเห็นได้ว่า ภาพถ่ายที่ใช้ในการกระทำความผิดต่อบุคคลทั่วไป คือกล้องถ่ายรูป กล้องถ่ายภาพต่อเนื่อง และโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเป็นอุปกรณ์ขนาดเล็ก สามารถพกพาได้สะดวกและง่ายต่อการกระทำความผิด และในส่วนของ การเผยแพร่ภาพถ่ายโดยมิได้รับความยินยอมจากบุคคลทั่วไป เครื่องมือสำคัญในการกระทำความผิดนั้นก็ได้มีความแตกต่างจากบุคคลสาธารณะมากนัก กล่าวคือมีการใช้เทคโนโลยี

ที่สามารถรองรับระบบดิจิทัลในการเผยแพร่ภาพถ่าย ดังจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อประเภทของเทคโนโลยีที่ใช้ในการเผยแพร่ภาพถ่าย

ข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาจากการถ่ายภาพโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลทั่วไป(Ordinary)

กรณีของหญิงผู้เสียหายได้ถูกข่มขืนกระทำชำเรา แล้วมีการลักลอบบันทึกภาพถ่ายนั้นไว้ เพื่อทำการแบล็คเมล์หญิงนั้น ไม่ให้แจ้งความดำเนินคดีกับตน¹

กรณีของการแอบถ่าย โดยมีการตกลงทำกันเป็นที่มงาน เพื่อนำมาผลิตเป็นวีซีดี หรือดีวีดีออกจำหน่าย โดยทางที่มงานจะส่งสาวสวยหน้าตาดี หรือที่เรียกกันว่า “นางนกต๋อ” ให้ไปเที่ยวสถานบันเทิงต่างๆ แล้วให้หญิงสาวเหล่านี้ คอยล่อลวงให้ชายหนุ่มหลงกล และร่วมหลับนอนด้วย หญิงสาวเหล่านี้ จะคอยประสานงานกับช่างภาพอยู่ตลอดเวลา เมื่อเหยื่อหลงเชื่อก็จะพาชายหนุ่มไปยังโรงแรมมานูรูต ที่ได้จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการถ่ายภาพไว้พร้อมและชายหนุ่มคนนั้นก็กลายเป็นดาราจำเป็นทันที

หรือในกรณีที่ฝ่ายชายจะเป็นที่รู้จักกับช่างภาพที่แอบถ่าย และฝ่ายหญิงจะเป็นฝ่ายที่ถูกหลอกมอมยาให้มาร่วมหลับนอนด้วย ภาพที่ถ่ายได้จะถูกทำเป็น VCD แอบถ่ายออกจำหน่าย

นอกจากนี้ เจ้าของกิจการมานูรูตยังมีส่วนร่วมในการช้อนกล้องถ่ายภาพไว้ในโรงแรมมานูรูต เพื่อดักถ่ายลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการ โดยไม่ต้องอาศัยสาวสวยหน้าตาดี (นางนกต๋อ) เข้าไปล่อลวงชายหนุ่มในสถานบันเทิง ทั้งนี้ ทางกองถ่ายจะเน้นคู่ที่พาสาวสวยหน้าตาดีมานอนด้วย ซึ่งอาจจะเป็นหญิงสาวไซค์ไลน์ เป็นคู่รักทางอินเทอร์เน็ต หรือบุคคลอื่นๆ ที่มาใช้บริการทางโรงแรมมานูรูต²

การใช้โทรศัพท์มือถือ หรือกล้องถ่ายรูปที่มีขนาดเล็ก แอบถ่ายภาพได้กระป๋องของผู้เสียหายที่เป็นหญิง³

การติดตั้งกล้องวิดีโอเพื่อแอบถ่ายภาพในห้องน้ำหญิง หรือห้องลงเสื้อผ้าในห้างสรรพสินค้า การลักลอบบันทึกภาพผู้เสียหายหญิงขณะกำลังปฏิบัติภารกิจส่วนตัว แล้วนำออกเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต⁴

¹ <http://www.juujee.com/content/data/0071-1.html>, วันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ.2549.

² หนังสือพิมพ์แนวหน้า, (ฉบับวันที่ 19 ตุลาคม 2547), อ้างใน ITMELODY.COM.

³ <http://www.mawebgoo.com/webboard/show.php?Category=webmaster&No=637.24> ธันวาคม พ.ศ.2549.

และมีกลุ่มบุคคลที่ร่วมกันแอบถ่ายภาพนักเรียนนักศึกษา ที่แอบไปพลอดรักกันหรือร่วมเพศบนเขาแก่นจันทร์ จ.ราชบุรี โดยผู้กระทำความผิดได้แอบตั้งกล้องไว้รวมถึงจัดสถานที่ให้เหยื่อเข้ามาพลอดรักกันหลังจากนั้นก็นำภาพที่ได้ ทำเป็นวีซีดี ออกเผยแพร่และจัดจำหน่าย⁵

การลักลอบถ่ายภาพเปลือยของหญิงสาวที่ไปใช้บริการใน ร้านสปา แล้วนำออกเผยแพร่ โดยวิธีการส่งข้อมูลภาพถ่ายทางอีเมลล์

นอกจากนี้ยังมีการรุมโทรมหญิงผู้เสียหาย ถ่ายภาพผู้เสียหายขณะรุมโทรมหญิงนั้นแล้ว นำออกเผยแพร่รับส่งทางโทรศัพท์มือถือ ทางอินเทอร์เน็ต หรือส่งต่อในรูปแบบของ วีซีดี และ ดีวีดี

การติดตั้งกล้องวีดีโอแบบไร้สายไว้ที่ช่องแอร์ ในอพาร์ทเมนต์ เพื่อถ่ายภาพผู้เสียหาย ในขณะที่กำลังปฏิบัติภารกิจส่วนตัว

และในส่วนของ การเผยแพร่โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหายเช่น กรณีผู้เสียหายได้ทำการถ่ายภาพของตนเองเพื่อเก็บไว้เป็นการส่วนตัว แล้วนำภาพเหล่านั้นเก็บไว้ในโทรศัพท์มือถือ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์ เมื่อนำอุปกรณ์ดังกล่าวไปซ่อม ผู้กระทำละเมิดก็จะนำภาพถ่ายเหล่านั้นออกเผยแพร่ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย

1.2 การถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพโดยมิได้รับความยินยอมจากบุคคลสาธารณะ

(Public figure)

บุคคลที่กระทำความละเมิดต่อบุคคลสาธารณะโดยการถ่ายภาพโดยไม่ได้รับความยินยอมจากบุคคลสาธารณะ โดยมากผู้กระทำความผิดนั้น เป็นช่างภาพ หรือ ปาปาราซซี่ โดยลักษณะการทำงานของปาปาราซซี่ นอกจากจะสร้างความเสียหายและส่งผลกระทบต่อบุคคลที่มีชื่อเสียงในการสูญเสียความเป็นส่วนตัว ยังสร้างความเสียหายให้แก่ครอบครัวของบุคคลที่ถูกแอบถ่ายภาพ⁶ ตัวอย่างการละเมิดความเป็นส่วนตัวที่สร้างความเสียหายและสร้างความรำคาญให้แก่บุคคลที่ถูกถ่ายภาพ ดังนี้

⁴<http://www.idolzaa.com/sv/data/0639.htm>. 24 ธันวาคม พ.ศ. 2549.

⁵ <http://www.acca.or.th/asp/accaidea/Question.asp?GID=2.25> ธันวาคม 2549.

⁶ การแอบถ่ายภาพ หมายถึงภาพที่เกิดจากพฤติกรรมในการถ่ายรูปของปาปาราซซี่ ซึ่งกลุ่มบุคคลที่ถูกถ่ายภาพส่วนใหญ่เป็นกลุ่มบุคคลสาธารณะ อันได้แก่ นักแสดง นักร้อง โดยภาพแอบถ่ายที่ปรากฏในสื่อสิ่งพิมพ์บันเทิงไทยมักเป็นภาพกิจกรรมส่วนตัว และเป็นภาพจากการไป

ข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาจากการถ่ายภาพโดยไม่ได้รับความยินยอมในต่างประเทศ

การถ่ายภาพโดยมิได้รับความยินยอมจากบุคคลสาธารณะ ได้เกิดปัญหาขึ้นอย่างมากในต่างประเทศ โดยมีตัวอย่างข้อเท็จจริงที่เกิดขึ้นในสังคมโลกตะวันตก เช่น

ในปี พ.ศ. 2540 (ค.ศ. 1997) เจ้าหญิงไดอาน่าแห่งเวลส์ อดีตพระชายาเจ้าฟ้าชายชาร์ลส์ มกุฎราชกุมารแห่งอังกฤษ ถูกปาปาราซซีไล่ตาม จนกระทั่งรถยนต์พระที่นั่งชนกับด้านข้างอุโมงค์ลอดแม่น้ำเซน เป็นเหตุให้เจ้าหญิงไดอาน่าสิ้นพระชนม์ พร้อมนายโดดี้ อัล-ฟาเยด พระสหายรวมทั้งคนขับรถของพระองค์ กลางกรุงปารีสประเทศฝรั่งเศส

กรณีของช่างภาพสมัครเล่น (paparazzi) รอนเลลลา (Ron Galella) ที่ได้ไล่ติดตามถ่ายภาพส่วนตัวของ แจคเกอร์รีน เคนเนดี โอนาสซิส (Jacqueline Kennedy Onassis) และครอบครัวไปทุกหนทุกแห่ง กาเลลลาเริ่มติดตามแจ๊คกี้ไปทั่วทุกแห่งที่เธอปรากฏกายขึ้น การปลอมตัวเป็นกลาสีของรอน การเลลลา เพื่อถ่ายภาพเปลือยกายอาบแดดของแจ๊คกี้บนเกาะสกอร์ปิโอ ซึ่งเป็นเกาะส่วนตัว

สำหรับดาราดังในวงการฮอลลีวูดที่เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญของเหล่าปาปาราซซีในการไล่ล่าติดตาม เพื่อการถ่ายภูมุนั้น ส่วนใหญ่เป็นดาราที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลกและมีราคาตัวในเรื่องการถ่ายภาพส่วนตัวที่สูงมาก เช่น

กรณีของนักแสดงชายชื่อดัง แบริด พิตท์ (Brad Pitt) และนักแสดงหญิงแอนเจลิน่า โจลี่ (Angelina Jolie) ที่ถูกจับตามองจากสื่อมวลชนและประชาชนทั่วโลกหลังจากมีภาพส่วนตัวของเขาและเธอหลุดออกมาทางนิตยสารแทปลอยด์หลายเล่ม โดยเป็นภาพที่แสดงให้เห็นถึงความสนิทสนมเกินฐานะของความเป็นเพื่อนหลังจากการร่วมงานด้วยกันในภาพยนตร์เรื่อง Mr. & Mrs. Smith ที่ทั้งสองรับบทเป็นสามีภริยากัน ภาพส่วนตัวดังกล่าวถูกถ่ายโดยช่างภาพอิสระคนหนึ่งและปรากฏให้เห็นแพร่หลายในสื่อสิ่งพิมพ์บันเทิงหลายฉบับ จนเป็นเหตุให้ แบริด พิตท์ และแอนเจลิน่า โจลี่ ทรยศต่อกันอย่างร้ายแรงที่สุดในที่สุด หลังจากสัมพันธ์ภาพของทั้งคู่ไม่ราบรื่นมาก่อนหน้าเหตุการณ์ในครั้งนี้ ภาพส่วนตัวที่แสดงถึงความสัมพันธ์อย่างเด่นชัดระหว่าง แบริด พิตท์ กับ แอนเจลิน่า โจลี่ คือ ภาพที่ทั้งคู่พาลูกชายบุญธรรมชายเขมร แม็ดดอกซ์ ที่แอนเจลิน่ารับเป็นบุตรบุญธรรม ไปพักผ่อนในรีสอร์ท อัลฟาจิรี วิลล่า (Alfajiri Villa) ที่ติดกับชายหาดส่วนตัวในประเทศเคนย่า สาธารณรัฐแอฟริกาใต้ โดยแหล่งข่าวออกมายืนยันถึงสัมพันธ์ภาพที่เกิน

ร่วมงานต่างๆ ทั้งโดยหน้าที่และภารกิจส่วนตัว ซึ่งไม่ได้เกิดจากความเต็มใจและไม่ได้รับอนุญาตจากผู้ที่ถูกถ่ายภาพ

ฐานะความเป็นเพื่อนของทั้งคู่คือ พนักงานที่ทำงานใน รีสอร์ทดังกล่าวในขณะที่ทั้งสองคนเข้าไปพัก กระแสความโด่งดังในความรักครั้งนี้ ส่งผลให้ปาปาราซซี่พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้ได้ภาพส่วนตัวของทั้งคู่ เนื่องจากเป็นภาพถ่ายที่มีราคาสูง และเป็นที่ต้องการของตลาดอย่างมาก ส่งผลให้แบรด พิตท์ ต้องจ้างทีมงานรักษาความปลอดภัยเพื่อคอยตรวจตราละเอียดของรถยนต์และรถมอเตอร์ไซค์ที่จอดใกล้กับคฤหาสน์ส่วนตัวเพื่อปกป้องดูแลตัวเขา แองเจลิน่าและลูกๆ จากการซุ่มถ่ายภาพจากปาปาราซซี่ที่ดักกรอถ่ายภาพในขณะที่พักอาศัยอยู่ในคฤหาสน์ส่วนตัวที่ติดกับชายหาดมาลิบู⁷

ในขณะที่ปารีส ฮิลตัน ดาราสาวคนดังของฮอลลีวู้ด ที่มีภาพลักษณ์ในแง่ค่อนข้างลบ เพราะภาพที่ปรากฏสู่สายตาคนทั่วโลกส่วนใหญ่เป็นภาพส่วนตัวที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ชีวิตอันไร้สาระของเธอ และการเลิกวอยครั้งกับแฟนหนุ่มหลายคน เหตุการณ์ล่าสุดที่ทำให้เธอตกเป็นจำเลยของสังคมคือ ภาพวิดีโอที่เธอขับรถยนต์คันหนึ่งที่จอดอยู่ในสวนสาธารณะในนครลอสแอนเจลิส แล้วขับรถหนีโดยไม่ได้แสดงความรับผิดชอบต่อเจ้าของรถยนต์คันดังกล่าว โดยเหตุการณ์ครั้งนี้ถูกบันทึกภาพจาก ช่างกล้องวิดีโอสมัครเล่นคนหนึ่งซึ่งบังเอิญอยู่ในสถานที่ดังกล่าว อย่างไรก็ตามภาพถ่ายเหตุการณ์ครั้งนี้ได้ถูกเผยแพร่ออกไป ปารีสได้ออกมาขอโทษและชี้แจงถึงสาเหตุที่ทำให้เธอต้องรีบขับรถหนีออกมาเพราะถูกปาปาราซซี่รุมถ่ายภาพจนทำให้เธอตกใจและไม่ทันระวังตัวจึงถอยหลังไปชนรถยนต์คันดังกล่าว

กรณีของนักแสดงชายชื่อดัง ทอม ครูซ (Tom Cruise) ซึ่งเป็นหนึ่งในดารายอดนิยมคนในวงการบันเทิงของฮอลลีวู้ดที่ถูกปาปาราซซี่ตามถ่ายภาพส่วนตัวอยู่บ่อยครั้ง เขาได้กล่าวกับ CNN ถึงการถูกไล่ล่าจากเหล่าช่างภาพหรือปาปาราซซี่ว่า เขารู้สึกได้ถึงความหายนะที่เกิดขึ้นจากการติดตามถ่ายภาพของปาปาราซซี่ขณะที่เขาอยู่ในอุโมงค์ลอดแม่น้ำแซน กลางกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส ซึ่งเป็นสถานที่เดียวกับที่เกิดเหตุการณ์การสิ้นพระชนม์จากอุบัติเหตุทางรถยนต์ของเจ้าหญิงไดอาน่า โดยปาปาราซซี่ได้พยายามเปิดไฟสูงตามรถเขาเพียงเพื่อให้ได้ภาพถ่ายตามที่ต้องการ⁸

⁷“Brad Pitt’s paparazzi minder,”

(<http://www.femalefist.co.uk/celebrity/46302004.htm>. 2 ตุลาคม 2549.

⁸“Hollywood lashes out at

Paparazzi,”(<http://www.geocities.com/hollywood/hills/4932/tomnews.html>).3 ตุลาคม

2549.

และในส่วนของการที่ผู้ถูกถ่ายภาพได้ทำการถ่ายภาพของตนเองเพื่อเก็บไว้เป็นการส่วนตัว แต่มีผู้นำภาพออกเผยแพร่ ไม่ได้ได้รับความยินยอมจากผู้เสียหาย ในทวีปเอเชียก็ได้มีปัญหาเกิดขึ้นเช่นกัน โดยมีคลิป์วิดีโอ เหวียน ถวีลิ่งห์ ดาราสาวชาวเวียดนามที่กำลังร่วมรักกับแฟนหนุ่ม หลุดออกมาเผยแพร่จนเป็นข่าวดังไปทั่วโลก จากแหล่งข่าวกล่าวว่า ผู้กระทำความผิดได้อาศัยวิธีขโมยคลิป์วิดีโอส่วนตัวจากคอมพิวเตอร์ของแฟนหนุ่มดาราล้วนแล้วนำออกไปเผยแพร่โดยไม่ได้นำเงินผลกระทบที่จะตามมาภายหลัง⁹

ข้อเท็จจริงและสภาพปัญหาจากการถ่ายภาพโดยไม่ได้รับความยินยอมในประเทศไทย

เนื่องจากในปัจจุบันสภาพสังคมและวัฒนธรรมในประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยี และด้วยค่านิยมของวัยรุ่นสมัยใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต เป็นเหตุให้วัฒนธรรมตะวันตกได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยเป็นอย่างมาก และได้ส่งผลถึงกระแสความนิยมในภาพแอบถ่ายคนดังซึ่งได้เข้ามามีบทบาทและแพร่ขยายเข้ามาในเมืองไทยโดยนำเสนอผ่านทางสิ่งพิมพ์บันเทิงไทยและสื่อมวลชนเป็นหลัก การถ่ายภาพโดยมิได้รับความยินยอมจากบุคคลสาธารณะในประเทศไทย ส่งผลให้เกิดปัญหาต่อผู้เสียหาย ดังตัวอย่างของการกระทำความผิดด้วยการถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพโดยไม่ได้รับความยินยอม เช่น

กรณีของดาราสาว ไปรยา สอนดอกไม้ นางเอกดั่งแห่งช่อง 7 สี ที่เป็นเป้าหมายที่สำคัญของ ปาปาราซซี ได้ถูกช่างภาพของนิตยสารเล่มหนึ่ง แอบถ่ายภาพในขณะที่เธอกำลังติดตามแฟนหนุ่มไปยังสถานที่ต่างๆ เพื่อจับจ่ายซื้อของ และภาพที่ช่างภาพสามารถถ่ายได้นั้นเป็นภาพที่ค่อนข้างไปในทางเปลือยท่อนบน

ในขณะที่ พอลล่า เทเลอร์ ได้ถูกนิตยสารแนวปาปาราซซีเล่มหนึ่ง จับภาพที่เธอได้ไปเที่ยวทะเลกับแฟนหนุ่มได้ การนำภาพออกตีพิมพ์เผยแพร่ได้สร้างความไม่พอใจให้กับเธอเป็นอย่างมาก เพราะเธอมีรู้สึกได้ถึงสิทธิส่วนบุคคลของเธอถูกลิดรอนโดยปาปาราซซี

ภาพของดาราสาว สุนิสา เจทท์ ได้ถูกถ่ายในขณะที่เธอกำลังจูบแฟนหนุ่มกลางสระว่ายน้ำ ซึ่งภาพดังกล่าวนี้ถูกถ่ายได้โดยช่างภาพมือสมัครเล่นที่บันทึกภาพได้และนำไปเผยแพร่ไว้ในเว็บไซต์ หลังจากนั้นหนังสือพิมพ์หลายเล่มได้นำภาพดังกล่าวไปตีพิมพ์ในทำนองผู้สาวซึ่งดาราสาวได้ให้สัมภาษณ์กับนิตยสารฉบับหนึ่งว่า เธอไม่คิดว่าเรื่องส่วนตัวของเธอจะถูกนำไปขาย โดยเฉพาะการถ่ายภาพในขณะที่อยู่ที่สระว่ายน้ำ¹⁰

⁹<http://news.giggog.com/crime/cat4/news8678/>. 5 ตุลาคม 2549.

¹⁰<http://entertain.teenee.com/paparuzzi/1313.html>. 27 ธันวาคม 2549.

นอกจากนี้นางแบบสาว น้ำทิพย์ จงรัชตวิบูลย์ ถูกปาปาราซซีถ่ายภาพได้กระโปรงใน ขณะที่เธอกำลังเดินแฟชั่นโชว์ในสถานที่แห่งหนึ่ง ในขณะที่เธอกำลังหมุนตัวนั้นกระโปรงเธอได้ เปิดขึ้นและเห็นส่วนที่ไม่พึงเปิดเผย ปาปาราซซีได้จับภาพนั้น แล้วนำออกเผยแพร่ในนิตยสารที่มี ชื่อเสียงฉบับหนึ่ง

กรณีที่นิตยสารชื่อดังแห่งหนึ่ง ได้ทำการติดต่อภาพถ่ายของนักแสดงหนุ่มและ นักการเมือง ดนุพร ปุณณกันต์ และนำออกเผยแพร่ในนิตยสาร ซึ่งส่วนศีรษะเป็นรูปของดารานุ่ม แต่ส่วนลำตัวเป็นสุนัข โดยดารานุ่มได้ทำการฟ้องเจ้าของนิตยสารเป็นคดีแพ่งเรียกค่าเสียหาย ในฐานะละเมิด แต่มิได้ทำการฟ้องบรรณาธิการผู้กระทำความผิด เข้ามาในคดีด้วยคดีนี้ศาลได้ยกฟ้อง โดยให้เหตุผลว่าเจ้าของนิตยสารไม่ได้เป็นผู้กระทำความผิดในฐานะละเมิด¹¹

และในส่วนของการที่ผู้ถูกถ่ายภาพได้ทำการถ่ายภาพของตนเองเพื่อเก็บไว้เป็นการส่วนตัว แต่ผู้นำภาพออกเผยแพร่ โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้ที่ถูกถ่ายภาพเช่น นางเอกสาวชื่อดังจากช่อง 7 สี ชื่อ พัชราภา ไชยเชื้อ กับดารารุ่นน้องนาย ศิณะ อุนทรพันธ์ ได้มีการถ่ายภาพงานเลี้ยงวันเกิดส่วนตัวของนางเอกสาว ซึ่งภาพนั้นได้มีการหอมแก้มและมอบเค้กวันเกิดได้มี ผู้นำภาพนั้นออกเผยแพร่ทางนิตยสารและอินเทอร์เน็ต โดยที่นางเอกสาวมิได้ให้ความยินยอม

และกรณีภาพหลุดของนางเอกสาว ภัทธิดา พัชระวีระพงษ์ (แดงโม) กับแฟนหนุ่ม นักร้องวงบีมีกซ์ ที่ถูกเผยแพร่ทางอินเทอร์เน็ตรวมทั้งหนังสือพิมพ์บันเทิงหลายฉบับ เมื่อทั้งคู่ ออกมายอมรับว่าภาพหลุดดังกล่าวเป็นภาพที่ถ่ายเล่นกันทางโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้นักร้อง ฝ่ายชายถูกลงโทษโดยการถอนชื่อออกจากวงบีมีกซ์ในสังกัดของค่ายเพลงอาร์เอสโปรโมชัน

2. ความหมายและประเภทของภาพถ่าย

2.1 ความหมายของภาพถ่าย

ในช่วงศตวรรษที่ 19 ภาพถ่ายได้ถูกค้นพบโดยนักวิทยาศาสตร์ที่ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการสร้างภาพ โดยมีพื้นฐานมาจากการพัฒนาความรู้จากศาสตร์ 2 สาขา คือ สาขาทางฟิสิกส์ได้แก่เรื่องแสงและตัวกล้อง และอีกสาขา คือ สาขา เคมี นำมาใช้ในการสร้างภาพ โดยนักวิทยาศาสตร์ชาวกรีกชื่อ อริสโตเติล (Aristotle) ได้บันทึกไว้เป็นครั้งแรกไว้ว่า ถ้าเราปล่อยให้ลำแสงผ่านเข้าไปในช่องเล็กๆในห้องมืด แล้วถือกระดาษขาวให้ห่างจากช่องรับแสงประมาณ 15 ซม. จะปรากฏภาพบนกระดาษ ที่มีลักษณะเป็นภาพจริงหัวกลับ แต่เป็นภาพที่ไม่ชัดเจนนัก

¹¹<http://entertain.teenee.com/thaistar/1314.html>. 30 ธันวาคม 2549.

จากหลักการนี้ได้ถูกนำมาประดิษฐ์เป็นกล้องรูเข็มและ ในปี ค. ศ. 1490 ลีโอนาร์โด ดา วินชี (Leonardo Da Vinci) นักวิทยาศาสตร์และนักศิลปะชาวอิตาลีได้บันทึกคำอธิบายเกี่ยวกับหลักการการทำงานของกล้อง Camera Obscura ไว้อย่างสมบูรณ์ จิตรกรผู้นี้ได้สนใจนำกล้อง Camera Obscura ไปช่วยในการวาดภาพลอกแบบเพื่อให้ได้ภาพในเวลาที่ยาวขึ้นและมีสัดส่วนเหมือนจริงได้แสงเงาถูกต้อง และ Camera Obscura ได้ถูกพัฒนาคุณภาพให้ใช้งานได้สะดวกยิ่งขึ้นตามลำดับมีการนำเลนส์มาเพิ่มในตัวกล้องทำให้มองเห็นภาพได้ชัดเจนตัวกล้องมีขนาดเล็กลงน้ำหนักเบาเคลื่อนย้ายได้สะดวก ต่อมา เทคโนโลยีของกล้องถ่ายภาพจึงได้มีการพัฒนาเรื่อยมาจนถึงปี ค.ศ. 1839 เซอร์ จอห์น เฮอริเชล (Sir John Herschel) นักวิทยาศาสตร์ชาวอังกฤษได้แนะนำเกี่ยวกับคำที่ใช้ในการถ่ายภาพ คือ คำว่า Photography ซึ่งใช้ในวงการถ่ายภาพและเป็นที่ยอมรับกันทั่วโลกจนถึงปัจจุบัน¹²

ในประเทศไทย เทคโนโลยีด้านภาพถ่ายได้เข้ามามีบทบาทเมื่อสมัยรัชกาลที่ 3 ของไทย (พุทธศักราช. 2367-2394)¹³ รูปถ่ายในสมัยรัชกาลที่ 3 ถ่ายบนแผ่นโลหะ ถ่ายครั้งหนึ่งได้รูปๆ หนึ่งอัดซ้ำไม่ได้ เรียกว่ารูปถ่ายระบบดาแกโรไทป์ เมื่อการถ่ายรูปเข้ามาเมืองไทยใหม่ๆ คนไทยยังไม่กล้าถ่ายรูป เนื่องจากเกรงกลัวว่าจะทำให้อายุสั้น ในช่วงสมัยรัชกาลที่ 4 (พุทธศักราช 2394-2411) การถ่ายรูปค่อยๆ เป็นที่รู้จักในหมู่คนไทยมากขึ้น โดยเกิดร้านถ่ายรูปของคนไทยรับจ้างถ่ายโดยตรงขึ้น 1 ร้าน เป็นของนายจิตร หรือขุนสุนทรสาทิสลักษณ์ เปิดเมื่อพุทธศักราช 2406 นับเป็นร้านถ่ายรูปแห่งแรก แห่งกรุงสยาม พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 4 ทรงเป็นพระมหากษัตริย์องค์แรกของไทยที่ได้ฉายพระรูปให้ปรากฏไว้ ทรงใช้รูปถ่ายเป็นเครื่องประสาธน์สัมพันธไมตรีพระองค์เอง และประเทศไทยได้ส่งพระบรมฉายาลักษณ์ไปให้ประมุขประเทศต่างๆ หลายคราว

¹²<http://www.thairetouch.com/web/arjputicle.php?sid=22.,1> มกราคม 2550.

¹³ก.ศ.ร. กุหลาบ ได้เขียนในบันทึก พ.ศ. 2444 ว่า “ พึ่งมามีช่างถ่ายรูปครั้งแรกในรัชกาลที่ 3 นั้น คือ สังฆราช ชาวฝรั่งเศสชื่อ ปาเลอกัว เป็นผู้ถ่ายรูปแผ่นเงินในกรุงสยามก่อนมนุษย์ที่ 1 ภายหลังพระยากระสาปนักจโกศล (โหมด) แต่ยังเป็นมหาดเล็กอยู่ นั้น ได้ถ่ายรูปแผ่นครั้งที่ 2 เป็นศิษย์สังฆราชด้วย พระยากระสาปนักจโกศล (โหมด) ผู้นี้เป็น ช่างชุบเงินทองก่อนชาวสยามทั้งสิ้น เป็นผู้ริชชาอะไหล่ช่างชุบทองก่อนชาวสยามทั้งสิ้น ภายหลังพระปรีชาภักการ (ส่ำอาง) เป็นช่างถ่ายรูปครั้งที่ 3 ภายหลังหลวงอัคนีนรมิตร (จิตร) เป็นช่างถ่ายรูปครั้งที่ 4”

ในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 เป็นยุคที่ภาพถ่ายมีความเฟื่องฟูเป็นอันมาก เนื่องจากทรงเป็นกษัตริย์ที่สนพระทัยในวิทยาการสมัยใหม่ทุกด้านและวิชาถ่ายรูปก็เป็นอีกวิชาหนึ่งที่ทรงสนพระทัยเป็นอันมาก มีรูปถ่ายบางรูปซึ่งหลังรูปเขียนว่าถ่ายโดยพระองค์เอง หนังสือพระราชนิพนธ์ที่แสดงถึงความสนพระทัยการถ่ายรูปได้แก่เสด็จประพาสต้น ครั้งที่ 2 และไกลบ้าน ซึ่งเป็นบทพระราชนิพนธ์ที่กล่าวถึงการเสด็จประพาสเยี่ยมประชาชน ในปีพุทธศักราช 2499 ทรงแวะถ่ายรูปพลเมือง สถานที่เหตุการณ์ทุกหนทุกแห่ง ทรงกล่าวถึงการถ่ายรูปไว้ถึง 50 ครั้ง และร้านถ่ายรูปจึงได้มีปริมาณเพิ่มขึ้นจากสมัยรัชกาลที่ 4 อย่างรวดเร็ว จึงนับได้ว่าในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นช่วงที่ภาพถ่ายมีการพัฒนาและถือเป็นยุคที่ประชาชนได้มีความคุ้นเคยกับภาพถ่ายมากยิ่งขึ้น¹⁴

การใช้ภาพถ่ายเป็นการที่บุคคลหนึ่งได้ทำการถ่ายทอดในเรื่องของบุคคลวัตถุ สิ่งของ สถานที่ หรือ เรื่องราวต่างๆ จากบุคคลผู้ทำการถ่ายภาพ เพื่อทำการบันทึกไว้ในรูปของความทรงจำที่สามารถถ่ายทอดออกมาได้เป็นวัตถุ เช่น งานภาพถ่ายที่เกิดจากเครื่องมือบันทึกภาพ โดยให้แสงผ่านเลนส์ไปยังฟิล์มหรือกระจกและล้างด้วยน้ำยาที่มีสูตรเฉพาะหรือด้วยกรรมวิธีใดๆ อันทำให้เกิดภาพขึ้นหรือสามารถปรากฏเป็นภาพในคอมพิวเตอร์ซึ่งอยู่ในรูปของข้อมูล(data)หรือเป็นข้อมูลที่สามารถจัดเก็บไว้ในโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น การใช้ภาพถ่ายจึงเป็นการที่ผู้ทำการถ่ายภาพสามารถทำการบันทึกสิ่งต่างๆ แทนการที่จะต้องจดจำสิ่งเหล่านั้นได้ด้วยสมองของตนเอง และผู้ทำการถ่ายภาพสามารถที่จะนำภาพที่บันทึกไว้นั้นสื่อความหมาย ไปยังบุคคลอื่นได้ด้วยเหตุผลที่ว่าภาพถ่ายมีบทบาทต่อชีวิตของคนในหลายแง่มุม

ในขณะที่ Robert L. Kern กล่าวถึงประโยชน์และวัตถุประสงค์ของภาพถ่ายไว้ 6 ประการ ดังนี้

1) ช่วยอธิบายเรื่องราว ช่างภาพนิตยสารเห็นว่า หน้าหลักของภาพถ่ายนั้น ช่วยให้ผู้อ่านทราบประเด็นสำคัญหรือเนื้อหาหลักของเรื่องได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ภาพถ่ายสามารถเล่าเรื่องที่ตัวอักษรไม่สามารถทำได้

2) เพื่อบันทึกเหตุการณ์ ภาพถ่ายบางภาพได้ทำการถ่ายไว้เพียงเพื่อบันทึกเหตุการณ์หรือเรื่องราวที่เกิดขึ้นเท่านั้น ภาพถ่ายจะแสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์หรือเรื่องที่ถูกบันทึกไว้นั้น

---

¹⁴อเนก นาวิกมูล, ถ่ายรูปเมืองไทยสมัยแรก ,พิมพ์ครั้งแรก(กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แสงแดด 2530),น.14 และ153.

เป็นเช่นใด แสดงให้เห็นที่ตั้ง สถานที่เกิดเหตุ หรือบันทึกความเป็นจริงต่างๆ ที่พบเห็น และภาพบันทึกเหล่านี้จะกลายเป็นภาพประวัติศาสตร์ที่มีค่าในอนาคต

3)บอกลักษณะ ภาพถ่ายมักจะถูกใช้เพื่อเป็นหลักฐานหรือบอกรายละเอียดของสิ่งต่างๆ เช่น แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างบุคคลหนึ่งหรือสิ่งของต่อบุคคลหนึ่งหรือสิ่งของอันอื่นว่า มีความแตกต่างกันอย่างไร

4)แสดงถึงกระบวนการหรือโครงสร้าง วัตถุประสงค์หนึ่งของภาพถ่ายคือแสดง ความน่าสนใจของบุคคล ความน่าสนใจของสิ่งของ แสดงวิธีการกระทำ วัตถุที่ถูกจับภาพให้หยุดนิ่ง และภาพถ่ายที่เปิดเผยถึงกระบวนการผลิต

5)เพื่อความบันเทิง ภาพถ่ายประเภทนี้มักเป็นภาพที่แสดงความสวยงามหรือเรื่องราวที่พึงพอใจ เช่นการถ่ายภาพดารานักแสดงเพื่อนำเสนอข่าว ภาพการบันทึกการท่องเที่ยว เป็นต้น

6)เป็นองค์ประกอบในการจัดหน้านิตยสาร แม้จะไม่ใช่วัตถุประสงค์โดยตรงของภาพถ่ายเช่นข้ออื่น แต่ภาพถ่ายมีส่วนสำคัญในการจัดหน้านิตยสาร ภาพถ่ายถูกนำมาคั่นระหว่างเนื้อหาหรือตัวอักษร เป็นองค์ประกอบหนึ่งในการจัดหน้านิตยสาร ภาพถ่ายจะถูกวางเพื่อให้เรื่องนั้นมีความน่าสนใจและดึงดูดสายตาผู้อ่าน¹⁵

และเมื่อพิจารณาจากคำพูดที่ว่า “ภาพๆ เดียวสื่อความหมายได้ดีกว่าคำพูดพันคำ” (A picture says more than thousand words) หรือสุภาษิตไทยที่ว่า “สิบปากว่าไม่เท่ากันตาเห็น” เป็นการแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารด้วยภาพ และจากการศึกษาพบว่า การรับรู้ของมนุษย์รับรู้ได้สูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับ การรับรู้จากประสาทสัมผัสอื่นๆ และในเรื่องเกี่ยวกับความทรงจำมนุษย์สามารถจดจำสิ่งที่ได้เห็นถึงร้อยละ 40 แต่สามารถจดจำสิ่งที่ได้ยินเพียงร้อยละ 20 เมื่อเป็นเช่นนี้การสื่อสารด้วยภาพจึงมีความสำคัญและมีประสิทธิภาพสูงในการสื่อความหมาย อันมีผลต่อการรับรู้และการจดจำของมนุษย์ได้ดีทางหนึ่ง

จากคำกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า ภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์ใช้ในการสื่อสารระหว่างกันตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถเผยแพร่ออกไปได้อย่างไม่มีขีดจำกัด แม้กระทั่งผู้ที่ไม่รู้หนังสือคนต่างชาติต่างภาษา ก็สามารถดูภาพถ่ายและเข้าใจเรื่องราวได้ ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่า

---

¹⁵Robert L. Kerns, Photojournalism photography with a purpose,(Eaglewood Cliffs, N.J.:Prentice- Hall,1980). p.68.

ภาพถ่ายเป็นภาษาสากล(International Language)อย่างแท้จริง ทุกคนสามารถสื่อสารเข้าใจกัน
ได้ด้วยภาพ¹⁶

ดังนั้น ผู้เขียน จึงเห็นว่า การใช้ภาพถ่ายเป็นการสื่อสารอย่างหนึ่ง(Communication)และ
เป็นภาษาสากล (International Language) ที่มนุษย์สามารถใช้เพื่อถ่ายทอดความรู้ วิทยาการ
ข่าวสาร และประสบการณ์

ภาพถ่าย จึงหมายถึง การนำเทคโนโลยีที่อาศัยความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ประโยชน์
ในด้านการสื่อสาร จากบุคคลหนึ่งไปยังผู้อื่น โดยไม่ต้องมีการสื่อสารกันด้วยวาจาแต่เป็นการใช้
วัตถุในการสื่อสารถึงกันและกันได้โดยความสามารถในการประดิษฐ์คิดค้นของมนุษย์
ซึ่งการสื่อสารดังกล่าวนี้ ได้แสดงออกมาในรูปแบบของการก่อให้เกิดภาพเพื่ออธิบายเรื่องราว
บันทึกเหตุการณ์บอกลักษณะ แสดงถึงกระบวนการและโครงสร้างเพื่อความบันเทิงและ
เป็นองค์ประกอบในการจัดหน้านิตยสารหรือสิ่งพิมพ์

ด้วยเหตุที่ ภาพถ่ายในระยะแรกมีการสร้างรูปถ่ายโดยใช้น้ำยาทางเคมี เรียกว่า
“รูปถ่ายระบบดาแกโรไทป์”ซึ่งต่อมาได้มีวิวัฒนาการทางด้านภาพถ่ายเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันนี้
ภาพถ่ายได้เข้าสู่ยุคที่เรียกว่า“ยุคดิจิทัล”ทำให้ภาพถ่ายมีความทันสมัยและสามารถตอบสนอง
ความต้องการของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น อีกทั้งเทคโนโลยีในยุคดิจิทัล กระบวนการผลิตภาพถ่าย
ไม่จำเป็นที่ต้องใช้น้ำยาเคมีในการสร้างภาพเสมอไปดังเช่นในอดีตเพราะมีการนำเทคโนโลยี
สมัยใหม่มาใช้เพื่ออำนวยความสะดวก เช่นการนำกล้องถ่ายรูปต่อเข้ากับคอมพิวเตอร์โดยการใช้
สาย USBเป็นตัวเชื่อมและสามารถแสดงภาพให้ปรากฏได้ หรือการใช้โทรศัพท์มือถือถ่ายภาพและ
สามารถแสดงภาพถ่ายได้ทันที หรือกระบวนการในการสร้างภาพสามารถสั่งการได้ด้วย
ระบบคอมพิวเตอร์ที่สั่งการให้เครื่องปริ้นเตอร์พิมพ์ภาพถ่ายได้อย่างรวดเร็วทันใจ ฯลฯ ผู้เขียนจึงได้
รวบรวมประเภทของอุปกรณ์ที่ก่อให้เกิดภาพถ่ายและเผยแพร่ภาพถ่ายเป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.2 ประเภทของอุปกรณ์ที่ก่อให้เกิดภาพถ่ายและเผยแพร่ภาพถ่าย

2.2.1 เทคโนโลยีการถ่ายภาพ มีส่วนช่วยในการให้ช่างภาพสามารถเก็บภาพถ่ายได้
อย่างสะดวกสบาย โดยผู้เขียนได้แบ่งประเภทของเทคโนโลยี ไว้ดังนี้

---

¹⁶ กมล ฉายาวัดมนะ, "การถ่ายภาพเชิงวารสารศาสตร์", เอกสารการสอนชุดวิชาการ
ข่าวและบรรณาธิการ, หน้าที่ 10-15 (นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
, 2530), น.742.

1) กล้องถ่ายภาพที่ใช้ต่อเข้ากับเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือบางชนิดที่มีติดตั้งมาพร้อมกับเครื่องคอมพิวเตอร์ ที่เรียกว่ากล้องเว็บแคม หรือ Web Camera เป็นกล้องขนาดเล็กที่ติดอยู่กับคอมพิวเตอร์ ทำให้เห็นภาพเคลื่อนไหวสดๆ ของกันและกันเวลาที่สื่อสารกันทางอินเทอร์เน็ต แทนการสื่อสารแบบเดิมๆ ที่ผ่านทางตัวอักษร และเสียงกล้องเว็บแคม หรือกล้องออนไลน์ มักถูกใช้ในการสนทนาและสื่อสารกันอย่างเฉพาะหน้า จากเดิมที่คุยกันเป็นตัวหนังสือ จนมาถึงเสียง ภาพ จากเว็บแคมช่วยทำให้การสนทนาเข้าใจความเหมือนจริงมากขึ้น แม้อยู่ไกลคนละที่ แต่สามารถคุยกันได้เห็นหน้าอากัปภิกขัยและสถานที่ของกันและกัน

2) โทรศัพท์มือถือ ในปัจจุบันผู้ผลิตโทรศัพท์มือถือได้พัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับความต้องการของผู้บริโภค โดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาศักยภาพของโทรศัพท์มือถือ ส่งผลให้โทรศัพท์มือถือมีลักษณะการทำงานพิเศษนอกเหนือจากการใช้โทรศัพท์เดิมๆ กล่าวคือ โทรศัพท์มือถือรุ่นใหม่มีศักยภาพในการถ่ายภาพนิ่งและภาพต่อเนื่อง หรือที่เรียกว่า “คลิบวิดีโอ” ได้

3) กล้องถ่ายภาพนิ่ง(กล้องถ่ายรูป) และกล้องถ่ายภาพเคลื่อนไหว(กล้อง V.D.O.) กล้องถ่ายภาพที่อาศัยเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระทำความผิดอันเกี่ยวกับภาพถ่าย โดยมีขนาดเล็กจิ๋ว แต่ซูมลึก กล้องประเภทดังกล่าวนี้ ไม่ได้เป็นแค่นวัตกรรมทางเทคโนโลยีดิจิทัล แต่ยังเป็นวิวัฒนาการของสื่อลามกอนาจาร และนำไปสู่ภาพ ‘แอบถ่าย’ ทั้งภาพนิ่งและภาพวิดีโอ

2.2.2 เทคโนโลยีที่ใช้ในการเผยแพร่ภาพถ่ายมีอยู่หลายชนิด โดยผู้เขียนจะยกตัวอย่างชนิดของเทคโนโลยีที่สามารถทำให้ภาพเผยแพร่สู่สาธารณะชนได้ดังนี้

1) การใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เป็นอุปกรณ์ในการเผยแพร่ภาพ คอมพิวเตอร์ถูกนำไปใช้ในการกระทำความผิดหลายรูปแบบ เช่นการแอบถ่ายภาพผู้อื่นเพื่อลงในเว็บไซต์ การส่งภาพถ่ายผู้อื่นทาง อีเมล วีซีดี ดีวีดี ,การนำภาพถ่ายผู้อื่นออกเผยแพร่โดยมิได้รับความยินยอมทางอินเทอร์เน็ต เนื่องจากระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตสามารถส่งข้อมูลที่เป็นรูปภาพได้ การกระทำความผิดโดยการเผยแพร่ภาพถ่าย จึงมักพบการลงรูปภาพลามก อนาจาร หรือภาพที่ได้มาจากการแอบถ่าย การตัดต่อภาพเพื่อให้เกิดความเข้าใจผิดในตัวบุคคล

2) โทรศัพท์มือถือ มีระบบการส่งข้อมูลในไฟล์ภาพถ่าย 2 ระบบ คือ (1)ระบบอินฟราเรดที่ใช้ลำแสงในการสื่อสารข้อมูล โดยต้องหันอินฟราเรดเข้าหากันระหว่างตัว Port และเครื่องโทรศัพท์มือถือ และ(2) อุปกรณ์ Bluetooth ที่สามารถติดต่อเข้าหากันได้โดยใช้คลื่นแทนการใช้สายไฟเชื่อมต่ออุปกรณ์ต่างๆ ทั้งหมด ทั้งการส่งไฟล์ภาพถ่าย, เสียง, ข้อมูล อีกทั้งระบบเชื่อมต่อ

ผ่าน CSD และ GPRS บนโทรศัพท์มือถือ ในระบบการทำงานของอุปกรณ์ Bluetooth ไม่จำเป็นต้องใช้สาย จึงเพิ่มความสะดวกสบายในการรับส่งภาพถ่ายมากขึ้นด้วยระบบการรับส่งภาพถ่ายโดยใช้เทคโนโลยีดังกล่าว ส่งผลให้การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลอันเกี่ยวกับภาพถ่ายได้เพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็วเมื่อเทียบกับอดีต

3) เทคโนโลยีการพิมพ์ ที่ใช้ในการเผยแพร่ภาพถ่ายในปัจจุบัน ได้แก่ เครื่องปริ้นรูป เครื่องปริ้นเตอร์ หรือ เครื่องพิมพ์ อันเป็นอุปกรณ์ช่วยในการก่อให้เกิดภาพและนำไปสู่การเผยแพร่ภาพถ่ายโดยมิได้รับอนุญาต

3.บุคคลสาธารณะที่ได้รับความเสียหายจากภาพถ่าย (Public figure)

การกำหนดคำนิยามคำว่า “บุคคลสาธารณะ” ให้มีความชัดเจนและครอบคลุมเป็นเรื่องที่ไม่อาจกระทำได้โดยง่าย อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบและขอบเขตในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของบุคคลสาธารณะที่ได้รับความเสียหายจากภาพถ่าย และให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ ผู้เขียนได้แยกพิจารณาจากคำนิยามจากแหล่งที่มาตามลำดับ ดังนี้

3.1 ความหมายของบุคคลสาธารณะ (Public figure)

3.1.1 ความหมายของบุคคลสาธารณะในต่างประเทศ

1) ความหมายที่ปรากฏในประมวลคำศัพท์ประเภทต่างๆ

(1) Black' Law Dictionary¹⁷ ได้อธิบายว่า บุคคลสาธารณะ (Public figure) คือบุคคลที่ได้รับการยกย่อง หรือมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จัก หรือสมัครใจเข้าไปอยู่ในการโต้เถียงของสาธารณะ

¹⁷HenryCampbell Black M.A., Black' Law

Dictionary, (London: St. Paul Minn. West Publishing Co., 2005), pp. 1265-1266.

“Public figure

A person who has achieved fame or notoriety or who has voluntarily become involved in a public controversy. A public figure (or public official) suing for defamation must prove that the defendant acted with actual malice. *New York Times Co. v. Sullivan*, 376 U.S. 254, 84 S. Ct. 710 (1964).—Also termed public character.

อนึ่งบุคคลสาธารณะที่ฟ้องคดีหมิ่นประมาทจะต้องพิสูจน์ว่าการกระทำที่เป็นการหมิ่นประมาทนั้น ได้กระทำโดยมีเจตนาร้าย

และ Black' Law Dictionary ได้มีการแบ่งประเภทของบุคคลสาธารณะไว้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1.1) บุคคลสาธารณะโดยสภาพ (All – purpose public figure) คือ คนที่มีชื่อเสียงแพร่หลาย หรือเป็นที่รู้จักว่าเขาหรือเธอกลายเป็นบุคคลสาธารณะในทุกวัตถุประสงค์ และในทุกความหมาย เช่น คนที่อยู่ในฐานะที่มีอำนาจในการจูงใจได้อย่างดีเยี่ยมและมีอิทธิพลต่อคนในสังคม โดยบุคคลดังกล่าวนี้อาจจะกลายเป็นบุคคลสาธารณะโดยสภาพได้ ไม่ว่าบุคคลนั้นจะกระตือรือร้นที่จะเป็นหรือไม่

1.2) บุคคลสาธารณะภายใต้ภาวะวิสัย (Limited-purpose public figure) คือ คนที่อยู่ในหัวข้อสนทนาพิเศษของสาธารณชน มีชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักเฉพาะในเรื่องที่เกี่ยวกับหัวข้อเฉพาะนั้นเท่านั้น

(2) Wikipedia, the free encyclopedia¹⁸ ได้อธิบายว่าคำดังกล่าวเป็นศัพท์ทางกฎหมายที่นำมาใช้ในเรื่องการดำเนินคดีหมิ่นประมาท (การเผยแพร่ถ้อยคำหมิ่นประมาทด้วยวาจา)

[Cases; Libel and Slander 48(1). C.J.S. Libel and Slander; Injurious Falsehood 91-92,96,98,102-104.]

all-purpose public figure. A person who achieves such pervasive fame or notoriety that he or he become a public figure for all purpose and in all contexts. For example, a person who occupies a position with great persuasive power and influence may become an all-purpose public figure whether or not the person actively seeks attention. *Gertz v. Robert Welch, Inc.*, 418 U.S. 323,345,94 S.Ct.2997,3009 (1974).

limited-purpose public figure. A person who, having become involved in a particular public issue, has achieved fame or notoriety only in relation to that particular issue. [Cases: Libel and Slander 48(1). C.J.S. Libel and Slander; Injurious Falsehood 91-92,96,98,102-104.]”.

¹⁸ From Wikipedia,the free encyclopedia Public figure is a legal term applied in the context of defamation actions (libel and slader) as well as invasion of privacy. A public figure (such as a politician,celebrity,or business leader) cannot base a lawsuit

และการรุกร้าความเป็นส่วนตัวบุคคลสาธารณะ (เช่น นักการเมือง บุคคลที่มีชื่อเสียง หรือผู้นำทางธุรกิจ) ไม่อาจยื่นฟ้องคดีที่มีการแถลงข้อความที่ก่อให้เกิดความเสียหายอันเป็นเท็จได้ เว้นแต่จะมีการพิสูจน์ว่าผู้เขียนหรือผู้โฆษณาเจตนาหมิ่นประมาทบุคคลนั้นด้วยเจตนาร้าย และภาระการพิสูจน์ในคดีของบุคคลสาธารณะสูงกว่าคดีอื่น

(3) American Heritage Dictionary หมายความว่า บุคคลที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งมีชีวิตและความประพฤติของเขาเป็นจุดรวมความสนใจและการตรวจสอบของสาธารณชนอย่างมาก

(4) Merriam-Webster's Dictionary of law¹⁹ ให้นิยามไว้ว่า ปัจเจกชนที่ได้รับชื่อเสียงหรือเป็นที่รู้จักหรือที่มีส่วนร่วมในเรื่องที่เป็นที่ถกเถียงกันเป็นพิเศษของสาธารณะ

(5) WordNet²⁰ อธิบายว่า หมายความว่า บุคคลที่เป็นที่รู้จักหรือมีชื่อเสียง

อนึ่ง จากคำจำกัดความดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความหมายทั่วไปของคำว่า “บุคคลสาธารณะ” ในต่างประเทศยังมีข้อแตกต่างกันอยู่พอสมควร ดังนั้นเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับความหมายของคำดังกล่าวในเชิงนิติศาสตร์ จึงต้องศึกษาแนวคำพิพากษาของศาลต่างประเทศประกอบในการพิจารณาด้วย

2) ความหมายตามแนวคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ : สหรัฐอเมริกา

(1) ในคดี *New York Time Co. v. Sullivan*. ซึ่งเป็นคดีของเทอร์รี่ ราโคลต้า ในสหรัฐอเมริกา เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2507 (ค.ศ.1964 ในคดีของ “เทอร์รี่ ราโคลต้า” นักกิจกรรมผู้นำในการต่อต้านรายการ “แต่งงานกับเด็ก” (Merried with Children) โดยศาลสูงสหรัฐอเมริกาได้ตัดสินว่า “...เป็นคำวิจารณ์ที่เป็นธรรมภายในขอบเขตการดำเนินการทางสาธารณะของเธอ และกฎหมาย

on incorrect harmful statement unless there is proof that the writer or publisher intentionally defamed the person with malice. The burden of proof is higher in the case of a public figure.

¹⁹ Merriam-Webster's Dictionary of law

:an individual or entity that has acquired fame or notoriety or has participated in a particular public controversy.

²⁰Public figure Meaning#1: a well-known or notable person.

ได้ให้ความคุ้มครองเพราะเธอเป็นบุคคลสาธารณะที่จำกัดวัตถุประสงค์...”²¹ (หมายเหตุ: ต่อมาในคดี *Gertz v. Robert Welch, inc.* ศาลสูงจึงได้วางแนวทางที่น่าสนใจเอาไว้)

(2) *Gertz v. Robert Welch, inc.* ได้มีการอภิปรายหรือการวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับบุคคลดังกล่าวนั้นรวมเป็นเรื่องของสาธารณะด้วย อย่างไรก็ตาม บุคคลประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นบุคคลสาธารณะในทุกพฤติการณ์ ทั้งนี้ ศาลสูงของสหรัฐอเมริกา ได้วางบรรทัดฐานบางประการในการระบุถึงความเป็นบุคคลสาธารณะ กล่าวคือ

1) บุคคลสาธารณะโดยไม่ตั้งใจ หรือ Involuntary Public Figure คือ การกลายมาเป็นบุคคลสาธารณะโดยไม่มีการกระทำอันมีวัตถุประสงค์อยู่ในตัวเอง รวมถึงคนที่กลายมาเป็นผู้มีชื่อเสียงเป็นพิเศษในเรื่องของสาธารณะ

---

²¹U.S. law.

The major precedent in the United State was set in 1964 by United States Supreme Court in *New York Time Co.v. Sullivan*, 376 U.S. 254 (1964). It is considered a key decision in supporting the First Amendment and freedom of the press.

A fairly high threshold of public activity is necessary to elevate a person to public figure status. Typically, they must either be:

- a public figure pervasively involved in public affairs, or

- a limited purpose public figure, meaning those who have “thrust themselves to the forefront of particular public controversies in order to influence the resolution of the issues involved.” A “particularized determination” is required to decide whether a person is a limited purpose public figure, which can be variously interpreted.

A person can become an involuntary public figure” as the result of unwanted publicity. A person accused of a high profile crime may be unable pursue actions for defamation even after their innocence is established on this basis. A person can also .

become a “limited public figure by engaging in actions which generate publicity within a narrow area of interest. For example, jokes about Terry Rakolta, an activist who spearheaded a boycott of the show *Married with Children*, are fair comments within the confines of her public conduct and are protected she was a “limited public figure.”

2) บุคคลสาธารณะเสมอ หรือ Always Public Figures คือ บุคคลที่อยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจชักจูงใจและมีอิทธิพลมากซะจนกระทั่งถือได้ว่าเป็นบุคคลสาธารณะในทุกพฤติการณ์

3) บุคคลสาธารณะเฉพาะเรื่อง หรือ Public Figures on Specific Issues คือ บุคคลที่ผลักดันตัวเองให้ไปอยู่แถวหน้าของการถกเถียงของสาธารณะในเรื่องที่เป็นการเฉพาะเจาะจงเป็นพิเศษ เพื่อที่จะมีอิทธิพลในการลงมติของปัญหาที่ตนเข้าร่วม²²

ซึ่งต่อมาได้มีคดีอื่นๆ อีกหลายคดีที่ได้ตัดสินตามแนวทางที่ศาลสูงได้วางไว้ เช่น

- คดี *Brown* ที่กล่าวว่า "...ประเด็นเรื่องบุคคลสาธารณะนั้นไม่ยุติเพื่อที่จะเริ่มต้นการเริ่มต้นด้วยความเป็นธรรมอย่างสูงของกิจกรรมสาธารณะเป็นสิ่งที่จำเป็นในการยกบุคคลหนึ่งให้เป็นบุคคลสาธารณะ..." (คดี *Brown v. Kelly Broadcasting Co.*, (1989) 48 Cal.3d 711, 747.)

---

²² Public Figure. A "public figure" is a person who is publicly prominent, so much so that discussion or commentary about that person amounts to a "public concern." However, such persons are not necessarily public figures for any purpose: status as a public figure may only extend to the particular area in which they are publicly prominent. Examples: Michael Jordan or Donald Trump. The extent of a person's status as a public figure will be subject to extensive litigation in each case.

The U.S. Supreme has established some guidelines on who constitutes a public figure:

(1) Involuntary Public Figure: become public figure through no purposeful action of their own, including those who have become especially prominent in the affairs of society:

(2) Always Public Figures: those who occupy position of such persuasive power and influence that they are deemed public figures for all purposes;

(3) Public Figures on Specific Issues: "those who have thrust themselves to the forefront of particular public controversies in order to influence the resolution of the issues involved."

Gertz v. Robert Welch, inc., 418 u.s.323,345(1974).

- *คดี Harte – Hanks Communications* ที่ศาลได้ตัดสินไว้ว่า “...บุคคลสาธารณะ เป็นคำที่มักจะใช้ในเรื่องการกระทำอันเป็นการหมิ่นประมาทที่มาตรฐานการพิสูจน์จะสูงขึ้นถ้าหากคู่ความที่กล่าวอ้างการหมิ่นประมาทนั้น เป็นบุคคลสาธารณะ และต้องพิสูจน์ว่าถ้อยคำอันเป็นการหมิ่นประมาทนั้นได้กระทำโดยมีเจตนาร้าย...”(*คดี Harte – Hanks Communications v. Connaughton*, 491 U.S. 657 (1989). 491U.S. 657.)

- *คดี Bruno & Stillman, Inc.* ซึ่งกล่าวไว้ว่า “...การยุติเรื่องที่เป็นการเฉพาะนั้นก็เพื่อต้องการตัดสินว่าบุคคลหนึ่งเป็นบุคคลสาธารณะที่จำกัดวัตถุประสงค์หรือไม่...”(*Bruno and Stillman, Inc. v. Globe Newspaper Co.*, 633 F.2d 583 (1st Cir.1980)

- *คดี Brown* ตัดสินว่า “...ด้วยความที่ไม่ใช่คนที่มีส่วนร่วมเป็นที่รู้จักในวงสังคม พวกเขาจึงต้องผลักดันตัวเองเข้าไปอยู่แถวหน้าของการถกเถียงของสาธารณะในเรื่องที่เป็นการเฉพาะเจาะจง เพื่อที่จะมีอิทธิพลในการลงมติของปัญหาที่ตนเข้าร่วม เพื่อที่จะเป็นบุคคลสาธารณะที่จำกัดวัตถุประสงค์...” (*คดี Brown v. Kelly Broadcasting Co.*, 48 Cal.3d 711, 751 n. 37, 257.cal.Rptr. 708 (1989))

- *คดี Vegod Corp.* ตัดสินว่า “...การโฆษณาตนเองไม่ทำให้คนบางคนกลายเป็นบุคคลสาธารณะได้เสมอไป...” (*คดี Vegod Corp. v. American Broadcasting Companies, Inc.* (1979) 25 Cal.3d 763, 770)

- *คดี Rancho La Costa, Inc* ตัดสินไว้ว่า “... คนที่อยู่ในโลกธุรกิจที่โฆษณาตนเองไม่จำเป็นที่จะกลายเป็นส่วนหนึ่งของการถกเถียงของสังคมที่มีอยู่...” และ “ ...การโฆษณาไม่ทำให้ใครเข้าไปอยู่ในวงวนของการโต้เถียงได้...”(*คดี Rancho La Costa, Inc. v. Penthouse Int'l Ltd.*, 4 Media L. Rep. 1564, 1567 (Cal. Super. Ct. 1978))

จากแนวคำพิพากษาที่ได้นำมาเป็นตัวอย่างข้างต้น ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ศาลสูงในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีความพยายามในการวางกรอบและแนวความคิดเกี่ยวกับ “บุคคลสาธารณะ” เพื่อนำไปสู่การคุ้มครองสิทธิในฐานะที่เป็นสมาชิกหนึ่งในสังคมไว้อย่างเป็นขั้นเป็นตอน โดยการแบ่งแยกบุคคลสาธารณะออกเป็น 3 ประเภทตามแนวคำพิพากษาฎีกาในคดีของ *Gertz v. Robert Welch, inc.* ดังที่ได้กล่าวมา ซึ่งผลของการกำหนดแนวทางดังกล่าวทำให้เกิดข้อที่ควรพิจารณาต่อไปว่า ในประเทศไทยได้มีการให้ความคุ้มครองแก่ “บุคคลสาธารณะ” ในกลุ่มต่างๆ ไว้เหมือนหรือแตกต่างกันหรือไม่ หรือในลักษณะใด โดยมีความจำเป็นที่จักต้องทำความเข้าใจในความหมายของคำว่า “บุคคลสาธารณะ” ในประเทศก่อน ดังนี้

3.1.2 ความหมายของบุคคลสาธารณะในประเทศไทย

ในประเทศไทยยังไม่มีคำบัญญัติคำจำกัดความของคำว่า “บุคคลสาธารณะ” ไว้เป็นการเฉพาะ อย่างไรก็ตาม ประชาชนทั่วไปมักมีความเข้าใจว่า “บุคคลสาธารณะหมายถึง บุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักทั่วไปในสังคม เป็นที่นิยมของคนหมู่มาก หรือเป็นผู้ที่ได้รับความสนใจจากผู้คนในสังคมมากเป็นพิเศษ ซึ่งกรอบของแนวคิดนี้ ถือได้ว่ามีความสอดคล้องกับความเห็นของนักวิชาการนิติศาสตร์อยู่พอสมควร ซึ่งโดยสรุปแล้วนักนิติศาสตร์เห็นว่า “บุคคลสาธารณะ” คือบุคคลผู้ซึ่งประสบความสำเร็จหรือมีคุณวุฒิ มีชื่อเสียง เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตหรือได้รับการยอมรับนับถือเป็นแบบอย่าง ซึ่งการกระทำของเขามีผลก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือเรียกได้ว่าเป็นผู้มีชื่อเสียง เช่น นักร้อง นักแสดง นักกีฬาที่มีชื่อเสียง ข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐ นักการเมือง ทหาร ตำรวจ นักประดิษฐ์ที่มีชื่อเสียง นักสำรวจ ผู้มีความอัจฉริยะเป็นที่สนใจของประชาชน และบุคคลสำคัญและผู้ที่มีอิทธิพลต่อสังคมเนื่องมาจากสถานะทางสังคมและบทบาทหน้าที่ของเขาคือมีผลกระทบต่อความเป็นไปของสังคม หรือบุคคลใดๆ ก็ตามที่ได้ผูกมัดอยู่กับอาชีพหรือกิจการงานซึ่งต้องการการรับรองหรือสนับสนุนจากสาธารณชนแล้วเท่ากับว่ายอมได้ให้ชีวิตส่วนตัวของเขาถูกดำเนินการตรวจสอบโดยมหาชนเท่าที่จำเป็น เพื่อตัดสินใจว่าเป็นการดีและสมควรหรือไม่ที่จะให้การรับรองหรือสนับสนุน แก่เขา²³

อย่างไรก็ตามได้มีงานวิจัยบางเล่ม²⁴ได้มีข้อสงสัยในความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นบุคคลสาธารณะกับขอบเขตในการให้ความคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลด้วย โดยได้มีการสอบถามผู้ให้สัมภาษณ์ในงานวิจัยชิ้นนี้ว่า “กลุ่มบุคคลสาธารณะสมควรได้รับความคุ้มครองในสิทธิส่วนบุคคลหรือไม่”ซึ่งปรากฏว่าคำตอบที่ได้คือ ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าบุคคลทุกคนควรได้รับความคุ้มครองเท่ากัน ยกเว้นเรื่องส่วนตัวนั้นเป็นเรื่องจริงและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะชน ซึ่งแนวโน้มการตอบคำถามที่มีลักษณะเช่นนี้ น่าจะแสดงให้เห็นว่าการเป็นบุคคล

²³ กงจักร์ โพธิพร้อม, “ปัญหาทางกฎหมายบางประการเกี่ยวกับการควบคุมการใช้ข่าวสารโดยเครื่องคอมพิวเตอร์”, (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2529), น. 90.

²⁴ อังธิดา ลิ้มปัทมปาณี, “การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของหนังสือพิมพ์ต่อนักการเมืองศิลปินนักแสดงนักธุรกิจและประชาชนทั่วไป”, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาวารสารสนเทศ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), น. 129-131.

สาธารณชนไม่น่าจะเป็นสาเหตุให้บุคคลถูกลิดรอนสิทธิในความเป็นส่วนตัว หรือได้รับการคุ้มครองในสิทธิส่วนบุคคลแตกต่างจากบุคคลอื่น

แต่ยังมีข้อสังเกตว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจว่าการนำเรื่องส่วนตัวที่เกี่ยวกับความประพฤติไม่ดีของกลุ่มบุคคลสาธารณะไปเผยแพร่แก่สาธารณชนเป็นเรื่องที่น่าจะกระทำได้ โดยผู้ให้สัมภาษณ์มักมีความเข้าใจว่าการเปิดเผยเรื่องส่วนตัวที่ไม่ดีของบุคคลดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะนั่นเอง โดยพิจารณาจากการตอบคำถามของผู้ให้สัมภาษณ์ ซึ่งเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความสำคัญระหว่างสิทธิในการเสนอข่าวและสิทธิส่วนบุคคล ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายได้ให้คำตอบโดยสรุปว่า ทั้ง 2 ส่วนนี้ควรมีสัดส่วนของความสำคัญที่เท่ากันเมื่อเป็นไปตามกติกาของจริยธรรมทางวารสารศาสตร์ คือการสนองสิทธิรับรู้ (Right to know) การสร้างความไว้วางใจของสาธารณชน (Public Trust) และ การเคารพในสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่นและยึดมั่นในหลักการเคารพในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Respect to Individual Right and Privacy) แต่เมื่อเปรียบเทียบในฐานะผู้ตกเป็นข่าวและเป็นผู้เสียหายสิทธิส่วนบุคคลย่อมมีสูงกว่า เพราะเป็นสิทธิที่ไม่ต้องการให้คนอื่นมาล่วงละเมิดสิทธิการนำเสนอข่าวเป็นเพียงหน้าที่ของสื่อที่นำสารไปสู่ผู้รับสารเท่านั้น ไม่มีสิทธิในการพิพากษาบุคคลอื่นล่วงหน้า ทั้งๆ ที่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับบุคคลนั้นเป็นอย่างไรก็ไม่แน่ใจ อย่างไรก็ตาม ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังเห็นว่าความเป็นบุคคลสาธารณะอาจส่งผลให้สิทธิส่วนบุคคล ที่ควรได้รับการคุ้มครองลดน้อยลงกว่าบุคคลทั่วไปได้

ดังนั้น จะเห็นได้ว่า ประชาชนบุคคลทั่วไปและแม้แต่กลุ่มที่ถือได้ว่าเป็นบุคคลสาธารณะยังมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตของสิทธิในความเป็นส่วนตัวของปัจเจกบุคคลและกลุ่มที่ถูกขนานนามว่าเป็นบุคคลสาธารณะในลักษณะที่น่าจะคลาดเคลื่อนไปจากกรอบของกฎหมายอยู่ไม่น้อย โดยคนส่วนใหญ่มักจะเข้าใจเอาเองว่า หากเป็นบุคคลสาธารณะแล้ว สิทธิในความเป็นส่วนตัวย่อมลดทอนลงตามส่วนของความมีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักของบุคคลนั้นๆ นอกจากนี้ยังมีความเข้าใจว่าบุคคลกลุ่มดังกล่าวเปรียบเสมือนต้นแบบของผู้คนในสังคม ฉะนั้นเมื่อมีความประพฤติที่ไม่สมควร หรือไม่เหมาะสมก็น่าจะถูกวิพากษ์วิจารณ์ หรือถูกตำหนิจากสังคมได้ในทุกๆ เรื่อง ซึ่งความเข้าใจเหล่านี้ ผู้เขียนเห็นว่า ในบางกรณีก็อยู่ในขอบเขตที่ปกติประเพณี อาจถือเป็นความยินยอมโดยปริยาย ที่สังคมอาจก้าวล่วงไปในดินแดนแห่งสิทธิส่วนบุคคลได้ หากแต่ในบางกรณี กฎหมายก็ยังคงสมควรที่จะให้ความคุ้มครองแก่สิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ เนื่องจากยังถือว่าเป็นเรื่องส่วนบุคคลโดยแท้ที่ไม่มีผู้ใดก้าวล่วงเข้าไปวิพากษ์วิจารณ์ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้เป็นเจ้าของสิทธินั้นได้

และ เพื่อให้เกิดความชัดเจน ผู้เขียนจึงประสงค์ที่จะทำการศึกษาเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลและเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลและสื่อมวลชน ว่ามีปัญหาอุปสรรคและเงื่อนไขในการใช้สิทธิตามกฎหมายว่า สิทธิอย่างไรอยู่ในฐานะเหนือกว่า เพื่อประกอบการพิจารณาในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับของเขตในการให้ความคุ้มครองสิทธิของบุคคลสาธารณะที่ได้รับความเสียหายจากภาพถ่าย ว่าควรให้ความคุ้มครองเพียงไร ในลำดับต่อไป

3.2 ความแตกต่างระหว่างบุคคลทั่วไป(Ordinary)และบุคคลสาธารณะ(Public figure)

บุคคลทั่วไป ได้มีกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บัญญัติไว้ในมาตรา 15 ว่า สภามบุคคลย่อมเริ่มแต่เมื่อคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารกและสิ้นสุดลงเมื่อตาย เมื่อมีสภาพเป็นบุคคลแล้วบุคคลนั้นย่อมได้รับการคุ้มครองตามสิทธิที่มีอยู่ตามกฎหมาย ดังนั้น จึงอาจสรุปได้ว่าการคุ้มครองสิทธิของบุคคลทั่วไปที่เป็นผู้ได้รับความเสียหายจากการใช้ภาพถ่ายนั้น จึงเริ่มตั้งแต่เมื่อบุคคลทั่วไปได้เริ่มคลอดแล้วอยู่รอดเป็นทารก กล่าวคือ เมื่อบุคคลคนนั้นมีสภาพเป็นบุคคลนั่นเอง โดยบุคคลนั้นย่อมมีความสามารถในการใช้ สิทธิส่วนบุคคล (diritti soggettivi) ได้โดยลำพัง และยอมรับหน้าที่ได้ตามใจปรารถนาด้วยตนเอง เพราะสามารถดูแลผลประโยชน์ของตนเองได้

ในส่วนของบุคคลสาธารณะ (Public figure) กฎหมายไทยไม่ได้มีการให้คำจำกัดความไว้อย่างชัดเจน ดังเช่นกรณีของบุคคลทั่วไป (Ordinary) ที่มีกฎหมายรองรับการเป็นสภาพบุคคลไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 15 ซึ่งจากการศึกษาและค้นคว้าความหมายและคติพิพาทของต่างประเทศสามารถสรุปได้ว่า “บุคคลสาธารณะ” คือบุคคลผู้ซึ่งประสบความสำเร็จหรือมีคุณวุฒิมีชื่อเสียง เป็นแบบแห่งการดำเนินชีวิตหรือได้รับการยอมรับนับถือเป็นแบบอย่าง ซึ่งการกระทำของเขามีผลก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือเรียกได้ว่าเป็นผู้มีชื่อเสียง หรือเป็นบุคคลสำคัญและผู้ที่มิอาจหลีกเลี่ยงต่อสังคมเนื่องจากสถานะทางสังคมและบทบาทหน้าที่ของเขามีผลกระทบต่อความเป็นไปของสังคม หรือเป็นบุคคลใดๆ ก็ตามที่ได้ผูกมัดอยู่กับอาชีพหรือกิจการงานซึ่งต้องการการรับรองหรือสนับสนุนจากสาธารณชนเช่น นักร้อง นักแสดง นักกีฬาที่มีชื่อเสียง ข้าราชการหรือเจ้าพนักงานของรัฐ นักการเมือง ทหาร ตำรวจ นักประดิษฐ์ที่มีชื่อเสียง นักสำรวจ ผู้มีความอัจฉริยะเป็นที่สนใจของประชาชน

จะเห็นได้ว่า บุคคลทั่วไปนั้นจะไม่ใช่ที่รู้จักของบุคคลทั่วไปในสังคมหนึ่งๆ โดยมีสาเหตุมาจากความไม่โดดเด่น หรือไม่มีชื่อเสียงและไม่มีอิทธิพลในสังคม การใช้ชีวิตส่วนตัวของบุคคลทั่วไป จึงไม่เป็นที่น่าสนใจแก่บุคคลอื่นๆ ในสังคม

และการที่บุคคลทั่วไปจะกลายเป็นบุคคลสาธารณะได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องเป็นผู้มีชื่อเสียงเป็นผู้มีอิทธิพลต่อสังคมหรือเป็นบุคคลสำคัญบุคคลเหล่านี้จึงมีสองสถานะอยู่ในตัวเอง กล่าวคือ

มีสถานะเป็นบุคคล และในขณะเดียวกันก็เป็นบุคคลสาธารณะด้วย จึงเปรียบเสมือนว่าสถานะของบุคคลสาธารณะนั้นได้สวมหมวกสองใบในขณะเดียวกัน

4. ผู้กระทำละเมิดต่อสิทธิของบุคคลสาธารณะที่ได้รับความเสียหายจากภาพถ่าย

4.1 ช่างภาพ หรือ ปาปาราซซี (paparazzi)

ที่มาของคำว่า“ปาปาราซซี”เป็นคำที่กลายเสียงมาจากรากศัพท์ภาษาอิตาเลียน“ปาปาราซโซ” เกิดจากการเลียนเสียงในภาษาซิติเลียน “ปาปาทาซิโอ”(Papataceo) ที่มีความหมายว่ายุ่งที่มีขนาดใหญ่ คำว่าปาปาราซโซถูกใช้เป็นครั้งแรกในภาพยนตร์อิตาลี เรื่อง “La Dolce Vita” หรือในภาษาอังกฤษที่เรียกว่า “The Sweet Life” โดยเริ่มออกฉายครั้งแรกในประเทศอิตาลี เมื่อปี ค.ศ. 1960 ซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่นำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับวิถีชีวิตของนักข่าวคนหนึ่งที่มีชื่อว่า มาร์เซลโล (Marcello)และเป็นช่างภาพอิสระที่มีชื่อว่า ปาปาราซโซ ในหนังของ ฟาลลิณี ทั้งนี้แรงบันดาลใจของฟาลลิณีต่อตัวละครนี้คือช่างภาพช่างถนนที่มีชื่อเสียงชาวอิตาลี ชื่อ “ทาซิโอ เซกซีอาโรลี” โดยเซกซีอาโรลี ได้กลายเป็นช่างภาพที่มีชื่อเสียงเมื่อเขาถ่ายภาพขณะเปลือยของอดีตกษัตริย์ “ฟารค์” แห่งอียิปต์ได้ขณะกำลังคว่ำไต่สะพาน ในภัตตาคารแห่งหนึ่งด้วยความเดือดดาล และในคืนเดียวกัน เซกซีอาโรลียังจับภาพของนักแสดง“แอนโทนี สตีล” พร้อมกับนักแสดงหญิง “แอนนิตา เอกเบิร์ก” ขณะอยู่ด้วยกันได้

ภาพยนตร์เรื่อง “ La Dolce Vita” เริ่มเป็นที่รู้จักไปทั่วโลกหลังจากการเข้าฉายในประเทศสหรัฐอเมริกาในช่วงปี ค.ศ. 1961 ส่งผลให้คำว่า “ปาปาราซซี” ได้รับการบัญญัติเข้าในคำศัพท์ภาษาอังกฤษ โดยเริ่มมีการนำคำว่า “ปาปาราซซี” มาใช้ครั้งแรกใน“นิตยสารไทม์” (Time Magazine)ในบทความที่ชื่อ “Paparazzi on the Prowl” ที่ได้กล่าวถึงลักษณะการทำงานของอาชีพปาปาราซซีในแง่ลบ²⁵

²⁵ผู้จัดการรายวัน,“ภาพเบลอๆ ของปาปาราซซี”,

(www.manager.com.202.57.155.216/Daily/ViewNews.aspx?NewID=9480000021059).

จากภาพยนตร์เรื่องดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดกระแสใหม่ในวงการหนังสือพิมพ์ของยุโรป โดยสื่อมวลชนและช่างภาพได้เปลี่ยนจากการเสนอภาพเพื่อโปรโมทบุคคลที่มีชื่อเสียงมาเป็น การแอบถ่ายภาพขณะเฉล²⁶

ในปัจจุบัน คำว่า “ปาปาราซซี” หรือ “paparazzi” ไม่มีการบัญญัติให้คำจำกัดความถึงความหมายในทางกฎหมายไว้โดยเฉพาะ แต่ได้มีการให้คำจำกัดความ คำว่า “ปาปาราซซี” หรือ “paparazzo” ในความหมายของพจนานุกรมทั่วไปดังนี้

(1) Oxford advanced learner’s dictionary หมายความว่าช่างภาพที่คอยติดตามถ่ายรูปบุคคลที่มีชื่อเสียงไปในทุก ๆ ที่ เพื่อที่จะให้ได้ภาพที่น่าสนใจไปจำหน่ายให้กับหนังสือพิมพ์²⁷

(2) Cambridge Advanced learner’s dictionary หมายความว่า ช่างภาพที่คอยติดตามผู้มีชื่อเสียงเพื่อทำการถ่ายภาพ ไปจำหน่ายให้กับหนังสือพิมพ์หรือนิตยสาร²⁸

ดังนั้นสรุปได้ว่า ปาปาราซซี ในความหมายของผู้เขียนคือ บุคคลที่เป็นช่างภาพอิสระที่ติดตามบุคคลที่มีชื่อเสียงไปทุกหนทุกแห่ง เพื่อถ่ายภาพชีวิตส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ

4.1.1 อาชีพปาปาราซซีในต่างประเทศ

อาชีพปาปาราซซีมีต้นกำเนิดมาจากประเทศอิตาลี และได้แพร่ขยายไปยังหลายประเทศในยุโรปอาทิเช่น ประเทศอังกฤษ ประเทศฝรั่งเศส และในประเทศสหรัฐอเมริกา โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งเป็นประเทศแห่งเสรีภาพและเต็มไปด้วยบุคคลที่ประกอบอาชีพในแวดวงบันเทิงทั้งหลายสาขาเช่น ดารา นักร้อง นักแสดง ถือว่าเป็นสถานที่สำคัญที่มีส่วนหล่อเลี้ยงให้วัฒนธรรมปาปาราซซีและอาชีพปาปาราซซีได้รับความนิยมและดำรงอยู่ได้จนถึงปัจจุบันดังที่ นิตยสารไทม์(Time Magazine)ที่ตีพิมพ์ข้อความไว้เมื่อปีพุทธศักราช 2547 ว่าอาชีพปาปาราซซี

²⁶<http://en.wikipedia.org/wiki/Paparazzi>. 21 ธันวาคม 2549.

²⁷“Paparazzo : a photographer who follows famous people around in order to get interesting photographs of them to sell to newspaper”, Oxford River Books Dictionary.

²⁸“Paparazzi : The photographer who follow famous people everywhere the go in order to order to take photographs of them for newspapers and magazines.”

ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่อยู่แทบทุกมุมเมืองและในจุดสำคัญๆ เช่นในมลรัฐไมอามี มลรัฐแคลิฟอร์เนียซึ่งในแต่ละมลรัฐอาจจะมีปาปาราซซีมากกว่า 10 คน²⁹

อาชีพปาปาราซซีในต่างประเทศนั้นถือเป็นการประกอบอาชีพอย่างหนึ่ง ซึ่งบุคคลที่ประกอบอาชีพเป็นปาปาราซซีในต่างประเทศทั้งหมดนั้นเป็นช่างภาพอิสระ มีความเป็นมืออาชีพ และมีประสบการณ์ในการถ่ายภาพอย่างสูง โดยสามารถแบ่งลักษณะของบุคคลที่ประกอบอาชีพปาปาราซซีได้ 2 ลักษณะด้วยกันคือ 1.ช่างภาพอิสระที่ไม่มีสังกัด 2.ช่างภาพอิสระที่มีการรวมกลุ่มกันเป็นทีมงาน ซึ่งปัจจุบันอาชีพปาปาราซซีในต่างประเทศส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะของการรวมตัวกันในรูปแบบของทีมงานมากกว่าที่จะเป็นช่างภาพอิสระที่ไม่มีสังกัดและทำงานด้วยตนเองทุกอย่าง เนื่องจากการแข่งขันในการขายภาพแอบถ่ายในต่างประเทศมีค่อนข้างสูงการทำงานที่มีระบบแบบแผนและมีทีมงานคอยประสานงานจะมีส่วนสำคัญช่วยให้การทำงานเป็นไปได้อย่างรวดเร็วและทำให้ภาพถ่ายนั้นมีราคาที่สูงได้

นอกจากนี้บุคคลสำคัญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับในกลุ่มช่างภาพอิสระที่มีการรวมกลุ่มเป็นทีมงานนั้น โดยส่วนมากจะประกอบไปด้วย คนขับรถ ช่างภาพ ช่างถ่ายวิดีโอ ผู้ประสานงานในสำนักงานคนต่อรองราคาภาพ และนักกฎหมาย ที่คอยทำหน้าที่ติดต่อประสานงานเพื่อให้การดำเนินงานทั้งการถ่ายภาพ การติดต่อซื้อขายภาพ และการสื่อสารกับทีมงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ธุรกิจการรับซื้อภาพแอบถ่ายของสำนักพิมพ์ในต่างประเทศนั้นหากใครสามารถส่งภาพที่อยู่ในกระแสและเป็นที่ต้องการของสำนักพิมพ์ได้รวดเร็วที่สุดการต่อรองราคาเกี่ยวกับผลตอบแทน เพื่อให้ภาพถ่ายนั้นมีราคาสูงย่อมเป็นไปได้อย่างง่ายดาย โดยมูลค่าของการตอบแทนจากการขายภาพที่ปาปาราซซีจะได้รับขึ้นอยู่กับระดับความมีชื่อเสียงของบุคคลที่ถูกถ่ายภาพ ซึ่งการชิงไหวชิงพริบกันของเหล่าปาปาราซซีเป็นสิ่งที่พบเห็นเป็นประจำ บางครั้งอาจเป็นการถ่ายภาพแอบถ่ายของ ดารา นักร้อง นักแสดง มาพร้อมกัน โดยปาปาราซซีแต่ละคนอยู่กันคนละทีมงานการเกิดความล่าช้าในการติดต่อซื้อขายภาพอาจส่งผลให้มูลค่าภาพจากเดิมที่มีมูลค่าเป็นจำนวนหนึ่งแสนบาทก็อาจจะเหลือเพียงแค่ห้าร้อยบาท³⁰ ซึ่งในปัจจุบันอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือการทำงานของปาปาราซซีให้ง่ายมากขึ้น เมื่อปาปาราซซีทำการถ่ายภาพได้จะส่งอีเมลล์(E-mail)รูปแอบถ่ายไปยังสำนักพิมพ์ต่างๆ โดยภาพที่ส่งไปนั้นจะมี

²⁹ กรุงเทพธุรกิจ คอลัมน์จุดประกาย, “ปาปาราซซี”,

http://www.bangkokbiznews.com/2005/06/16kt_net_w006.php, 30 มิถุนายน 2549.

³⁰ ชูชี เกิร์ล, “อาชีพ...ไปไหนไปด้วยจะช่วยแอบถ่าย”, กรุงเทพธุรกิจ, (8 สิงหาคม 2549):น.2.

ความละเอียดของภาพที่น้อยหรือที่เรียกกันว่ามีความคมชัดของภาพที่ต่ำ (a low resolution copy of photo) และทำเครื่องหมายลายน้ำหรือเครื่องหมายลิขสิทธิ์ตัวซี (copy right) เพื่อป้องกันการขโมยภาพไปใช้ และโดยทั่วไปในการต่อราคาภาพสำนักพิมพ์จะมีหลักการต่อราคา ดังนี้³¹

- ดาราคคนนั้นเป็นใคร
- เป็นภาพที่แอบถ่ายจริงหรือไม่
- ดาราคคนนั้นกำลังทำอะไรอยู่
- ภาพถ่ายนั้นมีความคมชัดมากน้อยแค่ไหน
- ปาปาราซซีคนอื่นได้ภาพที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับที่มานำเสนอหรือไม่ อย่างไร

อย่างไรก็ตามระบบดิจิทัลมีส่วนสำคัญที่ช่วยให้การทำงานของปาปาราซซีที่ง่ายขึ้น ที่เห็นได้อย่างชัดเจนคือ การพัฒนาของกล้องถ่ายภาพทำให้กล้องดิจิทัลมีขนาดเล็กลง ซึ่งนอกจากจะพกพาไปได้สะดวกแล้วยังช่วยลดต้นทุนค่าใช้จ่ายในการซื้อฟิล์มถ่ายรูปที่เดิมต้องใช้กับกล้องฟิล์ม อีกทั้งยังช่วยในการขายภาพทางระบบออนไลน์ ทำให้การต่อราคาเป็นไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้โทรศัพท์มือถือที่ถ่ายรูปได้ (camera phones) ที่สามารถนำไปใช้ในสถานที่ที่มีการห้ามนำกล้องถ่ายรูปเข้าไป และกล้องวิดีโอไร้สาย (wireless video cameras) ที่สามารถจับภาพเหล่าดาราทองหลายได้โดยที่ไม่รู้ตัว³² ทั้งนี้เงินทุนเพื่อนำมาใช้จ่ายในการทำงานของปาปาราซซีก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากบุคคลสาธารณะในต่างประเทศนั้นมักจะระมัดระวังตัวสูงในการใช้ชีวิตส่วนตัวนอกเหนือจากเวลาการทำงานสถานที่ที่จะพบเจอจึงมักเป็นสถานที่ซึ่งให้ความเป็นส่วนตัวได้มากที่สุด เช่นการล่องเรือยอร์ทส่วนตัว การไปพักในโรงแรมระดับห้าดาว การช้อปปิ้งในห้างสรรพสินค้าหรู การไปอาบแดดในเกาะส่วนตัว ปาปาราซซี ต้องพยายามทุกวิถีเพื่อให้ได้ภาพถ่ายของบุคคลสาธารณะมา เช่นการเข้าห้องพักข้างๆ การปลอมตัว การว่าจ้างสายลับเพื่อรายงานความเป็นไปของดาราที่ตนต้องการถ่ายภาพ และการขจัดคู่แข่งที่เป็นปาปาราซซีที่ทีมงานอื่น ดังนั้นในการปฏิบัติงานแต่ละครั้งปาปาราซซีจะต้องมีการวางแผนการทำงาน เพราะหากมีความผิดพลาดเกิดขึ้นนั้นหมายถึงการสูญเสียค่าใช้จ่ายในการติดตามโดยมิได้ผลประโยชน์ตอบแทนกลับมาแต่อย่างใด

³¹Robert Valdes, Paparazzi Price,

<http://www.people.howstuffwork.com/paparazzi.4htm>. 30 กรกฎาคม 2549.

³²Robert Valdes, Paparazzi Price, *ibid.*

รอส บรอดแมน (Ross Baughman) ช่างภาพอิสระ (paparazzi) ได้กล่าวถึงเหตุผลในการถ่ายภาพส่วนตัวของบุคคลผู้มีชื่อเสียงไว้ว่าภาพถ่ายของบุคคลที่มีชื่อเสียงในขณะที่ทำกิจกรรมส่วนตัวต่างๆ นั้นเป็นสิ่งที่คุณควรถ่ายภาพไว้ เนื่องจากเป็นภาพที่มีบทบาทสำคัญที่จะแสดงให้ประชาชนได้เห็นถึงความเท่าเทียมกันในสังคม โดยภาพถ่ายหลายภาพที่ทำเงินอย่างมหาศาลให้กับปาปาราซซี่หลายคน อาทิเช่น ภาพกระบองเปิดของพระราชินี ภาพชุดว่ายน้ำของเจ้าหญิงที่มีข่าวลือคว่ำท้อง และภาพประธานาธิบดีกำลังหกล้ม³³

4.1.2 วิธีการทำงานของปาปาราซซี่

ในระดับพื้นฐานที่สุดนั้นปาปาราซซี่มักจะอยู่ตามถนนและในที่สาธารณะเพื่อรอโอกาสที่จะถ่ายภาพดารา ทั้งนี้โดยปกติแล้วปาปาราซซี่ที่สามารถถ่ายภาพในสถานที่สาธารณะได้โดยไม่ผิดกฎหมาย แต่สำหรับปาปาราซซี่ที่ต้องการจะทำเงินก้อนใหญ่ วิธีพื้นฐานเช่นนี้ค่อนข้างจะห่างไกลความสำเร็จไปมาก ดังนั้น ปาปาราซซี่จึงต้องหาโอกาสและสถานที่ที่เหมาะสมและอยู่ถูกที่ถูกเวลาเพื่อที่จะได้ภาพพิเศษและแตกต่างไปจากช่างภาพคนอื่น

การทำงานของปาปาราซซี่นั้นส่วนใหญ่มีลักษณะเหมือนกับงานนักสืบเอกชน กล่าวคือ ปาปาราซซี่แต่ละคนจะเลือกเครือข่ายของแหล่งข่าวที่ช่วยรายงานเกี่ยวกับเป้าหมายที่เป็นคนดัง ซึ่งแหล่งข่าวเหล่านี้มักจะเป็นบุคคลที่ทำงานในธุรกิจที่ได้ใกล้ชิดกับบุคคลที่มีชื่อเสียง เช่น โรงแรม ร้านอาหาร โดยปาปาราซซี่จะจ่ายเงินเพื่อซื้อข้อมูลเหล่านี้ และในหลายๆ กรณีคนที่ทำงานให้ดาราเองอาจจะถูกติดสินบนเพื่อให้เปิดเผยที่อยู่ของนายจ้างของพวกเขาด้วย

ในบางกรณี ปาปาราซซี่จะทำงานกับพวกนักล่าลายเซ็น (Autographer) ซึ่งบุคคลเหล่านี้มักจะหาเลี้ยงชีพด้วยการขอลายเซ็นบุคคลสาธารณะแล้วนำไปขายต่อ ปาปาราซซี่จะอาศัยโอกาสที่นักล่าลายเซ็นได้ไล่ตามบุคคลที่มีชื่อเสียง และซื้อข้อมูลเกี่ยวกับที่อยู่ของบุคคลสาธารณะจากพวกนักล่าลายเซ็น และในขณะที่นักล่าลายเซ็นได้เข้าใกล้บุคคลสาธารณะในที่สาธารณะแล้วขอลายเซ็น เมื่อมีการหยุดเพื่อแจกจ่ายลายเซ็นปาปาราซซี่ก็จะอาศัยโอกาสดังกล่าวนี้ถ่ายภาพบุคคลเหล่านั้น โดยถือเสมือนหนึ่งว่าเป็นโบนัสให้แก่ปาปาราซซี่ไปโดยปริยาย อนึ่ง สิ่งสำคัญของปาปาราซซี่ คือการได้ภาพข่าวและเก็บภาพได้ก่อนปาปาราซซี่คนอื่นแต่การไล่ล่าดารานั้นเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูง ดังนั้น เมื่อปาปาราซซี่รู้ว่าเป้าหมายของตนอยู่ที่ไหนแล้ว ปาปาราซซี่แต่ละคนก็จะมีกลยุทธ์หลากหลายที่เขาหรือเธอจะนำมาใช้เพื่อให้ได้ภาพถ่ายมา

---

³³Paul Lester, Photojournalism: An Ethical Approach, (Hillsdale, NJ, :Lawrence Erlbaum Associates, Inc. Publishers, 1991), p.80.

ก่อนใครๆ ซึ่งในด้านกลยุทธ์นั้น จะเห็นว่า ปาปาราซซีคนหนึ่งๆ มีข้อจำกัดอยู่ที่อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เทคโนโลยี เล่ห์เหลี่ยมและความกล้าเท่านั้น ทั้งนี้กลยุทธ์ที่สำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้ปาปาราซซีมีโอกาสประสบความสำเร็จมากหรือน้อยก็คือ เทคนิคในการถ่ายภาพที่สามารถได้รูปฟรีและชัดบนเงื่อนไขที่ว่า ดาราต้องอยู่ในที่สาธารณะซึ่งอยู่ห่างจากที่อยู่หรือแหล่งธุรกิจส่วนตัวหรือถ้าดารายู่ในพื้นที่ส่วนบุคคล ภาพจะต้องถูกถ่ายด้วยความระมัดระวังจากจุดที่อยู่ห่างออกไป โดยช่างภาพต้องยืนอยู่ในเขตพื้นที่สาธารณะ ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องอาศัยปฏิภาณและไหวพริบส่วนตัวของช่างภาพแต่ละคน

เพื่อให้ภาพถ่ายออกมามีลักษณะพิเศษต่างจากช่างภาพคนอื่นๆ ในบางครั้งปาปาราซซีจะต้องเช่าเฮลิคอปเตอร์หรือเรือเพื่อติดตามถ่ายภาพคนเหล่านั้น นอกเหนือจากที่กล่าวมานี้ หากบุคคลผู้มีชื่อเสียง ได้อาศัยอยู่ในตึกที่มิดชิดทำให้เกิดอุปสรรคในการถ่ายภาพปาปาราซซีบางคนจะทำสัญญาฉ้อโกงไฟไหม้หรือเหตุระเบิดเพื่อให้มีการอพยพออกจากตึก ซึ่งจะทำให้บุคคลสาธารณะที่เป็นเป้าหมายในการถ่ายภาพนั้นออกมาที่ถนน อันจะทำให้ปาปาราซซีสามารถเก็บภาพถ่ายได้ จะเห็นได้ว่า วิธีการเช่นนี้ย่อมเป็นการที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย แต่เนื่องจากภาพถ่ายที่ได้มานั้นมีค่าตอบแทนในทางธุรกิจสูงมาก จึงส่งผลให้ปาปาราซซีเพิกเฉยต่อบทบัญญัติของกฎหมาย และยิ่งไปกว่านั้นค่าใช้จ่ายทางกฎหมายในการต่อสู้คดีได้กลายมาเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนในการทำงาน และมีส่วนสำคัญในการตั้งราคาภาพถ่ายให้สูงขึ้นได้

เมื่อค่าตอบแทนจากการถ่ายภาพได้ราคาที่สูง ส่งผลให้ธุรกิจการถ่ายภาพคนดังมีการแข่งขันที่สูงตามไปด้วย และจากลักษณะการปฏิบัติงานที่ต้องเสี่ยงต่อภัยอันตรายในชีวิตและร่างกาย เพื่อให้การทำงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ปาปาราซซีจึงจำเป็นต้องจัดหาตัวแทนผู้ซื้อภาพนักกฎหมาย คนขับรถ ผู้ช่วยช่างภาพ ที่จะทำงานร่วมกันเป็นทีมเพื่อให้ได้ภาพถ่ายที่ออกมาสมบูรณ์ที่สุดยังจะส่งผลให้ภาพถ่ายนั้นได้ราคาที่สูงที่สุดด้วย

ด้วยเหตุนี้ภาพถ่ายที่ทันสมัยจึงเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับปาปาราซซี และในยุคของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี อุปกรณ์สำคัญที่จะช่วยในการทำงานของปาปาราซซี คือ กล้องถ่ายรูปและเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ๆ ที่จะมาช่วยอำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานโดยเฉพาะกล้องถ่ายรูปขนาดเล็กและโทรศัพท์มือถือที่สามารถแอบถ่ายผู้มีชื่อเสียงได้โดยบุคคลนั้นไม่รู้ถึงการที่ตนได้ถูกถ่ายภาพ รวมถึงกล้องถ่ายวิดีโอไร้สายก็กลายมาเป็นอุปกรณ์สำคัญของปาปาราซซีด้วยเช่นกัน ซึ่งการทำงานของกล้องถ่ายวิดีโอดังกล่าวนี้สามารถใช้ได้โดยการสวมติดหรือฝังกล้องไว้เพื่อถ่ายภาพบุคคลที่มีชื่อเสียงโดยที่บุคคลนั้นไม่รู้ตัว

ปัจจุบันวิธีการทำงานของปาปาราสซีที่ได้ติดตามไล่ล่าบุคคลสาธารณะในต่างประเทศนั้น ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น ในบางครั้งการทำงานของปาปาราสซีได้ส่งผลให้ดาราดูหลายคนได้รับบาดเจ็บจากการกระทำอันรุนแรงของปาปาราสซี เช่น

- ในเดือน พฤษภาคม 2548 นักร้องและนักแสดงยอดเยี่ยม ลินเชย์ โลฮาน ได้ถูกปาปาราสซีคนหนึ่งขับชนรถเบนซ์ของเธอจนได้รับบาดเจ็บ ต่อจากนั้น ปาปาราสซีจึงได้ลงมาจากรถเพื่อทำการถ่ายภาพของเธอ

- ปาปาราสซีคนหนึ่งจงใจขับรถชนแคทเธอริน ซีต้า โจนส์ เพื่อให้เธอลงมาจากรถ

- ซูซาน ซาเลนดอน พบที่พักรวมของปาปาราสซีคนหนึ่งซ่อนอยู่ในที่ดินของเธอ เป็นต้น

- ภรรยาของนาย Arnold Schwarzenegger ซึ่งเป็นอดีตดารานักแสดงและเป็นผู้มีประสบการณ์ในการถูกติดตามได้เคยถูกปาปาราสซี ใช้รถล้อมรดกของพวกเขาและภริยาของเขา เพื่อเก็บภาพในขณะที่ภริยาของเขากำลังจะไปรับลูกที่โรงเรียน

- ส่วนนักแสดงหญิงชื่อ Scarlett Johanson ได้ประสบอุบัติเหตุในที่จอดรถ ขณะที่จะนำรถออกจากดิสโก้แลนด์ โดยการประสบอุบัติเหตุครั้งนี้มีสาเหตุมาจากการถูกคุกคามของปาปาราสซีที่ได้ทำการติดตามไล่ล่า เพื่อที่จะเก็บภาพถ่ายของเธอ³⁴

5. วิวัฒนาการและแนวคิดในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล (Right to privacy)

ด้วยเหตุที่การถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพถ่ายโดยมิได้รับความยินยอมเป็นการก้าวล่วงต่อความเป็นส่วนตัว ดังนั้น จึงทำให้ไม่สามารถที่จะละเลยที่จะให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองสิทธิของเอกชนไปได้ โดยจะพิจารณาในเรื่องที่เกี่ยวข้องในเรื่องการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล (Right to Privacy) เป็นหลัก ทั้งนี้เพื่อสนองรับต่อสภาพสังคมที่มีก้าวล้ำทางภาพถ่ายระบบดิจิทัลที่เข้ามามีบทบาทและมีผลกระทบต่อสังคมไทยเป็นอย่างยิ่ง

5.1 วิวัฒนาการของสิทธิส่วนบุคคล

“สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว”เกิดจากแนวความคิดทางปรัชญาในทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ (Natural Law) ซึ่งสอนว่าความเป็นส่วนตัวเป็น “คุณค่า” ประจำตัวมนุษย์ เป็นสิทธิที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ เป็นสิทธิตามธรรมชาติที่ไม่ต้องการพิสูจน์และเป็นสิทธิติดตัว

³⁴http://findarticles.com/p/articles/mi_qn4188/is_20060113/ai_16010209.

มนุษย์ตั้งแต่เกิดจนตาย ความหมายและขอบเขตของการเป็นส่วนตัวเกิดจากแนวทางปฏิบัติของขนบธรรมเนียมและวัฒนธรรมของแต่ละสังคม ความเป็นส่วนตัวเป็นเรื่องของสมัยนิยม³⁵ เป็นแนวคิดของนักคิดร่วมสมัย³⁶ ดังนั้น เมื่อทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ(Natural Law)เป็นรากฐานนำไปสู่การพัฒนาแนวความคิดเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล และในสังคมกรีกมีการพูดถึงประโยชน์ส่วนตัว (Private Interest) และประโยชน์ส่วนรวม (Common Good) อยู่เสมอ แสดงให้เห็นว่าแนวความคิดในเรื่อง “ส่วนตัว” กับ “สาธารณะ” เกิดขึ้นแล้วในสมัยกรีกและสืบทอดต่อมาจนถึงสมัยโรมัน ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวนี้ สามารถศึกษาได้จากวิวัฒนาการของกฎหมายธรรมชาติในทางประวัติศาสตร์ได้ดังนี้

5.1.1 สมัยกรีกโบราณ

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นลายลักษณ์อักษรพบว่า แนวความคิดในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลมีวิวัฒนาการแล้วมากกว่าร้อยปีก่อนที่จะมีการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษร เริ่มแต่ในสมัยกรีกโบราณ ภายใต้การปกครองแบบจารีตประเพณีสังคมกรีกมีการปกครองภายใต้จารีตประเพณีแต่ก็ได้รับการยอมรับว่าเป็นสังคมที่มีความเป็นประชาธิปไตยสูง เนื่องจากสังคมกรีกเป็นสังคมที่มีการยอมรับนับถือ ความคิดเห็นซึ่งกันและกัน นับถือความมีเหตุผลสังคมกรีกจึงมีความรุ่งเรืองทั้งทางศิลปวิทยาการ การค้าคมนาคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งแนวความคิดทางกฎหมาย ความยุติธรรม เห็นได้จากระบอบการปกครองแบบนครรัฐ (City State) ซึ่งมีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ยกย่องศักดิ์ศรี สิทธิเสรีภาพของเอกชน³⁷

ในทางปรัชญาความเป็นอยู่ส่วนตัวได้รับการพิจารณาว่าเป็นคุณค่าของมนุษย์ที่มีรากฐานมาจากธรรมชาติ หรือที่เรียกว่ากฎหมายธรรมชาติ(Natural Law)และแนวคิดเรื่องกฎหมายธรรมชาติ และสิทธิตามธรรมชาติมีที่มาจากนักปรัชญาชาวกรีก คือ ไสกราติส พลาโต และดังเช่น

³⁵Mark Littman & Peter Carter Ruck,Privacy and the Law,(London : Stevenson& Sons Limiter,1970),p.5.

³⁶J.Weintraub,The Theory and Politics of The Public Private Distinction, (University of Chicago Press,1997),pp.1-4 อ้างใน,ศิริกุล ภูพันธ์, “ข้อคิดว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล”,(วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ,2548),น.11.

³⁷ปรีดี เกษมทรัพย์,นิติปรัชญา,พิมพ์ครั้งที่ 5(กรุงเทพมหานคร:โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์,มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์),น.89-131.

แนวคิดของอริสโตเติล(Aristotle)ที่กล่าวว่าความเป็นธรรมตามธรรมชาตินั้นคือเป็นความเป็นธรรมที่สมบูรณ์กับสิ่งซึ่งเป็นความเป็นธรรมโดยเพียงกฎหมายอันเป็นความเป็นธรรมที่ไม่สมบูรณ์ เพราะความเป็นธรรมตามธรรมชาตินั้นมีผลใช้บังคับในทุกๆ แห่งเหมือนกันเป็นนิรันดร์³⁸โดยมนุษย์สามารถเข้าถึงกฎหมายอุดมคติได้โดยอาศัยญาณปัญญา หรือ “เหตุผล” ที่เป็นอิสระจากความอยากทั้งปวง จุดสำคัญคือเขายังเชื่อว่า“เหตุผล”ของมนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ อันทำให้มนุษย์มีลักษณะที่แตกต่างจากสัตว์โลกชนิดอื่น³⁹

อริสโตเติล ได้สอนว่า มนุษย์นั้นไม่มีความสมบูรณ์ในตัวเอง การพัฒนาจะเกิดขึ้นได้ก็ด้วยการอาศัยมนุษย์ด้วยกันเป็นผู้ก่อกำเนิด มนุษย์จึงมีความจำเป็นต้องอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมนุษย์ย่อมมีความสัมพันธ์กันระหว่างเอกชนด้วยกันเอง ความสัมพันธ์ดังกล่าวก่อให้เกิดกฎ ระเบียบและก่อให้เกิดหน้าที่ต่อสังคม และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสังคม มนุษย์แต่ละคนย่อมมีขอบเขตซึ่งเป็นพื้นที่ที่แยกจากสังคมอย่างเคร่งครัด ได้แก่เรื่องที่เกี่ยวข้องกับร่างกายและการดำเนินชีวิตของสมาชิกครอบครัวเช่น การกิน การอยู่ การมีเพศสัมพันธ์ การเกิด การตาย และการนับถือศาสนา

และในทัศนะคติเกี่ยวกับทรัพย์สินสมบัติ ของ อริสโตเติล ซึ่งเป็นแนวคิดที่เป็นรากฐานของสิทธิส่วนบุคคลคือ แนวคิดที่มีการยอมรับให้มนุษย์มีกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล โดยเห็นว่ากรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลจะก่อให้เกิดคุณค่าทางศีลธรรม กล่าวคือในแง่เศรษฐกิจกระตุ้นให้คนอยากทำงานเพื่อเพิ่มพูนทรัพย์สินส่วนตัวให้มากขึ้น ขณะเดียวกันการมีทรัพย์สินส่วนบุคคลทำให้แยกส่วนได้เสียของคนในสังคมได้ชัดเจนกว่าและทำให้เกิดความขัดแย้งน้อยกว่าการให้ทรัพย์สินสมบัติเป็นของส่วนรวม ส่วนในแง่ของศีลธรรม ทรัพย์สินส่วนบุคคลทำให้คนมีศักดิ์ศรี กล่าวคือเมื่อมีทรัพย์สินส่วนตัวทำให้ไม่ต้องพึ่งพาคนอื่นเป็นตัวของตัวเอง และทรัพย์สินส่วนเกินก็สามารถแบ่งปันให้บุคคลอื่นเป็นสิ่งที่ต้องแสดงออกถึงคุณธรรมความเมตตา กรุณาต่อเพื่อนมนุษย์ในสังคม⁴⁰

³⁸ กุลพล พลวัน, พัฒนาการแห่งสิทธิมนุษยชน, (กรุงเทพมหานคร : วิทยุชน, 2538) , น.26.

³⁹ พันัส ทศนียานนท์, “ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ”, วารสารอัยการ, (มีนาคม 2523), น.40.

⁴⁰ สมยศ เชื้อไทย, ทฤษฎีกฎหมายนิติปรัชญา, พิมพ์ครั้งที่ 10 แก้ไขเพิ่มเติม, (กรุงเทพมหานคร: คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), น.77-78.

นอกจากนี้ ชาวกรีกโบราณได้มีการระบุเกี่ยวกับสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวว่าหมายถึง สิทธิในเสรีภาพโดยปราศจากการเฝ้าดูของผู้อื่น (being free from being watched)⁴¹ ดังจะเห็นได้จากในกรณีของชาวกรีกโบราณนั้น ได้มีการบัญญัติหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครอง สิทธิส่วนบุคคลไว้ใน Mishnah ซึ่งเป็นประมวลกฎหมายสำหรับชาวยิว (Jewish) ในสมัยนั้น โดยใน บทหนึ่งของประมวลกฎหมายนี้ ได้ระบุหลักเกณฑ์ว่า

“ในบริเวณที่โล่งซึ่งมีการใช้สอยพื้นที่ร่วมกันระหว่างบ้านที่อยู่ใกล้เคียงกันนั้น ห้ามมิให้ สร้างประตูหรือหน้าต่างตรงกับประตูหรือหน้าต่างของบ้านหลังอื่น หรือหากมีการสร้างในลักษณะ ดังกล่าวอยู่แล้วจะต้องไม่ทำการขยายให้ประตูหรือหน้าต่างนั้นมีขนาดใหญ่ไปกว่าเดิม”⁴²

โดยการคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวในลักษณะนี้เป็นการให้ความคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวในด้านพฤติกรรม (behavior) ของบุคคลในสถานที่ส่วนตัว (private space) เพื่อมิให้ บุคคลอื่นก้าวล่วงในความเป็นอยู่ส่วนตัวได้ ทั้งนี้ จะเห็นได้ว่าการกำหนดหลักเกณฑ์การคุ้มครอง ข้างต้น หาได้จำกัดเฉพาะแต่การห้ามกระทำการอันเข้าข่ายละเมิดความเป็นอยู่ส่วนตัวเท่านั้น แต่ยังสามารถรวมถึงการห้ามมิให้สร้างพฤติการณ์แวดล้อม (circumstance) อันก่อให้เกิดการละเมิด ความเป็นอยู่ส่วนบุคคลด้วย⁴³

5.1.2 ยุคโรมัน

แนวคิดของฮิสโตเรียลได้รับการพัฒนาโดย สำนักสโตอิก ที่มีส่วนช่วยผลักดันให้ วิชานิติศาสตร์กฎหมายของโรมันได้ก่อตัวขึ้น และมีความเจริญก้าวหน้าในยุคโรมันเป็นอย่างมาก คำสอนของสำนักสโตอิกที่มีอิทธิพลต่อโลกอย่างสำคัญคือ คำสอนเรื่องลัทธิสากลนิยม (Cosmopolitanism) กล่าวคือเมื่อโลกและจักรวาลล้วนแต่อยู่ภายใต้กฎเกณฑ์เดียวกัน และมนุษย์

⁴¹Electronic Privacy Information Center,“Privacy&Human Right 2003: An International Survey of Privacy Laws and Developments.”,

<http://www.privacyinternational.org/survey/phr/2003/>), 2 January 2007.

⁴² Baba Batra 3:7 “IN a shared courtyard,a man should not build a door facing another personal's door nor a window facing another person's window.If it is small,he should not enlarge it”.

⁴³ Edward H. Freeman, “Introduction,in The Privacy Papers : Managing Technology,Consumer,Employee,and Legislative Action,ed.Rebecca Herold”,(Florida : CRC Press,2002),p.23.

ทุกผู้ทุกนามต่างก็ได้ประกายแห่งเหตุผลจากเหตุผลสากลมนุษย์ทุกคนจึงเป็นสิ่งที่มีความหมายและรู้ศีลธรรมเอง รู้ผิดชอบชั่วดีเหมือนกัน มีคุณภาพและศักดิ์ศรีเท่ากัน เมื่อจักรวาลถูกกำกับด้วยเหตุผล มนุษย์ทุกหนทุกแห่งจึงย่อมอยู่ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายแห่งเหตุผลหรือกฎหมายธรรมชาติอย่างเดียวกัน รัฐจึงไม่ใช่สิ่งที่ถูกจำกัดโดยสถานที่แต่ย่อมจะเป็นสากล

โดยนักปราชญ์คนสำคัญของสำนักกฎหมายสโตอิก คือ ซีเซโร (Cicero) ที่มีความเชื่อในกฎหมายธรรมชาติว่าเป็นเหตุผลของมนุษย์ที่มีอยู่ในตัวเองและถือว่าการกฎหมายตามธรรมชาตินั้นใช้บังคับได้เหนือพระเจ้าและมนุษย์ เป็นกฎหมายที่กำหนดว่าทุกสิ่งในโลกมีความเสมอภาคกัน เป็นสากลนิยม และเป็นนิรันดร มนุษย์จึงเป็นสัตว์ประเสริฐ ที่สามารถแยกความดี และความชั่วได้ จึงเกิดหลักที่นำเหตุผลมาควบคุมมนุษย์ ก็เนื่องจากว่ามนุษย์ทุกคนล้วนแต่มีเหตุผลไม่ต่างกันนั่นเอง⁴⁴

จากความเชื่อดังกล่าวส่งผลให้ในสมัยโรมันจะให้ความสำคัญคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของมนุษย์ในเรื่องของความเสมอภาคมากกว่าในยุคกรีก ยกตัวอย่างเช่น ในเรื่องทาส นักกฎหมายโรมัน ให้ความเห็นอย่างชัดเจนว่า การมทาสขัดต่อหลักกฎหมายธรรมชาติที่ว่ามนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคกันและไม่อาจเป็นทาสได้ โดยได้นำหลักของมนุษย์ธรรมมาพิจารณาประกอบเหตุผลทางความคิด ซึ่งเมื่อเทียบกับสมัยกรีกนั้น นักคิดในสมัยกรีกก็ยังมองว่าทาสเป็นทาสอยู่ใน

แนวความคิดดังกล่าวส่งผลให้ในสมัยโรมันมีหลักแนวปฏิบัติหรือกฎหมายบ้านเมือง (Jus Civile) นั้น ต้องไม่ขัดต่อกฎหมายธรรมชาติ และเมื่อกฎหมายบ้านเมืองหรือกฎหมายใดๆ ที่มีลักษณะเป็นการจำกัดหรือก้าวล่วงสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ย่อมเป็นการขัดต่อกฎหมายธรรมชาติและกฎหมายนั้นต้องไม่มีผลบังคับ

5.1.3 สมัยกลาง

ในช่วงยุคกลาง (Middle Age) แนวคิด เรื่องของกฎหมายธรรมชาติได้ถูกผนวกและแสดงออกมาในรูปความเชื่อในศาสนาคริสต์ โดยถือว่าการกฎหมายธรรมชาติเป็นกฎหมายที่สืบเนื่องมาจากเจตจำนงของพระเจ้า กฏหมายที่พระเจ้าผู้เป็นเจ้าบัญญัติจึงควรมีฐานะที่เหนือกว่ากฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้น และในส่วนของแนวความคิดในเรื่องสิทธิเสรีภาพหรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ในยุคนั้นแทบจะไม่มีคำนี้ถึงเลย ดังนั้น ในช่วงยุคดังกล่าวนี้ จึงมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “ยุคมืดทางปัญญา”และนักคิดที่สำคัญในยุคนี้ ได้แก่

⁴⁴ สมยศ เชื้อไทย, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 40, น.41.

เซนต์โทมัส อไควนัส (Saint Thomas Aquinas) ที่เชื่อว่า มนุษย์ประสบกับความตกต่ำ (The Fall) แต่ธรรมชาติของมนุษย์มิได้มีการเสียไปโดยสิ้นเชิง เป็นแต่เพียงการชำรุดบกพร่องไปเพียงบางส่วนเท่านั้น โดยมนุษย์ก็ยังมีธรรมชาติในส่วนที่ดีหลงเหลืออยู่ คือยังมีสติปัญญาและเหตุผล และเนื่องจากสติปัญญาของมนุษย์จึงได้มีการก่อตั้งสังคมและพัฒนาให้สังคมเจริญขึ้นดังที่เห็นอยู่ในโลกมนุษย์ มนุษย์มีสัญชาตญาณในการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมีคุณธรรมในการอยู่ร่วมกัน รู้จักรัก รู้จักเสียสละ รู้จักยกย่องความดี รู้จักอาย รู้จักเกรงกลัวต่อบาป และกลัวการถูกประณาม การอยู่ร่วมกันเป็นครอบครัว เป็นสังคม และเป็นเมือง จึงเป็นไปตามธรรมชาติที่ดีของมนุษย์ ไม่ใช่ผลของการมีบาปแต่เป็นเพราะมนุษย์มีธรรมชาติและมีเหตุผล

โดยความเชื่อมั่นใน“เหตุผล”ของเซนต์โทมัส อไควนัส(Saint Thomas Aquinas)เป็นพื้นฐานที่นำไปหาความจริงอันสูงสุด แต่ ณ จุดที่เหตุผลไม่สามารถจะก้าวต่อไปได้ก็เป็นจุดเริ่มต้นในศรัทธาความเชื่อในพระเจ้า เหตุผลจึงมีหน้าที่รับใช้ความเชื่อหรืออีกนัยหนึ่ง ปรัชญาคือผู้รับใช้เทวศาสตร์⁴⁵ ทำให้กฎหมายมีลักษณะไม่มีที่สิ้นสุด(Eternal Law)ครอบงำโลกตามเจตนารมณ์ของพระเจ้าผู้เป็นเจ้าของกลายเป็นกฎหมายทางศีลธรรมตามธรรมชาติ และเมื่อกฎหมายก่อให้เกิดรัฐดังนั้นกฎหมายจึงมีอำนาจเหนือรัฐ กฎหมายคือเหตุผลที่ถูกต้องและสอดคล้องกับกฎหมายธรรมชาติ เพราะกฎหมายธรรมชาติถือเป็นรัฐธรรมนูญของโลกทั่วโลกจึงใช้กฎหมายธรรมชาติเป็นแม่แบบในการบัญญัติกฎหมายเหมือนกัน⁴⁶ ดังนั้นกฎหมายที่มนุษย์บัญญัติขึ้นจึงไม่ควรขัดกับกฎหมายธรรมชาติ ถ้าขัดก็ไม่เป็นกฎหมายและไม่มี ความผูกพันความรู้สึกผิดชอบของผู้อยู่ได้บังคับ

จากความเชื่อข้างต้น จะเห็นได้ว่าเซนต์โทมัส อไควนัส(Saint Thomas Aquinas)ได้สังเคราะห์ทางความคิดจากความเชื่อในคริสต์ศาสนา มาผนวกกับความคิดของอริสโตเติล โดยมีการยกย่องสถานะของเหตุผลอันเป็นความคิดทางทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น การผนวกเอาความเชื่อทางคริสต์ศาสนากับเหตุผลมาสังเคราะห์ ส่งผลให้ความเชื่อทางศาสนาคริสต์มีเหตุผลมากขึ้นด้วยการสังเคราะห์ทางความคิด โดยการนำหลักกฎหมายธรรมชาติในเรื่องของเหตุผลมาปรับนั้นได้มีความสำเร็จอย่างงาม เพราะสามารถทำให้ศาสนจักรที่กำลังเสื่อมโทรมในยุคก่อนหน้านั้นกลับทรงพลังขึ้นอีกครั้ง

⁴⁵ กุลพล พลวัน , อ่างแล้ว *เชิงอรรถที่ 38*, น. 27.

⁴⁶ เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์ , *หลักกฎหมายว่าด้วยสิทธิเสรีภาพ* , (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน , 2547) :น.39.

5.1.4 ความคิดกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่ (ยุคแห่งการจัดระบบ)

นับแต่ราวศตวรรษที่ 14 เป็นต้นมา ยุคแห่งสมัยกลางได้ค่อยๆ เลือมคลายลงและในที่สุดได้เลือนหายไปจากเวทีประวัติศาสตร์ โลกได้เข้าสู่ยุคฟื้นฟูศิลปวิทยา(Renaissance)เกิดมีชนชั้นกลางที่ได้มีการสะสมความมั่งคั่งทางโภคทรัพย์ และรัฐฆราวาส(Secular State)ได้มีอำนาจกล้าแข็งเติบโตใหญ่ จึงมีการปฏิเสธอำนาจของศาสนจักรและไม่ยอมขึ้นต่ออำนาจภายนอกใดๆ มีการสร้างระบบการปกครองให้เข้มแข็งขึ้น และในตอนต้นศตวรรษที่ 17 ได้เกิดแนวความคิดกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่ได้มีอิทธิพลต่อระบบกฎหมายยุโรป ความคิดทางสำนักกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่ได้ผลักดันให้มีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาระบบกฎหมายให้มีความก้าวหน้าขึ้นอย่างใหญ่หลวงทำให้ชาวโลกได้สัมผัสกับระบบกฎหมายสมัยใหม่ที่เป็นระบบมีเหตุผล มีมนุษยธรรมในด้านต่างๆ นักคิดในกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่คือ ซามูเอล ปูเฟนดอร์ฟ(Samuel Pufendorf) โทมัส ฮอบส์(Thomas Hobbes)และบุคคลที่มีความสำคัญในการนำความคิดกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่มาแยกออกจากเทววิทยา คือ ฮิวโก โกรเชียส (Hugo Grotius)

ฮิวโก โกรเชียส(Hugo Grotius)ได้แยกวิชานิติศาสตร์ออกจากเทววิทยา โดยได้นำแนวคิดของกฎหมายธรรมชาติมาสังเคราะห์ว่า กฎหมายมีรากฐานมาจากเหตุผลธรรมชาติของมนุษย์ โดยมีได้อ้างอิงพระผู้เป็นเจ้าของหรือการเปิดเผยสัจธรรมของพระองค์ (Revelation) มาเป็นรากฐานของการอธิบายความชอบธรรมของกฎหมายอีกต่อไป

โดยคำสอนของ อริสโตเติล มีอิทธิพลต่อนักคิดและต่อ ฮิวโก โกรเชียส(Hugo Grotius) ซึ่งได้นำรากฐานทางปรัชญาสมัยกรีกมาอธิบายบนรากฐานของกฎหมายสมัยใหม่ว่า“กฎหมายธรรมชาติคือปัญหาของเหตุผลที่ถูกต้อง”และกฎหมายธรรมชาติมีที่มาจากธรรมชาติมนุษย์เอง ไม่ใช่เรื่องเจตจำนงที่มาจากพระเจ้า เมื่อมีที่มาจากมนุษย์จึงไม่มีการเปลี่ยนแปลง และเป็นสากลใช้ได้กับทุกคน และต่อมาโกรเชียสได้วางรากฐานของความชอบธรรมในการปกครองไว้บนหลักสัญญาประชาคม (Social Contract) โดยอธิบายว่า “รัฐนั้นเกิดจากการที่อิสระชนทั้งหลายได้มาเข้ากันเป็นสมาคม อันบริบูรณ์ที่อิสระชนทั้งหลายนั้นจะได้อยู่ร่วมกันเพื่อการใช้สิทธิทั้งหลายของตนและเพื่อผลประโยชน์ร่วมกัน (Common Interest) ของคนเหล่านั้น”⁴⁷

และโดยทั่วไปนั้นชนทั้งหลายยอมโอนอำนาจสูงสุดในการปกครองทั้งหมดและผู้ปกครองยอมได้มาซึ่งอำนาจนั้นโดยเสมอกับเป็นสมบัติส่วนตัวของตน ดังนั้นผู้ปกครองจึงไม่ต้องตกอยู่ในบังคับควบคุมของสิ่งใด อย่างไรก็ตามผู้ปกครองย่อมต้องผูกพันที่ต้องปฏิบัติตามกฎหมาย

⁴⁷ De Jure Belli Pacis,proleg.p8.

ธรรมชาติและกฎหมายนานาชาติ ถ้าผู้ปกครองใช้อำนาจของตัวเองไปในทางที่ไม่ชอบแล้วหลักทั่วไปก็คือบรรดาผู้อยู่ภายใต้ปกครองทั้งปวงไม่มีสิทธิคือความชอบธรรมที่จะต่อต้านผู้ปกครอง แต่ในกรณีที่ผู้ใช้อำนาจปกครองใช้อำนาจโดยมิชอบอย่างถึงขนาด หรือทำการอันเป็นบ่อนทำลายชาติอย่างชัดแจ้งราษฎรก็อาจต่อต้านผู้ปกครองได้⁴⁸

อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ประชาชนคือที่มาของอำนาจทางการเมือง พิจารณาจากสังคมมนุษย์ ในแนวปัจเจกชนนิยมโดยถือว่ารัฐคือสิ่งสมมติทางกฎหมายที่ประกอบด้วยเจตจำนงและความยินยอมร่วมกันของบุคคลแต่ละคนในสังคม การก่อเกิดอำนาจรัฐจึงมีลักษณะเป็นการทำสัญญาเคารพซึ่งกันและกัน และในแง่ที่สมมติฐานของทฤษฎีสัญญาประชาคมมีความสัมพันธ์กับปรัชญากฎหมายในแง่เป็นตัวกำหนดความสำคัญ และอำนาจบังคับของหลักกฎหมายธรรมชาติ⁴⁹

5.1.5 ความคิดกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่ (ยุควิเคราะห)

ในราวศตวรรษที่ 18 ซึ่งเป็นยุคที่อาศัยหลักเหตุผลของสำนักกฎหมายธรรมชาติ แยกแยะหลักเกณฑ์ทางกฎหมายให้ละเอียดอ่อนยิ่งขึ้น และขณะเดียวกันก็มีการใช้หลักเหตุผลธรรมชาติวิพากษ์วิจารณ์การกระทำที่ไม่ชอบด้วยเหตุผลของผู้ถืออำนาจในระบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ที่ถืออำนาจเด็ดขาดและใช้อำนาจล่วงล้ำสิทธิตามธรรมชาติของราษฎรมากขึ้น

กฎหมายธรรมชาติจึงได้กลายมาเป็นหลักการที่นักปราชญ์ทั้งหลายของยุคนี้ ยกขึ้นอ้างเป็นหลักต่อสู้ปกป้องสิทธิที่ถือว่าเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ อันได้แก่สิทธิในชีวิตทรัพย์สินและเสรีภาพในทางสังคม โดยได้มีการย้ำถึงความเสมอภาค หลักความมีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันของมนุษย์ หลักความมีมนุษยธรรม ด้านเศรษฐกิจมีการย้ำถึงหลักความมีศักดิ์สิทธิ์แห่งทรัพย์สินเสรีภาพในการประกอบอาชีพ ทางด้านการเมืองมีการเน้นหลักสิทธิขั้นพื้นฐานทางการเมืองเน้นสิทธิในการแสดงความคิดเห็น และเน้นการจำกัดอำนาจในทางปกครองของรัฐ แนวคิดดังกล่าวนี้ ตั้งอยู่บนรากฐานความเชื่อในเรื่องของ เหตุผลที่มีอยู่ในกฎหมายธรรมชาติ โดยได้แสดงออกมาในรูปของการพิทักษ์สิทธิของเอกชน เน้นหลักเสรีภาพของเอกชนยิ่งกว่าความคิดกฎหมายธรรมชาติในยุคแรกๆ นักคิดคนสำคัญในทางกฎหมายอย่างมากในยุคนี้ได้แก่ มงเตสกีเออร์ (Montesquieu) คริสเตียน โทมัสซุส (Christian Thomasius) และนักคิดที่มีส่วนก่อให้เกิดพัฒนาการทางความคิดกฎหมายธรรมชาติสมัยใหม่ และเป็นผู้ก่อให้เกิดแนวคิดในเรื่องการแบ่งแยกอำนาจในการปกครองของรัฐ คือ จอห์น ล็อก (John Locke)

⁴⁸ ปรีดี เกษมทรัพย์, *อ้างแล้ว เจริญธรรม* ที่ 37, น.197.

⁴⁹ พันัส ทศนียานนท์, "ปรัชญากฎหมายธรรมชาติ", *วารสารอัยการ*, (2523), น.63.

จอห์น ล็อก (John Locke) เห็นว่ามนุษย์มีธรรมชาติที่ดี คือเป็นคนที่มีเหตุผลภาวะตามธรรมชาติของมนุษย์จึงเป็นสภาวะที่มนุษย์มีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ไม่มีข้อจำกัด อย่างไรก็ตามในสภาวะตามธรรมชาติเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น ดังนั้นเพื่อป้องกันปัญหาข้อพิพาทและเพื่อให้เกิดความยุติธรรมและความสงบสุข มนุษย์จึงตกลงสัญญาเข้าอยู่ร่วมกันเป็นสังคมที่เรียกว่า “สัญญาประชาคม”(Social Contract)

ในทัศนะของ จอห์น ล็อก ความสัมพันธ์ของผู้ปกครองกับผู้อยู่ใต้ปกครอง คือ การเน้นว่ารัฐ มีอำนาจจำกัด สัญญาประชาคมตามคำอธิบายของ ล็อก จึงมีลักษณะแตกต่างจากของ โทมัส ฮอบส์ โดยล็อก เห็นว่า เพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งสิทธิในชีวิตทรัพย์สินและเสรีภาพของประชาชน รัฐไม่สามารถใช้อำนาจไปทำลายสิทธิเหล่านั้นได้ สิทธิดังกล่าวจึงเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์เป็นสิทธิที่ติดอยู่กับความเป็นมนุษย์ จึงมีอำนาจหน้าที่จ่ายโอนให้แก่กันได้ อำนาจของรัฐที่ตั้งขึ้นจากสัญญาประชาคมรัฐจึงไม่อาจก้าวล่วงละเมิดต่อเสรีภาพ ชีวิต และทรัพย์สินของราษฎร เมื่อใดก็ตามที่รัฐกระทำการฝ่าฝืนความไว้วางใจของราษฎร ประชาชนย่อมมีสิทธิปฏิวัติได้ สิทธิขั้นพื้นฐานที่เรียกในปัจจุบันว่าเป็น “สิทธิมนุษยชน” (Human Right)

ความคิดที่สำคัญต่อมาคือ จอห์น ล็อก ได้เสนอหลักแบ่งแยกอำนาจเพื่อกระจายอำนาจไปอยู่ในมือคนหลายคนหรือหลายกลุ่ม ทั้งนี้เพื่อป้องกันการใช้อำนาจในทางที่ผิด(abuse of power) หลักการดังกล่าวนี้ ต่อมากลายเป็นหลักการที่สำคัญของรัฐธรรมนูญสหรัฐอเมริกา⁵⁰

ฌอง ฌัก รูสโซ (Jean Jacques Rousseau) เห็นว่า มนุษย์มีธรรมชาติที่ดี มีจิตใจโอบอ้อมอารีไม่เห็นแก่ตัว ในสภาวะตามธรรมชาติมนุษย์มีเสรีภาพอย่างไม่จำกัด แต่ไม่มีความมั่นคงในสิทธิเสรีภาพตามธรรมชาติ เพื่อให้เกิดหลักประกันในสิทธิเสรีภาพ มนุษย์จึงตกลงทำสัญญาประชาคมสละสิทธิเสรีภาพที่ไม่จำกัดมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ซึ่งมีสิทธิเสรีภาพที่ถูกจำกัดภายใต้กฎหมาย

มีข้อสังเกตว่า การปกครองตนเองของประชาชนแสดงออกมาในรูปของเจตจำนงทั่วไป (General will) ซึ่งเป็นความเห็นและความต้องการของส่วนรวม กล่าวคือ สัญญาประชาคมของรูสโซ คือทุกคนยอมสละสิทธิเสรีภาพอย่างไม่จำกัด และยอมอยู่ร่วมกันโดยมีเสรีภาพจำกัดตามกฎหมาย เมื่อถือว่ากฎหมายคือเจตจำนงทั่วไปของสังคม การปฏิบัติตามกฎหมายก็คือ

⁵⁰ สมยศ เชื้อไทย, อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 40, น.101.

การปฏิบัติตามเจตจำนงของตนเอง การปกครองเจตจำนงโดยทั่วไปซึ่งประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม จึงเป็นการปกครองของประชาชนเองและเป็นอำนาจที่ไม่จำกัดเพราะเป็นอำนาจของประชาชนทุกคน⁵¹

จะเห็นได้ว่า ความคิดดังกล่าวนี้เป็นไปเพื่อยืนยันความมีเสรีภาพของประชาชนยืนยันหลักความเป็นอันหนึ่งอันเดียวระหว่างผู้ถืออำนาจปกครองกับผู้อยู่ภายใต้อำนาจปกครองการเสนอหลักการเช่นนี้ทำให้เห็นได้ว่า รัฐหรืออำนาจอธิปไตยที่มาจากประชาชนย่อมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับประชาชน หลักการเช่นนี้ยอมทำให้รัฐสมัยใหม่ยิ่งทรงพลังอำนาจมากขึ้น เพราะมีความคิดที่มองว่า รัฐคือประชาชนและประชาชนคือรัฐ เพราะเมื่ออธิบายว่ารัฐ ก็คือประชาชน ดังนั้นอำนาจรัฐก็คืออำนาจของประชาชน รัฐบังคับอย่างไรประชาชนต้องปฏิบัติตามความคิดเช่นนี้จึงสะท้อนให้เห็นว่าทุกคนมีอิสระในความเป็นส่วนตัวอันเป็นเจตจำนงโดยทั่วไป (General Will) แต่การมีอิสระส่วนตัวดังกล่าวนี้จะต้องขึ้นอยู่กับผลประโยชน์โดยรวมด้วย(Common Interest)⁵²

แนวความคิดกฎหมายธรรมชาติ มีบทบาทอย่างยิ่งโดยจะถูกยกขึ้นมาเพื่อปกป้องคุ้มครองสิทธิอันเป็นรากฐานของประชาชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกฎหมายธรรมชาติถูกใช้เป็นข้อต่อสู้กับการใช้อำนาจรัฐเพื่อปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของบุคคลจากการกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิเสรีภาพ โดยรัฐหรือเอกชนด้วยตนเองในฐานะที่เป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของมนุษย์ได้แก่สิทธิในชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สิน และเสรีภาพส่วนบุคคลโดยถือว่าการแทรกแซงของรัฐมีผลเป็นการจำกัดเสรีภาพของเอกชนและขัดต่อภาวะธรรมชาติของชีวิตในสังคม แนวความคิดดังกล่าวนี้ จึงถือว่าเป็นการวางรากฐานการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของบุคคลที่สำคัญและมีอิทธิพลต่อรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ที่สำคัญ เช่น รัฐธรรมนูญของมลรัฐต่างๆ ของอเมริกา รัฐธรรมนูญฝรั่งเศส

ดังนั้น อาจกล่าวโดยสรุปว่าหลักสำคัญของปรัชญากฎหมายธรรมชาติ คือ

1) มีสิ่งที่เป็นหลักคุณค่าสัมบูรณ์(Absolute Values)และอุดมคติซึ่งกำเนิดขึ้นจากหลักคุณค่าเหล่านั้น ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์พื้นฐาน(Touchstones)ในการตรวจสอบความสมบูรณ์แห่งกฎหมายต่างๆ

2) ในธรรมชาติมีระเบียบอันแน่นอนหนึ่ง ซึ่งประกอบด้วยความมีเหตุผล(Rational)ซึ่งมนุษย์สามารถรับรู้ได้(โดยอาศัย “เหตุผล” ในธรรมชาติของมนุษย์)ดังนั้นบรรทัดฐานแห่งการกระทำของมนุษย์จึงอาจพิจารณาว่าเป็น“กฎแห่งธรรมชาติ”(Law of Nature)

⁵¹ เฟิ่งอ๋าง , น.105.

⁵² Michael Curtis, ed., The Great Political Theories (New York : Avon Book Division, 1962), pp.382-386.

3) หากสังเกตตรวจสอบและเข้าใจได้อย่างถูกต้อง ธรรมชาติจักทำให้เกณฑ์บรรทัดฐาน ซึ่งทำให้เราสามารถตระหนักได้ถึงหลักคุณค่าอันมีเนื้อหาที่สามารถหยั่งรู้ได้ เป็นนิรันดรและเป็นสากล และจากหลักคุณค่านี้เองซึ่งอาจช่วยให้เราได้มาซึ่งข้อกำหนดเชิงคุณค่า(Value – statement) อันถูกต้องเหมาะสม

4) สิ่งที่ดี มีคุณประโยชน์ คือสิ่งที่สอดคล้องกลมกลืนกับธรรมชาติ สิ่งที่เลว ชั่วร้าย คือสิ่งที่ขัดแย้งกับธรรมชาติ

5) กฎหมายซึ่งขาดไร้ความสมบูรณ์ทางศีลธรรม ถือเป็นความบกพร่องและไม่เป็นธรรม กฎหมายธรรมชาติสร้างความเป็นโมฆะแก่คำประกาศแห่งกฎหมายบางบทบัญญัติขึ้น (Positive Law) อย่างไรก็ดีศีลธรรม และวางเกณฑ์อุดมคติซึ่งกฎหมายที่บัญญัติขึ้นควรบรรลุเข้าถึง

ตัวอย่าง ความเชื่อในกฎหมายธรรมชาติที่สะท้อนออกมาในรูปของละครโศกนาฏกรรม เรื่องแอนติโกนี(Antigone)คือในครั้งที่แอนติโกนี(Antigone)ตัวละครเอกซึ่งเป็นสตรีในงานวรรณกรรมคลาสสิกเมื่อ 2 พันกว่าปีที่แล้วของโซโฟคลีส(Sophocles) ยืนหยัดความกล้าหาญของเธอทำทนายอำนาจราชโองการของกษัตริย์ Creon ที่ห้ามจัดพิธีฝังศพพี่ชายของเธอผู้ที่เป็นขบถที่ถูกทิ้งประจานไว้ในที่สาธารณะ แอนตินิโกมิได้อ้างถึงสิทธิตามธรรมชาติในการขัดขืนอำนาจหรือคำสั่งที่ไม่เป็นธรรมแต่อ้างกฎหมาย หรือหลักความเป็นธรรมตามธรรมชาติซึ่งเธอเชื่อมั่นว่าสูงและศักดิ์สิทธิ์กว่าคำสั่งของมนุษย์ผู้เป็นผู้ปกครองใด⁵³

จากที่กล่าวมาข้างต้น สิทธิส่วนบุคคล จึงมีความเกี่ยวพันโดยตรงกับอำนาจอธิปไตยของรัฐ โดยเฉพาะอุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตยเสรีนิยม(Liberal Democratic Ideology)และเป็นปรัชญาทางการเมืองที่เป็นที่มาแห่งการเกิดหลัก“ปัจเจกชนนิยม”(Individualism) ที่มีความคิดถึงการมีสิทธิเสรีภาพของบุคคล และมองความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับรัฐว่ารัฐเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลในสังคมมีชีวิตที่ปลอดภัย บรรลุถึงความสุขสมบูรณ์ โดยรัฐต้องให้ความคุ้มครองในเรื่องความปลอดภัยในชีวิต ร่างกาย เสรีภาพ ทรัพย์สิน รัฐต้องปล่อยให้เอกชนดำเนินการต่างๆ และเข้าแทรกแซงให้น้อยที่สุด

ความคิดทางปัจเจกชน ดังกล่าว ก่อให้เกิดความคิดแบบเสรีนิยม(Liberalism) ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในทางทฤษฎีประชาธิปไตย และมีความเชื่อว่า ผลประโยชน์หรือความคิดเห็นส่วนบุคคลมีความสำคัญเหนือกว่าอำนาจรัฐ ดังนั้น แนวความคิดดังกล่าวนี้ จึงได้ให้ความสำคัญแก่สิทธิส่วนบุคคลของบุคคลของประชาชนในสังคมที่อยู่ภายใต้ปกครองของรัฐ

⁵³ปรีดี เกษมทรัพย์, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 37, น.92.

และ อาจสรุปได้ว่า การให้ความคุ้มครองความเป็นอยู่ส่วนตัวในยุคดั้งเดิมนั้น มุ่งเน้นที่ การป้องกันมิให้บุคคลอื่นรับรู้ถึงชีวิตส่วนตัว (private life) ของตนเองเป็นสำคัญ

สิทธิส่วนบุคคล (Right of privacy) เป็นส่วนหนึ่งของ “สิทธิมนุษยชน” ซึ่งสิทธิมนุษยชน ตามที่ได้กล่าวไว้ในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิมนุษยชน(Universal Declaration of Human Rights)นั้น มาจากแนวความคิดเรื่องทฤษฎีกฎหมายธรรมชาติ ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น และเป็นสิทธิที่ ติดตัวมาแต่กำเนิดแบ่งแยกไม่ได้ (Inalienable) เมื่อสิทธิเช่นนี้ยังไม่มีฐานะเป็นสิทธิตามกฎหมายอย่างแท้จริง โดยเป็นแต่เพียงการยอมรับในรูปของนามธรรม ดังนั้น เพื่อเป็นแนวทาง สำหรับรัฐต่างๆ ในการนำไปบัญญัติเป็นกฎหมายใช้บังคับในรัฐต่อไป จึงได้มีการกำหนดไว้ใน ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนองค์การสหประชาชาติข้อ 12 ดังนี้

การเข้าไปสอดแทรก โดยพลการในกิจการส่วนตัว ครอบครัว เคหะสถานการณื ส่งข่าวสาร ตลอดจนการโจมตีต่อเกียรติยศ และชื่อเสียงของบุคคลนั้นจะกระทำมิได้ ทุกคนมีสิทธิ ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายจากการสอดแทรกและโจมตีดังกล่าว⁵⁴

จากข้อความดังกล่าว ทำให้เห็นได้ว่า การละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยมิชอบจึงถือว่าเป็น การรบกวนการมีชีวิตที่สงบสุขของผู้อื่น โดยเป็นการสอดแทรกโดยพลการ ในกิจการส่วนตัว ของผู้อื่นและผู้เสียหายควรมีสิทธิโดยชอบธรรมในการที่จะได้รับการคุ้มครองตามกฎหมาย แต่เนื่องด้วยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนฉบับนี้ไม่ได้มีผลเป็นสภาพบังคับให้รัฐสมาชิก ต้องปฏิบัติตาม ด้วยเหตุนี้จึงได้มีการพัฒนาจัดทำเป็นข้อตกลงระหว่างประเทศขึ้น เพื่ออนุวัติการ ให้ประเทศรัฐภาคีสมาชิก กระทำการตามข้อผูกพันตามหลักเกณฑ์ที่บัญญัติไว้ตามกติการะหว่าง ประเทศ ซึ่งข้อตกลงระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเช่นเดียวกับ ข้อ 12 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติได้แก่ กติการะหว่างประเทศว่า ด้วยสิทธิของพลเมือง และสิทธิทางการเมือง(International Covenant on Civil and Political Rights 1966)โดยตามข้อบัญญัติที่ 17 บัญญัติว่า

---

⁵⁴ Article 12 (UN' s Universal Declaration of Human Rights 1948) No one shall be subjected to arbitrary interference with his privacy, family, home or correspondence , nor to attacks upon his honour and reputation. Everyone has the right to the protection of the law against such interference or attacks.

1) บุคคลจะถูกสอดแทรกในความเป็นอยู่ส่วนตัว ครอบครัว เคหสถาน หรือการติดต่อสื่อสารโดยพลการหรือมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่ และจะถูกลบลู่เกียรติและชื่อเสียงเกียรติคุณ โดยมิชอบด้วยกฎหมายหาได้ไม่

2) บุคคลย่อมมีสิทธิได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายจากการสอดแทรก หรือการลบลู่ เช่นว่านั้น⁵⁵

จะเห็นได้ว่า ข้อความในข้อบัญญัติที่ 17 มีลักษณะเช่นเดียวกับที่บัญญัติไว้ในข้อ 12 แห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ โดยมีข้อต่างกันเพียงว่า กติการะหว่างประเทศนี้ก่อให้เกิดภาระหน้าที่ต่อรัฐที่เป็นภาคีสมาชิกในอันที่จะต้องตรากฎหมาย และกำหนดมาตรการใดๆ เพื่อให้บทบัญญัติมาตรา 17 นี้มีผลในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลได้อย่างจริงจัง⁵⁶

ต่อมาอนุสัญญาฉบับอื่นที่ได้จัดขึ้นในภายหลังก็ได้กำหนดสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวเป็นสิทธิมนุษยชนอย่างหนึ่งที่จะต้องได้รับความคุ้มครองด้วยเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นสันนิบาตนานาชาติว่าด้วยพลเมืองและสิทธิทางการเมือง(The International Covenant on Civil and Political Right)⁵⁷ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยคนงานอพยพ(The United Nations Convention on Migrant Workers)⁵⁸ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเด็ก(The United Nations Convention on Protection of the Child)⁵⁹

⁵⁵ Article 17 International Covenant on Civil and Politic Rights.

⁵⁶ มาตาลักษณ์ ออรุงโรจน์, "ขอบเขตความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะตามประมวลกฎหมายอาญา", เอกสารประกอบวันสัมมนาวิชาการประจำปีครั้งที่ 2 , (คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), น.21.

⁵⁷ The International Convention on civil and Political Rights, Article 17.

⁵⁸ The united Nation Convention on Migrant Workers, Article 14.

⁵⁹ The united Nation Convention on Protection of the child, Article 16.

5.2 แนวคิดในการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล

5.2.1 แนวคิดของ Samuel Warren และ Louis Brandeis

สิทธิส่วนบุคคลมีที่มาจากประเทศสหรัฐอเมริกาโดยได้มีต้นกำเนิดมาจากบทความที่สำคัญของ Samuel Warren และ Louis Brandeis ในปี 1890 บทความดังกล่าวเป็นเรื่องการสร้างสิทธิส่วนบุคคลโดยการให้สิทธิแก่ปัจเจกชนในอันที่จะป้องกันการนำเรื่องส่วนบุคคลไปใช้ในสื่อโดยมิชอบ ทั้งสองเห็นล่วงหน้าไปถึงความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสมัยใหม่ของภาพถ่ายที่จะนำไปสู่การล่วงละเมิดซึ่งสิทธิในอันที่จะอยู่ตามลำพัง (right to be let alone) อีกทั้งได้มีการสรุปไว้ว่าการปกป้องสิทธิส่วนบุคคลจะเป็นสิ่งที่ทวีความต้องการมากกว่าการปกป้องคุ้มครองตัวกฎหมายเสียอีก พวกเขาคาดเห็นถึงความเป็นส่วนตัวของปัจเจกชนที่สามารถนำมาใช้ในศาลได้ในอันที่จะป้องกันการนำไปขาย และการพิมพ์เผยแพร่ซึ่งภาพถ่ายโดยมิได้รับอนุญาตจากเจ้าของภาพนั้นๆ

หลังจากที่ได้มีบทความนั้นเผยแพร่มาแล้วกว่า 10 ปี ศาลแห่งมลรัฐนิวยอร์กได้นำแนวคิดนี้มาใช้พิจารณาพิพากษาในคดี *Roberson v. Rochester*⁶⁰ โดยข้อเท็จจริงปรากฏว่าจำเลยได้ใช้ภาพผู้ร้องซึ่งเป็นเทศหญิงในการประดับตกแต่งลงบนถุงแป้งสาลีซึ่งจำเลยผลิต ผู้ร้องคัดค้านการกระทำนั้นและร้องขอให้ชดใช้ค่าเสียหายจากการกระทำนั้นๆ ด้วย ศาลอุทธรณ์แห่งมลรัฐนิวยอร์กลงมติด้วยเสียง 4:3 แสดงให้เห็นเด่นชัดซึ่งบทความของ Samuel Warren และ Louis Brandeis ว่าสิทธิส่วนบุคคลนั้นมีความสำคัญ แต่ในการพิพากษาของศาลได้ตัดสินอยู่บนพื้นฐานของสิทธิในทางทรัพย์สินโดยในเรื่องสิทธิส่วนบุคคลของผู้ร้องศาลมิได้นำมาวินิจฉัยไว้โดยตรงแม้ว่าศาลจะเห็นอย่างแจ่มชัดว่าผู้ร้องสมควรที่จะได้รับการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลก็ตาม

ในอดีตข้อจำกัดสิทธิส่วนตัวและการชดใช้ค่าเสียหายแก่สิทธิ ศาลประเทศสหรัฐอเมริกาได้เทียบเคียงกับสิทธิในทางทรัพย์สิน ผิดสัญญา หมิ่นประมาทหรือความไว้วางใจกันนั้น ล้วนแต่เป็นสาระของสภาพบังคับเพื่อป้องกันการแทรกแซงสิทธิส่วนบุคคล (Right to privacy) ของปัจเจกชนทั้งสิ้น ดังเช่นในคดี *Albernethy v. Huthinson*⁶¹ โจทก์ขอให้ศาลห้ามการพิมพ์เผยแพร่คำสอนของเขาในหนังสือ *Lancet* ซึ่งเป็นหนังสือข่าวแพทย์ในอังกฤษ ศาลได้สั่งห้ามมิให้ละเมิดต่อไปด้วยเหตุผลที่ว่าเป็นการผิดต่อการไว้วางใจ เพราะบุคคลที่ได้รับอนุญาตให้ฟังคำสอนนั้น

⁶⁰<http://historyofprivacy.net/Home7.htm>. 25 January 2007.

⁶¹ *Albernethy v. Huthinson*, 3 L.J.Ch.209 (1825).

แม้อาจบันทึกข้อความบรรยายได้ก็จะพิมพ์เผยแพร่โดยหวังผลประโยชน์ไม่ได้ และคดี *Pollard v. Photographic Co.*⁶² ศาลได้ตัดสินว่าช่างภาพไม่มีสิทธินำภาพถ่ายของโจทก์ออกแสดงหรือขายภาพที่อัดขึ้นใหม่เพราะเป็นการละเมิดโดยผิดสัญญาโดยปริยาย และเป็นการผิดต่อความไว้วางใจ กรณีดังกล่าวเป็นที่น่าสังเกตว่า ในกรณีลักลอบถ่ายภาพโจทก์หลักของสัญญาไว้วางใจ ย่อมไม่เพียงพอกับความต้องการการคุ้มครอง

จากบทความในเรื่องความเป็นส่วนบุคคลของ Samuel Warren และ Louis Brandeis ถูกทำให้เห็นถึงพัฒนาการอย่างมากในศาลแห่งมลรัฐนิวยอร์ก ซึ่งได้ถูกพิจารณาระดับใช้อย่างอิสระอีกทั้งยังได้แนะนำให้สภานิติบัญญัตินำไปประกาศใช้เป็นกฎหมายเพื่อเอาไว้รับมือกับคดีประเภทนี้โดยเฉพาะ กรณีดังกล่าวได้ส่งผลให้กฎหมายแพ่งของมลรัฐนิวยอร์กถูกแก้ไขในปี 1903 (ปัจจุบันคือ New York Civil Right Law 1921 ตามความในมาตรา 50 และมาตรา 51) ถือเป็นกฎหมายฉบับแรกที่รับรองสิทธิส่วนบุคคลของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งบัญญัติว่า “การใช้ชื่อ รูปภาพ หรือ ภาพถ่ายของบุคคลอื่น เพื่อวัตถุประสงค์ในการค้าหรือการโฆษณาที่เขามิได้ยินยอมเป็นหนังสือ เป็นความผิดอาญาและเป็นการละเมิด”⁶³

ต่อมา ในปี 1905 ศาลสูงแห่งมลรัฐจอร์เจียได้ตระหนักถึงสิทธิส่วนบุคคล โดยในคดี *Pavesich V. New England Life Insurance* มีข้อเท็จจริงปรากฏว่า โจทก์เป็นศิลปินซึ่งพบภาพของตนเองถูกใช้ในการโฆษณา ซึ่งการโฆษณานั้นเป็นการเปรียบเทียบกับภาพ 2 ภาพ ภาพแรกเป็นภาพโจทก์ยิ้ม เนื่องจากในโฆษณา โจทก์ได้ทำประกันชีวิตกับบริษัทนี้ และอีกภาพเป็นภาพของคนที่เป็นทุกข์เนื่องจากเขาไม่ได้ทำประกันชีวิต แม้โจทก์จะไม่ได้ถูกระบุชื่อในโฆษณาแต่ที่สำคัญคือ โจทก์เองก็ไม่ได้ทำประกันชีวิตกับบริษัทนี้ หรือให้ความยินยอมในการใช้ภาพโจทก์ โจทก์จึงฟ้องในความผิดฐานที่ทำลายชื่อเสียงของโจทก์ โดยการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของโจทก์ (violation of the right of privacy) โดยในคดีนี้ศาลตัดสินมีมติเป็นเอกฉันท์โดยพิจารณาเรื่องสิทธิส่วนบุคคลเป็นหลัก โดยเห็นว่าสิทธิส่วนบุคคลนั้นเป็นสิทธิที่อยู่ในฐานะที่เป็นสิทธิเด็ดขาดและถือเป็นสิทธิของเอกชนที่มาจากกฎหมายธรรมชาติโดยแท้ โดยปัจเจกชนควรจะได้ใช้ชีวิตของเขาอย่างมีความสุขในหนทางที่เขาปรารถนา ซึ่งสอดคล้องกับบุคลิกลักษณะของเขาเอง ดังนั้นเสรีภาพ คือสิ่งที่เขาเลือกในการใช้ชีวิตของเขา ซึ่งไม่เฉพาะปัจเจกชน รัฐเองก็ไม่มีสิทธิที่จะ

⁶² *Pollard v. Photographic Co.*, 40 Ch Div. 345 (1888).

⁶³ William L. Prosser, *Torts : Case and Materials*, P.1058.

พรากเสรีภาพนั้นไปจากตัวเขา อีกทั้งสิทธิที่จะแสดงตัวเองในที่สาธารณะนั้นก็ยอมรับอยู่ในสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลด้วย

5.2.2 แนวคิดของท่านศาสตราจารย์ William L. Prosser

บทความทางวิชาการอีกบทความหนึ่งที่ได้ก่อให้เกิดอิทธิพลในการพัฒนาหลักในเรื่องการละเมิดความเป็นส่วนตัวอย่างมาก ได้แก่บทความของท่านศาสตราจารย์ William L. Prosser ในปี 1960 โดยท่านได้สร้างหลักการละเมิดต่อสิทธิในชีวิตส่วนบุคคลสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประการดังนี้

1. การแทรกแซงความสันโดษหรือกิจกรรมส่วนตัว (Intrusion) ได้แก่ การล่วงเกินขอบเขตส่วนตัวของโจทก์ โดยไม่ได้รับอนุญาตหรือเข้ายุ่งในกิจกรรมส่วนตัวของเขา เช่น ลอบดักฟัง การสนทนาส่วนตัวด้วยการใช้ไมโครโฟน การแอบถ่ายภาพ หรือการดักฟังทางโทรศัพท์

2. การเปิดเผยข้อเท็จจริงส่วนตัวของโจทก์ต่อสาธารณะ (Public disclosure of private fact) ซึ่งมีพื้นฐานของการละเมิด คือ ประการที่หนึ่งเป็นการเปิดเผยต่อสาธารณะ โดยกรณีดังกล่าวนี้ การเปิดเผยต่อคนกลุ่มเล็กๆ หรือเพียงคนเดียวคนหนึ่งไม่เป็นการเพียงพอ ข้อเท็จจริงที่ได้เปิดเผยนั้นต้องเป็นข้อเท็จจริงส่วนตัวของบุคคล และฟังได้ว่าการเปิดเผยดังกล่าวทำให้เกิดเป็นที่น่ารังเกียจตามความรู้สึกของบุคคลทั่วไปทั่วไปรู้สึกได้ โดยการพิมพ์เผยแพร่ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับชีวิตส่วนตัวของบุคคลโดยไม่มีอำนาจแม้จะเป็นความจริงแต่ทำให้อับอาย ซึ่งคดีเหล่านี้มักจะยุ่งยากที่จะชี้ว่าหนักผลประโยชน์ในชีวิตส่วนตัวของเขากับผลประโยชน์สาธารณะชนที่จะได้รับการแนะนำทราบข่าวและความบันเทิง

3. การไขข่าวแพร่หลายซึ่งข้อความอันฝ่าฝืนต่อความจริง (False light in the public eye) การเผยแพร่ข้อเท็จจริงดังกล่าวทำให้โจทก์อยู่ในทรรศนะที่เลวร้ายในสายตาของสาธารณชนในเรื่องที่เป็นเท็จ เช่นการใช้ภาพโจทก์แสดงถึงเรื่องที่โจทก์มิได้เกี่ยวข้องกับ

4. การใช้ชื่อหรือภาพของบุคคล เพื่อประโยชน์โดยไม่ได้รับความยินยอม (Appropriation) ได้แก่ การใช้ชื่อหรือภาพของโจทก์โดยที่เขามีได้ยินยอมเพื่อเขียนหรือถ่ายภาพยนตร์โฆษณาหรือใช้เป็นชื่อบริษัทหรือสินค้าเพื่อประโยชน์ของตน

ทฤษฎีของท่านศาสตราจารย์ William L. Prosser เป็นที่ยอมรับโดยศาลของสหรัฐอเมริกาได้ยอมรับกันโดยทั่วไปและมีคำอธิบายรองรับสิทธิดังกล่าว ซึ่งแนวความคิดดังกล่าวได้รับความคุ้มครองไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา (The First Amendment) โดยได้บัญญัติคุ้มครองผู้เสียหายมิให้บุคคลใดโดยปราศจากเหตุอันสมควรเข้าสอดแทรกอย่างร้ายแรงต่อประโยชน์ของ

บุคคลอื่น ให้กิจกรรมของบุคคลผู้นั้นเป็นที่ลวงรู้ของบุคคลภายนอก หรือทำให้รูปภาพของบุคคลดังกล่าวปรากฏต่อสาธารณะบุคคลนั้นย่อมมีความรับผิด⁶⁴

ในเวลาต่อมา มลรัฐต่างๆ เกือบทุกมลรัฐ ก็ได้ให้การรับรองสิทธิส่วนบุคคล โดยตราเป็นกฎหมายมลรัฐ และให้ความคุ้มครอง “สิทธิส่วนบุคคล” ว่าหมายถึง สิทธิที่จะมิให้มีการนำบุคลิกภาพของบุคคลไปใช้แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ มิให้มีการโฆษณาเรื่องราวส่วนตัวอันสาธารณะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยชอบ หรือมิให้มีการก้าวล่วงโดยมิชอบต่อกิจกรรมส่วนตัวของบุคคลในลักษณะรุนแรง ก่อให้เกิดความตกใจอับอายใจ หรือเป็นสิทธิของบุคคลที่จะอยู่ตามลำพังและดำเนินชีวิตอย่างสันโดษ

ในปี 1977 หลักการทั้ง 4 ข้อนี้ได้ถูกพัฒนาและนำมาบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญของประเทศสหรัฐอเมริกา(The First Amendment)และกฎหมายลักษณะละเมิด(Restatement Second of Tort)ในมาตรา 652A-652E โดยมีผลใช้บังคับในประเทศสหรัฐอเมริกาจนถึงปัจจุบัน

ความหมายของสิทธิส่วนบุคคลได้มีนักวิชาการได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

Alan Westin เห็นว่า “เป็นสิทธิที่ติดตัวมนุษย์มาตั้งแต่กำเนิดในการที่จะสร้างป้อมปราการกำหนดความเป็นตัวของตัวเอง หรือเปิดประตูยอมลดความเป็นตัวของตนเองเมื่อต้องการติดต่อสื่อสารกับผู้อื่นหรือเลือกที่จะดำรงชีวิตอยู่ในกรอบของปราการที่ตนเองสร้างขึ้น ความเป็นส่วนตัวนี้เปรียบได้กับความงาม(Beauty)ในแง่ของความมีอยู่ กล่าวคือเป็นภาวะขั้นพื้นฐานของบุคคลที่ไม่ต้องต่อสู้แย่งเพื่อให้ได้มาซึ่งความงามนั้น และไม่ต้องการข้อพิสูจน์ว่าบุคคลนั้นมีความงามอยู่จริงหรือไม่ สิทธิดังกล่าวนี้ จึงเป็นพื้นฐานโดยธรรมชาติของความเป็นมนุษย์ซึ่งแฝงในตัวตนของบุคคลนั้นๆ มาแต่เกิด”⁶⁵

Michael A. Zimmerman, King, O'Neil 1976 เห็นว่า “เป็นสิทธิที่จะอยู่คนเดียวโดยปราศจากการแทรกแซงจากบุคคลอื่น หรือถูกแทรกแซงน้อยที่สุด รวมไปถึงสิทธิที่จะปกป้องตนเองจาก

---

⁶⁴ กงจักร โพธิ์พร้อม, “ปัญหาทางกฎหมายมหาชนบางประการเกี่ยวกับการควบคุมการใช้ข่าวสารโดยเครื่องคอมพิวเตอร์”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยสุโขทัย, 2529.)

⁶⁵ Alan Westin , Privacy and Freedom 7, (USA: New York, 1967).

- 1) การแทรกแซงในชีวิตส่วนตัว ครอบครัว และความเป็นอยู่ในบ้าน
- 2) การแทรกแซงเรื่องกายและจิตใจ
- 3) การเสื่อมเสียชื่อเสียงและเกียรติยศ
- 4) ถูกทำให้หม่อมองในสายตาสาธารณชน
- 5) การเปิดเผยเรื่องส่วนตัวอย่างไม่เคารพและทำให้อับอาย
- 6) การนำชื่อหรือสิ่งบ่งบอกว่าเป็นบุคคลนั้นไปใช้ประโยชน์
- 7) การสอดแนม การสอดรู้สอดเห็น การจับตามอง และการรบกวน
- 8) การแทรกแซงในการโต้ตอบจดหมาย
- 9) เปิดเผยข้อมูลความลับทางวิชาชีพที่บุคคลนั้นได้ให้หรือได้รับ
- 10) นำการติดต่อสื่อสาร การเขียน การพูดที่เป็นส่วนตัวไปใช้ในทางที่ผิด”⁶⁶

ท่านอาจารย์ประจักษ์ พุทธิสมบัติ เห็นว่า “สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวนี้เป็นสิทธิเด็ดขาด (absolute right) อย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับสภาพบุคคล ความจำเป็นที่ต้องคุ้มครองสิทธิประเภทนี้ของบุคคล เนื่องจากเสรีภาพในการทำข่าวและเสรีภาพในการเสนอข่าวของสื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ซึ่งใช้อุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถใช้เลนส์ตั้งภาพจากระยะไกลใช้เครื่องบันทึกเสียงและไมโครโฟนขนาดเล็กในการลอบฟังการสนทนาทางโทรศัพท์หรือในสถานที่ที่เป็นส่วนตัว เป็นต้น”⁶⁷

ท่านอาจารย์กุลพล พลวัน เห็นว่า “สิทธิในชีวิตส่วนตัว หมายถึง สิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพัง ปราศจากการรบกวน การสอดแทรก หรือแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ ในเรื่องส่วนตัวโดยแท้ การนำเอาข้อเท็จจริงในเรื่องส่วนตัวไปเผยแพร่ต่อบุคคลอื่น หรือต่อสาธารณชน ทำให้ได้รับความเดือดร้อนรำคาญ อับอาย หรือทุกข์ทรมานใจ”⁶⁸

⁶⁶ Michael A. Zimmerman, King, O'Neil' 1976, อ้างในมาตาลักษณ์ ออรุ่งโรจน์, อ้างแล้วเชิง อรรถที่ 51, น.11.

⁶⁷ ประจักษ์ พุทธิสมบัติ, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะละเมิดและจัดการงานนอกสั่ง, (กรุงเทพมหานคร: บริษัท ศรีสมบัติการพิมพ์ จำกัด, 2544), น.49.

⁶⁸ กุลพล พลวัน, “เสรีภาพของสื่อมวลชนในการแสวงหาข่าวสาร”, เอกสารการสอนชุดวิชากฎหมายและจริยธรรมของสื่อมวลชน หน่วยที่ 8-15, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย, 2531), น. 651.

นอกจากนี้ Black ' s Law Dictionary⁶⁹ ได้ให้ความหมายถึงสิทธิส่วนบุคคลไว้ว่า”เป็นสิทธิของบุคคลที่จะอยู่โดยลำพังเสรีปราศจากการรบกวนจากบุคคลภายนอก”

และจากการศึกษาจากวิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตได้มีผู้ให้ความหมายได้ดังนี้

ชูชีพ ปิณฑะสิริ เห็นว่า”เป็นสิทธิประจำตัวบุคคล อันประกอบด้วยเสรีภาพในร่างกาย การดำรงชีวิตมีความเป็นส่วนตัว ซึ่งจะได้รับการคุ้มครองจากกฎหมายมิให้ผู้อื่นมาล่วงเกิน”⁷⁰

ชีนอารี มาลีศรีประเสริฐ กล่าวไว้ว่า “สิทธิส่วนบุคคล หมายถึง สิทธิในการดำรงชีวิตตามอัธยาศัยของตนภายใต้กรอบกฎหมาย”⁷¹

ผู้เขียน เห็นว่า เป็นสิทธิที่จะดำเนินชีวิต ของบุคคลหนึ่งในสังคมที่เขาได้อาศัยอยู่อย่างสงบ โดยปราศจากการรบกวนที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย หรือการนำไปเปิดเผยต่อสาธารณชนจนทำให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญ หรือเบียดเบียน หรือเกิดความสูญเสียศักดิ์ศรีในความเป็นตัวของตัวเอง ในการดำเนินชีวิต กล่าวคือเป็นสิทธิที่จะดำเนินชีวิตตามอัธยาศัยของบุคคลโดยชอบด้วยกฎหมาย

อย่างไรก็ตาม สิทธิส่วนบุคคลในเชิงกฎหมายไม่ได้เป็นสิทธิที่สมบูรณ์ ไม่มีใครสามารถยื่นอยู่ในกรอบความเป็นส่วนตัวได้ทุกสถานการณ์ เหตุเพราะว่าในความเป็นจริงมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ย่อมต้องมีการติดต่อสื่อสารและอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นแม้ว่าปัจเจกชนมีอิสระที่จะคิดที่จะทำโดยธรรมชาติและบุคคลอื่นรวมทั้งสังคมไม่ควรก้าวล่วงเข้าไปบงการ หากแต่ขณะเดียวกันบุคคล ในฐานะสมาชิกของสังคม ย่อมไม่อาจหลีกเลี่ยงการมีสัมพันธ์กับสังคมด้วย ดังนั้น จึงทำให้บางครั้งจะต้องมีการสูญเสียความเป็นส่วนตัวไปบ้าง โดยเฉพาะกรณีที่หนังสือพิมพ์ได้เปิดเผยเรื่องราวชีวิตของบุคคล ซึ่งหนังสือพิมพ์มักจะอ้างว่า เพื่อตอบสนองสิทธิที่จะรับรู้ข่าวสาร(Right to know) ของสาธารณชนซึ่งหากเป็นบุคคลสาธารณะ เช่นผู้บริหารประเทศ นักการเมืองนักร้อง นักแสดง ศิลปิน ฯลฯ ย่อมมีโอกาสตกเป็นเป้าของหนังสือพิมพ์และสื่อต่างๆ อยู่เสมอ ทั้งนี้ในกรณีดังกล่าวหนังสือพิมพ์จึงมักใช้เหตุผลสนับสนุนการนำเสนอว่าเป็นไป

⁶⁹ Henry Campbell, Black's Law Dictionary with Pronunciations ,5th Edition, pp.1075 – 1076.

⁷⁰ ชูชีพ ปิณฑะสิริ , “การละเมิดสิทธิส่วนบุคคล”, (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), น.3.

⁷¹ ชีนอารี มาลีศรีประเสริฐ, “การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลกับการสื่อสารสนเทศ”, (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539), น.140.

เพื่อ“ประโยชน์สาธารณะ” (Public interest) และอาศัยหลักการทางวารสารศาสตร์ในเรื่องคุณค่าของความเป็นข่าว(Newsworthiness)มาเป็นแนวทางประกอบตัดสินใจนำเสนอข่าว

อาจกล่าวได้โดยสรุปว่า การคุ้มครองสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งอาจสรุปโดยนัยโดยทั่วไปของสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนบุคคล หมายถึง⁷²

1. สิทธิในการที่จะอยู่โดยลำพัง
2. สิทธิในการควบคุมและกำหนดชะตากรรมของตนเอง
3. สิทธิในการจำกัดการเข้าถึงของบุคคล

สิทธิส่วนตัวตามความหมายทั้งสามประการนี้หากพิจารณาในแง่มุมในทางวัฒนธรรมแนวปฏิบัติของสังคมแล้ว ความเป็นส่วนตัวที่ถือว่าเป็นมาตรฐานทั่วไปที่กฎหมายให้ความคุ้มครองได้แก่

1. เนื้อตัวร่างกายของบุคคล
  2. สิทธิในข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับตน และ
  3. สิทธิที่ใช้เพื่อการพัฒนาบุคลิกภาพของตน ได้แก่ สิทธิในการใช้ชื่อหรือภาพของตน
- นอกจากนี้ยังอาจหมายถึงกรณีอื่นๆ ที่อาจถือได้ว่าเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล ซึ่งอาจศึกษาได้จากวัฒนธรรมและแนวทางปฏิบัติประกอบกัน

แต่ด้วยเหตุที่ บุคคลสาธารณะก็ย่อมมีความเป็นส่วนตัว โดยเฉพาะหากเรื่องส่วนตัวที่มีลักษณะ“เฉพาะบุคคล”(Individual interest) สื่อมวลชนต่างๆ ควรต้องให้ความเคารพในความเป็นส่วนตัวของบุคคลสาธารณะด้วย แต่ในความเป็นจริงหนังสือพิมพ์ไม่ได้คำนึงถึงว่าอะไรเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะอะไรเป็นเรื่องเฉพาะบุคคล จึงเกิดการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล(Intrusion of privacy) เพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นเล็กๆ น้อยๆ มากกว่าเพื่อสิทธิการรับรู้อย่างแท้จริง และมีความโน้มเอียงในการคำนึงถึงผลประโยชน์ทางธุรกิจมากกว่า⁷³ และหากมองในมุมนกลับกัน จะเห็นได้ว่าผู้บริโภคสื่อมักมีส่วนโดยตรงที่ทำให้เกิดปัญหาการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลขึ้นเพราะผู้บริโภคสื่อมักให้ความสนใจกับเนื้อหาที่เป็นเรื่องละเมิดสิทธิส่วนบุคคลและเมื่อพิจารณาเนื้อหา

⁷² ศิริกุล ภูพันธ์, “ข้อความคิดว่าด้วยข้อมูลข่าวสารส่วนบุคคล”, (วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัย คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2548), น.81.

⁷³ วัฒนา วัฒนพงศ์ และคณะ, รายงานการวิจัยเรื่องสื่อมวลชนกับบทบาทด้านจริยธรรม, (กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532).

ของภาพข่าวจะเห็นว่า การนำเสนอภาพข่าวเพื่อสนองความอยากรู้อยากเห็นเล็กๆ น้อยๆ ยังเป็นประเด็นสำคัญที่มีการพาดข่าวหน้าหนึ่งของหนังสือพิมพ์อยู่เสมอ

จากการศึกษาพบว่าความเห็นเกี่ยวกับสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะได้มีความเห็นเป็น 2 แนวทางดังนี้

แนวทางที่ 1 ความเห็นในทางวารสารศาสตร์ เห็นว่า “บุคคลสาธารณะ” ย่อมเป็นบุคคลที่ย่อมให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินชีวิตแล้ว โดยปริยาย ดังนั้น สิทธิส่วนบุคคลจึงลดลงโดยธรรมชาติของความใคร่รู้ของคนในสังคม ฉะนั้น เมื่อตนยอมรับว่าเป็นบุคคลสาธารณะบางครั้งต้องยอมสูญเสียความเป็นส่วนตัวบ้าง เพราะเป็นบุคคลที่มีอิทธิพล มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทั้งทางวัฒนธรรม การเมือง เศรษฐกิจ...”

แนวทางที่ 2 ความเห็นของนักกฎหมาย เห็นว่าบุคคลสาธารณะยังมีสถานะเป็นบุคคลทั่วไปที่มีสิทธิส่วนบุคคลเท่ากับบุคคลอื่น เพียงแต่ในทางปกติประเพณีที่มีการปฏิบัติต่อกันมา กฎหมายได้เปิดช่องให้สังคมได้รับรู้ชีวิตส่วนตัวของบุคคลสาธารณะในบางเรื่องได้โดยเฉพาะเรื่องที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งนี้ต้องอยู่ภายใต้กรอบและขอบเขตที่กฎหมายได้บัญญัติรับรองไว้

ในมุมมองที่มีความเห็นที่แตกต่างกันนี้ จึงทำให้เกิดข้อสงสัยว่า ความเห็นในทางวารสาร จะเป็นข้อกล่าวอ้าง เพื่อสร้างบรรทัดฐาน (Norm) ทางสังคมและประเพณีปฏิบัติเพื่อประโยชน์ของผู้ประกอบการด้านสื่อมวลชนและเป็นไปเพื่อประโยชน์ของบุคคลบางกลุ่มหรือไม่ ดังนั้นจึงต้องมีการตีความถึงการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลเกี่ยวกับภาพถ่ายทั้งของบุคคลสาธารณะ (Public figure) และของบุคคลทั่วไป (Ordinary) ว่าจะต้องตีความ และพิจารณาถึงขอบเขตในการให้ความคุ้มครองบุคคลดังกล่าวเพียงไรนั้นจำต้องทำการศึกษาถึงแนวความคิดว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะได้ดังนี้

5.2.3 แนวความคิดว่าด้วย การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลสาธารณะ (Public figure)

ดังที่ได้กล่าวไปในบทที่ 2 ในเรื่องความหมายของบุคคลสาธารณะ (Public figure) ว่าเป็นบุคคลผู้ซึ่งประสบความสำเร็จหรือมีคุณวุฒิ มีชื่อเสียง เป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตหรือได้รับการยอมรับนับถือเป็นแบบอย่าง ซึ่งการกระทำของเขามีผลก่อให้เกิดคุณประโยชน์ต่อสาธารณะ หรือเรียกได้ว่าเป็นผู้มีชื่อเสียง เช่น นักร้อง นักแสดง นักกีฬาที่มีชื่อเสียง ข้าราชการ หรือเจ้าพนักงานของรัฐ นักการเมือง ทหาร ตำรวจ นักประดิษฐ์ที่มีชื่อเสียง นักสำรวจ ผู้มีความอัจฉริยะเป็นที่สนใจของประชาชน และบุคคลสำคัญและผู้ที่มีอิทธิพลต่อสังคมเนื่องมาจากสถานะทางสังคม

และบทบาทหน้าที่ของเขาที่มีผลกระทบต่อความเป็นไปของสังคม หรือบุคคลใดๆ ก็ตามที่ได้ผูกมัดอยู่กับอาชีพหรือกิจการงาน ซึ่งต้องการการรับรองหรือสนับสนุนจากสาธารณชนแล้วเท่ากับว่า ย่อมได้ให้ชีวิตส่วนตัวของเขาถูกดำเนินการตรวจสอบโดยมหาชนเท่าที่จำเป็น เพื่อตัดสินใจว่า เป็นการดี และสมควรหรือไม่ที่จะให้การรับรองหรือสนับสนุนแก่เขา ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องสูญเสียสิทธิบางอย่างของตน เพราะความที่เป็นคนของประชาชนและเขาได้เป็นที่ต้องการของสาธารณชนด้วยความยินยอมของตนเอง เมื่อความมีชื่อเสียงและกิจกรรมของเขากลายเป็นที่เปิดเผยแล้ว ย่อมหมายความว่าเขาได้สละความเป็นส่วนตัว การเผยแพร่หรือรายงานข่าวเกี่ยวกับบุคคลประเภทนี้จึงเป็นสาระสำคัญของกฎหมายในแง่สาธารณประโยชน์ และเป็นหน้าที่ของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนที่จะให้ความรู้แก่ประชาชนตามที่เป็นที่สนใจและต้องการ นอกจากนี้บุคคลที่ต้องตกเป็นข่าวเกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ตามที่กล่าวแล้วข้างต้นก็นับว่าเป็นสาธารณบุคคลในช่วงเวลาที่ต้องตกเป็นข่าวนั้นด้วย จึงย่อมไม่มีสิทธิส่วนตัวบุคคลในประเด็นนั้น

การสละความเป็นส่วนตัวนี้อยู่ในขอบเขตจำกัด ดังนั้นสิทธิพิเศษในการรายงานข่าว และข้ออ้างเรื่องสาธารณประโยชน์ย่อมถูกจำกัดด้วยเช่นกัน เช่น ดารานักร้อง ย่อมมีสิทธิส่วนตัวบุคคลที่จะไม่ให้บุคคลอื่นทำการรุกรานความเป็นส่วนตัวและรบกวนในเขตบ้านของตน การแอบถ่ายภาพใจที่ซึ่งเป็นบุคคลมีชื่อเสียงแล้วนำออกมาเผยแพร่ย่อมเป็นการละเมิด⁷⁴ การใช้ชื่อหรือภาพของเขา เพื่อการโฆษณาหรือขายสินค้าโดยไม่มีอำนาจ เช่นการใช้ชื่อดารานักในการโฆษณาภาพยนตร์⁷⁵ หรือใช้ภาพถ่ายของนักกีฬาโฆษณาสินค้า⁷⁶ หรือการนำภาพข่าวบุคคลซึ่งประสบอุบัติเหตุไปใช้ ในการโฆษณาสินค้า โดยที่มีได้รับอนุญาตจากเขาก็เป็นการละเมิดเช่นกัน⁷⁷ การเสนอข่าวเกี่ยวกับเรื่องราวที่น่าอัศจรรย์พิงรังเกียจเลวทราม ซึ่งทำให้ผู้นั้นถูกดูหมิ่นถูกเกลียดชัง และเป็นที่เสื่อมเสียในสายตาประชาชนจะอ้างสิทธิว่าได้กระทำไปเพื่อสาธารณประโยชน์ไม่ได้

⁷⁴ *Douglas v. Stokes*, 149 Ky. 506, 149 S.W. 849 (1912),

(William L. Prosser, *Privacy*, p. 415).

⁷⁵ *Kerby v. Hal Roach Studios*, 53 Cal.App.2d 207, 127 P.2d 577 (1942). Prosser, *Ibid*.

⁷⁶ *Jansen v. Hilo Packing Co.*, 202 Misc. 900, 118 N.Y.S.2d 162 (Sup.Ct. 1952). Prosser, *Ibid*.

⁷⁷ *Flores v. Mosler Safe Co.*, 7 N.Y.2d 276, 164 N.E.2d 853 (1959). Prosser, *Ibid*.

โดยเฉพาะการเผยแพร่เรื่องราวที่เป็นความเท็จหรือเป็นเรื่องไม่จริงหรือแต่งขึ้นเองเช่นปัญหาในชีวิตสมรส เพศสัมพันธ์ หรือการหย่าร้าง ตลอดจนฐานะทางการเงินจะกระทำไม่ได้ ด้วยเหตุผลที่ว่าบุคคลที่มีชื่อเสียงยังคงมีสิทธิในชีวิตส่วนตัวของเขา เขาจะเป็นบุคคลสาธารณะเฉพาะเรื่องที่ได้มีการเปิดเผยต่อสาธารณะแล้วหรือเรื่องที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการทำงานเท่านั้น โดยเป็นที่ยอมรับว่าสาธารณชนมีผลประโยชน์ตามกฎหมายที่จะได้รับรู้เรื่องราวของบุคคลที่มีชื่อเสียง รวมทั้งบุคลิกลักษณะส่วนตัวของเขา ซึ่งอาจเป็นชีวประวัติส่วนตัว ตลอดจนอุปนิสัยและความเคลื่อนไหวในวงสังคมของเขา แต่เรื่องเพศสัมพันธ์ของบุคคลที่มีชื่อเสียงนั้น ย่อมไม่ใช่ขอบเขตที่เป็นสาธารณะ โดยในการนำเสนอข่าวในคดีข่มขืนก็ยังไม่อาจทำการเปิดเผยชื่อผู้เสียหายได้ ถึงแม้เป็นการนำเสนอข่าวเพื่อสาธารณประโยชน์ก็ตาม การเปิดเผยจดหมายส่วนตัวของบุคคลผู้มีชื่อเสียงจะกระทำโดยมิได้รับความยินยอมจากเขาไม่ได้⁷⁸ หรือการนำภาพยนตร์ส่วนตัวของดารานักแสดงที่เขามิได้ตั้งใจให้เปิดเผยมาเผยแพร่ เป็นการกระทำละเมิดต่อสิทธิส่วนบุคคลของผู้ถูกระทำและย่อมฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายได้⁷⁹

และการพิจารณาถึงประโยชน์ของสาธารณชนในอันที่ควรได้รับทราบข่าวกับข้อเท็จจริงของเรื่องส่วนตัวที่ถูกเปิดเผย ในกรณีที่บุคคลนั้นต้องตกเป็นข่าวซึ่งเป็นที่น่าสนใจอย่างกว้างขวางของประชาชน ความเป็นส่วนตัวของเขาย่อมถูกจำกัดมาก เช่น จำเลยในคดีอาญาผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะเป็นที่น่าสนใจของประชาชนมากกว่าผู้ที่ถูกจับในคดีความผิดเกี่ยวกับจรรยาบรรณ หรือการเสนอข่าวของนายกรัฐมนตรีนเรื่องการบริหารประเทศตลอดจนผู้สมัครรับเลือกตั้งสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลเหล่านี้ย่อมถูกจำกัดเพราะประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะรับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวเขาให้มากที่สุดและส่งผลให้เกิดการตรวจสอบการทำงานของบุคคลเหล่านั้นไปโดยปริยาย

ระยะเวลาจะมีผลต่อสภาพความเป็นบุคคลสาธารณะเพียงใด การที่บุคคลใดเป็นผู้มีชื่อเสียงหรือต้องตกเป็นข่าวในอดีต แม้หนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนจะยังคงมีสิทธิพิเศษในการเสนอข่าวหรือรื้อฟื้นเรื่องราวในอดีตมาเสนอให้สาธารณชนได้ตระหนัก โดยถือว่าเหตุการณ์ในอดีตเป็นข่าวที่มีสาระอันสมควรเป็นสาธารณประโยชน์ ซึ่งทำให้บุคคลที่มีชื่อเสียงต้องตกเป็นข่าวกลายเป็นบุคคลสาธารณะ(Public figure)ที่อาจถูกเสนอให้อยู่ในความทรงจำของประชาชนได้ตลอดไป

---

⁷⁸ *Prince Albert v. Strange*, 1 Mac.&G.25,64 Eng.Rep.293 (1848). Prosser, *ibid.*, p.417.

⁷⁹ *Douglas v. Disney Production*, reported in *Los Angeles Daily Journal Rep.*, (Dec.31,1956), p.27, col.3. Prosser, *ibid.*

แต่การเปิดเผยเรื่องส่วนตัวในอดีต ซึ่งน่าอับอายย่อมเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีและไม่อยู่ในขอบเขตสิทธิพิเศษในการเสนอข่าวเช่น การเผยแพร่ภาพยนตร์เกี่ยวกับอดีตของโจทก์ซึ่งเคยเป็นโสเภณีและตกเป็นจำเลยในคดีฆาตกรรมยอมมิใช้สารระงับความรู้สึกต่อสาธารณชน⁸⁰ การเสนอข่าวหรือเผยแพร่ข่าวในลักษณะเช่นนี้ควรกระทำได้เท่าที่จำเป็น เช่น การไม่เปิดเผยชื่อผู้เสียหาย หรือรายละเอียดเกี่ยวกับการกระทำผิด

ดังนั้น แม้บุคคลสาธารณะจะได้ถูกจำกัดสิทธิส่วนบุคคล ในกรณีที่มีสื่อมวลชนได้ประจานเพื่อประโยชน์แก่สาธารณชนแต่กรณีดังกล่าวก็ยังต้องมีขอบเขตที่เหมาะสมว่าสาธารณชนควรมีเสรีภาพในการล่วงรู้ข้อมูลข่าวสารในเรื่องของบุคคลสาธารณะเพียงใดนั้น อาจกล่าวได้ว่าเรื่องส่วนตัวบางอย่างของบุคคลสาธารณะ(Public figure)หากมีการเปิดเผยและมีได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะย่อมคงอยู่เป็นสิทธิส่วนบุคคลของบุคคลเหล่านั้น และจะละเมิดมิได้

5.2.4 แนวความคิดว่าด้วย “สิทธิส่วนบุคคล” และ “สาธารณะ”

จากความเชื่อที่ว่าธรรมชาติของมนุษย์มีความต้องการอยู่ร่วมกันเป็นสิ่งคมแต่การอยู่ร่วมกันในสังคมเอกชนแต่ละคนย่อมมีขอบเขตหรือพื้นที่ที่แยกต่างหากจากสังคมอย่างเคร่งครัด ซึ่งอาจเรียกได้ว่าวิถีชีวิตตามธรรมชาติของมนุษย์อาจแบ่งได้เป็นสองส่วน คือ

1. ส่วนที่เป็น ชีวิตสาธารณะ (Public Life) คือ การดำเนินชีวิตที่ต้องมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นหรือต่อสาธารณชน
2. ส่วนที่เป็น ชีวิตส่วนบุคคล (Privacy Life) คือ การดำเนินชีวิตด้วยตัวเองเป็นชีวิตส่วนที่แยกออกสังคมหรือจากผู้อื่นเรียกว่าเป็นชีวิตส่วนตัว

ในวงวิชาการจะยอมรับกันว่าการแบ่งแยกระหว่างขอบเขตความเป็นส่วนตัวและสาธารณะเป็นเรื่องที่ไม่สามารถแบ่งแยกได้อย่างชัดเจน คำอธิบายต่างๆ โดยนักวิชาการหรือผู้พิพากษาทั้งหลายจึงเป็นเพียงแนวทางในการพิจารณาและข้อแนะนำเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาเท่านั้น การศึกษาความหมายหรือขอบเขตของความเป็นส่วนตัวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพิจารณาในแง่มุมหลายด้านประกอบกัน และเนื่องจากขอบเขตดังกล่าวมีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับโครงสร้างกิจกรรมของมนุษย์ในสังคมโดยรวม และยังสามารถผันแปรได้ไปตาม

⁸⁰ *Melvin v. Reid*, 112 Cal.App.285,297 Pac,91(1931). Prosser, *Ibid.*, pp.417-418.

สมัยนิยมและแนวความคิดว่าด้วยศีลธรรมอันดีของประชาชนในสังคมแต่ละยุคแต่ละสมัย⁸¹ ดังนั้นขอบเขตดังกล่าวจึงไม่ควรจำกัดแต่เพียงข้อพิจารณาเกี่ยวกับทฤษฎีกฎหมายและแนวทางปฏิบัติในปัจจุบันเท่านั้น แต่ควรศึกษาแนวคิดตามคำสอนและแนวทางปฏิบัติดั้งเดิมในสมัยโบราณประกอบด้วย

1) การแบ่งแยกขอบเขตระหว่าง “ส่วนตัว” กับ “สาธารณะ” ในสมัยโบราณ

จากการศึกษาพบว่า การแบ่งแยกขอบเขตระหว่าง “ส่วนตัว” กับ “สาธารณะ” ในสมัยก่อนที่จะมีบทบัญญัติกฎหมายหรือคำอธิบายในทางทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพย์สินและสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว การแบ่งขอบเขตดังกล่าวโดยอาศัยทฤษฎี “divine right of kings” ถูกนำมาใช้เป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณาขอบเขต “ส่วนตัว” กับ “สาธารณะ” หลักการคือหากสิ่งไหนเป็นเรื่องเกี่ยวกับอาณาบริเวณของที่ดิน ทรัพย์สิน และสิทธิอันเกี่ยวกับทรัพย์สินส่วนตัวของกษัตริย์ถือว่าอยู่ในขอบเขต “สาธารณะ”

ทฤษฎี “divine right of kings” เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 16 หลังจากที่มีการปฏิวัติทางศาสนาแล้ว หลักการนี้อธิบายว่าพื้นที่สาธารณะคือพื้นที่ที่มีขอบเขตหรือกว้างขวางเพียงแค่พื้นที่ส่วนตัวของกษัตริย์เท่านั้น เหตุผลที่ถือว่าทรัพย์สินส่วนตัวของกษัตริย์อยู่ในขอบเขตสาธารณะ เพราะทรัพย์สินของกษัตริย์มีไว้เพื่อการพัฒนาหรือชาติบ้านเมือง ดังนั้น บทบัญญัติและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ใช้กับทรัพย์สินของกษัตริย์จึงแยกออกต่างหากกับบทบัญญัติหรือกฎเกณฑ์ที่ใช้กับทรัพย์สินของเอกชน⁸² นอกจากนี้ในระบอบการปกครองระบอบศักดินากษัตริย์สามารถประทานทรัพย์สินหรือศักดินาแก่บุคคลใดก็ได้ที่สวามิภักดิ์ บุคคลเหล่านั้นก็จะได้รับสิทธิดังกล่าวไปด้วย และสิทธิที่บุคคลหนึ่งได้รับความกรุณาจากกษัตริย์เป็นสิทธิที่ทุกคนต้องให้ความเคารพและไม่สามารถมีใครกล่าวอ้างต่อสิทธินั้นได้เช่นกัน⁸³

⁸¹Mark Littman & Peter Carter Ruck, Privacy and the law, (London : Stevenson & Sons Limiter, 1970), p.5.

⁸²บทบัญญัติหรือกฎเกณฑ์ที่ใช้กับ ทรัพย์สินและสิทธิอันเนื่องมาจากทรัพย์สินส่วนตัวของกษัตริย์ตามทฤษฎี “divine right of kings” นี้ได้รับการพัฒนามาเป็นหลักกฎหมายปกครอง (Public Law) ในปัจจุบัน

⁸³Maurizio Passeriitorn d' Entrèves and Ursula Vogel Editor, Public and Private : Legal, political and philosophical perspectives, (New York: Routledge, 2000), p.52.

2) การแบ่งแยกขอบเขตระหว่าง“ส่วนตัว”กับ“สาธารณะ”ในทฤษฎีกฎหมายปัจจุบัน

จากการศึกษาพบว่าคำอธิบายเกี่ยวกับการแบ่งแยกขอบเขตดังกล่าวมีความหลากหลาย ซึ่งส่วนใหญ่อยู่บนพื้นฐานทฤษฎีของสำนักกฎหมายธรรมชาติและได้รับการพัฒนาอย่างเป็นรูปร่างขึ้นระยะแรกในศตวรรษที่ 19

John Locke ได้อธิบายขอบเขตส่วนตัวและขอบเขตสาธารณะไว้ในงานเขียน “The Second Treatise on Government (1660)” “ส่วนตัว” หมายถึงสถานะที่บุคคลมีเสรีภาพโดยสมบูรณ์ที่จะกำหนดการกระทำของตนเอง กำหนดการใช้ทรัพย์สินของตน และกำหนดความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ตามที่เขาคิดว่าสมควรภายใต้ขอบเขตของกฎหมายธรรมชาติ Locke ได้เสนอแนวความคิดทรัพย์สินส่วนตัว บุคคลควรมีสิทธิในทรัพย์สินของเขาเองอย่างสมบูรณ์ เนื่องจากทรัพย์สินนั้นบุคคลได้มาตามความเหนื่อยยากและด้วยแรงงานของเขา ด้วยเหตุนี้สิ่งใดที่เขาได้มาได้ยึดถือเพื่อตัวเองเป็นสินส่วนตัว และแบ่งแยกต่างหากจากสาธารณะหรือของคนทั่วไปในสังคม”

Alan A. Westin อธิบายว่า “ขอบเขต “ส่วนตัว” สามารถพิจารณาได้ในแง่มุมที่ต่างกัน สามประการคือ

1. เป็นเรื่องเกี่ยวกับการอยู่อย่างสันโดษ (Solitude) ซึ่งเป็นมุมมองในทางกายภาพ กล่าวคือ เป็นการจำกัดการเข้าถึงโดยบุคคลภายนอก
2. เกี่ยวกับความลับ (Secrecy) เฉพาะตัวบุคคล กล่าวคือ เป็นข้อเท็จจริงที่สามารถรู้และเห็นได้เฉพาะบุคคล บุคคลภายนอกหรือสาธารณชนไม่สามารถเข้าร่วมรู้เห็นได้
3. การมีอิสระในการกำหนดตนเอง (Autonomy) บุคคลมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของตน การมีชีวิตที่เป็นอิสระปราศจากการควบคุมโดยรัฐ”

Westin อธิบายว่า “การพิจารณาข้อความคิดของความเป็นส่วนตัวเป็นสิ่งที่มีการพิจารณาเพียงแง่มุมใดแง่มุมหนึ่งเพียงด้านเดียวอาจไม่มีเหตุผลเพียงพอที่จะอ้างความเป็นส่วนตัวได้ต้องพิจารณาในแง่มุมต่างๆ นี้ประกอบกัน นอกจากนี้ยังต้องมองลึกเข้าไปถึงมิติทางสังคมและวัฒนธรรมประกอบกันจึงอาจเพียงพอแก่การกล่าวอ้างความเป็นส่วนตัว”

Samuel D. Warren และ Louis D. Brandeis อธิบายการพิจารณาขอบเขต “ส่วนตัว” สามารถพิจารณาได้ 2 ด้าน

- “1. ความเป็นส่วนตัวในทางนามธรรม คือ การที่บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงอารมณ์และความรู้สึก เสรีภาพในทางความคิด เสรีภาพในการเชื่อถือศรัทธาในลัทธิศาสนา

2. ความเป็นส่วนตัวในทางรูปธรรมหรือทางกายภาพ คือ การอยู่โดยลำพังปราศจากการรบกวน กล่าวคือ เป็นสถานะที่บุคคลจะรอดพ้นจากการสังเกต การรู้เห็น การสืบความลับ การรบกวนต่างๆ และปราศจากการแทรกแซงทางสังคม”

Warren และ Brandeis อธิบายว่า “การอยู่อย่างสันโดษไม่ติดต่อสัมพันธ์กับสังคม เป็นขอบเขตที่บุคคลควรได้รับความเคารพและได้รับความคุ้มครองเพื่อให้สามารถพัฒนาบุคลิกลักษณะตามที่ต้องการ และมีสิทธิที่จะแสวงหาความสุขในชีวิตตามวิถีทางที่อาจเป็นไปได้ และเป็นความพอใจตราบเท่าที่ความสนุกนั้นไม่ล่วงเกินสิทธิของผู้อื่นหรือสาธารณะ”⁸⁴

Judith Wegner อธิบายการแบ่งแยกขอบเขตส่วนตัวกับสาธารณะ โดยอ้างถึงคำสอนของ Aristotle ในคำสอนเกี่ยวกับการอยู่ร่วมกันเป็นสังคมมนุษย์”ในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ย่อมประกอบไปด้วยชีวิต 2 ส่วน คือ ส่วนที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชน และส่วนที่แยกออกจากสาธารณชน”⁸⁵ ซึ่งการแบ่งแยกขอบเขตดังกล่าวมีข้อพิจารณา 3 ประการ คือ

1. โครงสร้างของกิจกรรมของมนุษย์โดยแบ่งเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวกับสาธารณชนและกิจกรรมที่เป็นส่วนตัว

2. วัตถุประสงค์ของกิจกรรม

3. แนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตในสังคม

การแบ่งขอบเขตต้องประกอบไปด้วยข้อพิจารณาทั้ง 3 ประการจะยึดถือเพียงข้อใดข้อหนึ่งไม่ได้เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับโครงสร้างโดยรวมในสังคม”

---

⁸⁴ วรวิทย์ ฤทธิพิศ, “สื่อมวลชนกับกฎหมายว่าด้วยสิทธิในชีวิตส่วนตัว”, *อุลพาท*, เล่มที่ 4 ปีที่ 39, (กรกฎาคม- สิงหาคม 2535), น.82.

⁸⁵ Aristotle อธิบายว่า ในขอบเขตที่เรียกว่า polis นี้ด้วยเหตุที่ธรรมชาติของมนุษย์ต้องมีการรวมตัวกันเป็นกลุ่มเป็นสังคม มนุษย์มีความตั้งใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมอย่างเต็มที่แต่การดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมบุคคลแต่ละคนมีขอบเขตที่เรียกกันว่า oikis ซึ่งเป็นพื้นที่ที่แยกต่างหากจากสังคมอย่างเคร่งครัด ซึ่งได้แก่บ้านและวิถีการดำเนินชีวิตของสมาชิกในบ้านหรือในครอบครัว การมีเพศสัมพันธ์ การเกิด การตาย จากคำสอนนี้ oikis น่าจะหมายถึงเขตแดนที่เป็น “ส่วนตัว” และกิจกรรมที่เป็นการเฉพาะตัวบุคคลและสมาชิกในครอบครัว ส่วน polis น่าจะหมายถึงที่สาธารณะ

Hillel Steiner อธิบายการแบ่งแยกขอบเขตของความเป็นส่วนตัวและสาธารณะ โดย อ้างถึง "ทฤษฎีโบราณ" divine right of kings โดยพิจารณาว่า "ส่วนตัว" กับ "สาธารณะ" เป็นสิ่งที่ตรงข้ามกันโดยสิ้นเชิงเรียกว่าทฤษฎี "asymmetry thesis" ซึ่งมีลักษณะดังนี้

1. เป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกัน หรือไม่เหมือนกันโดยสิ้นเชิง (entirely non-identical)
2. สาระสำคัญของทั้งสองสิ่งมีที่มาจากซึ่งกันและกัน (the contents of the former are instrumentally derived from the content of the latter)⁸⁶

ถึงแม้ขอบเขตทั้งสองจะเป็นขอบเขตที่อยู่ตรงข้าม แต่ความมีอยู่ของขอบเขตนั้นแค่ไหน เพียงใดย่อมมีความสัมพันธ์กันอยู่และต่างเป็นตัวกำหนดขอบเขตเนื้อหาสาระซึ่งกันและกันอยู่ใน คำอธิบายของSteinerก็ไม่ได้บอกว่าอะไรบ้างอยู่ในขอบเขตส่วนตัว อะไรบ้างอยู่ในขอบเขตของ สาธารณะเพียงแต่ได้อธิบายถึงสิ่งสองสิ่งที่ตรงกันข้ามกัน อย่างไรก็ตามพื้นที่ตรงข้ามกันนี้ต้องเป็น พื้นที่ซึ่งวิญญูชนทั่วไปสามารถยอมรับได้ ซึ่งอาจเรียกได้ว่าเป็นสิ่งที่ประชาชนส่วนใหญ่ในสังคม เห็นพ้องหรือได้มีการสรุปรวมกันว่าสิ่งนั้นมีคุณค่าหรือมีเหตุผลสมควรยอมรับได้⁸⁷

Hannah Arendt ได้อธิบายลักษณะสำคัญของพื้นที่ "สาธารณะ" ว่า

- “1. เป็นพื้นที่ที่ทุกอย่างสามารถเปิดเผยได้ เป็นพื้นที่ที่ทุกอย่างสามารถปรากฏแก่สายตา ของทุกคนสามารถได้ยิน ได้ฟัง และเป็นสิ่งที่สามารถเผยแพร่ได้อย่างกว้างขวาง
2. เป็นพื้นที่ที่บุคคลดำเนินชีวิตในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับสาธารณชนคนอื่น ๆ เป็นพื้นที่ที่ ประชาชนสามารถพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ได้แย้ง พุดคุยถึงความแตกต่างและ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันในสิ่งที่สังคมให้ความสนใจหรือเรื่องที่มีผลกระทบต่อสังคม

ในทางตรงกันข้ามพื้นที่ "ส่วนตัว" คือพื้นที่มีลักษณะตรงข้าม หรือส่วนที่แยกออกจากพื้นที่ สาธารณะ และลักษณะทั้งสองประการที่เกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะนั้นไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลยในพื้นที่ ส่วนตัว”⁸⁸

ตามหลักกฎหมายเยอรมันอธิบายการแบ่งแยกขอบเขต “ส่วนตัว” กับ “สาธารณะ” โดยอาศัยหลักเกณฑ์ ดังนี้

⁸⁶ Maurizio Passeritorn d' Entress and Ursula Vogel Editor, Public and Private : Legal, supra note 78, p.52.

⁸⁷ Maurizio Passeritorn d' Entrèves and Ursula Vogel Editor, *supra note 77*, pp.29,73-79.

⁸⁸ Maurizio Passeritorn d' Entrèves and Ursula Vogel Editor, *ibid.*

1) เรื่องที่ไม่มีความเกี่ยวข้องหรือไม่ได้มีผลกระทบต่อสังคม เช่น เรื่องราวของบุคคลที่ไม่มีผลกระทบต่อบุคคลอื่นหรือไม่มีผลต่อสาธารณะ ได้แก่เรื่องเกี่ยวกับเนื้อตัวร่างกายของบุคคล ทรัพย์สิน

2) กิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นเรื่องเฉพาะตัวของบุคคล คือสิทธิที่จะถอนตัวออกจากสังคม พฤติกรรมของเฉพาะตัวบุคคล หรือกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม เช่น การดำเนินชีวิตของสมาชิกในครอบครัว การทำมาหาได้ซึ่งทรัพย์สินเงินทองที่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อสังคม การประกอบอาชีพ การติดต่อสื่อสารความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ เช่น ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมงาน หรือภายในกลุ่มบุคคลที่ตั้งขึ้น ความสัมพันธ์ทางเพศ เป็นต้น

3) การติดต่อสื่อสารหรือการสนทนาในเรื่องที่มีลักษณะเป็นเรื่องเฉพาะตัวของบุคคล เช่น การติดต่อสื่อสารทางจดหมาย การสนทนาทางโทรศัพท์ โทรเลข หรือทางไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับบุคคลที่อาจถูกให้คำนิยามอยู่ในขอบเขตของความเป็นส่วนตัวซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม มีเหตุควรคาดหมายได้ว่าเรื่องราวดังกล่าวสมควรได้รับการเก็บไว้กับตัวเขาเองเช่น การเขียนจดหมายตอบโต้ หรือเอกสารของตัวเอง หรือเรื่องราวที่เกี่ยวกับร่างกายจิตใจ เรื่องครอบครัว บ้าน หรือความสัมพันธ์อื่นๆ ของตัวเขา

4) ทศนคติ ความเชื่อ ธรรมเนียม ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องทัศนคติในการดำเนินชีวิต ความเชื่อทางศาสนา ความเชื่อในลัทธิต่างๆ หรือลัทธิทางการเมืองการปกครอง

5) กรณีอื่นๆ ที่อาจถือได้ว่าเป็นเรื่องส่วนตัวส่วนบุคคล กรณีอื่นๆ นี้อาจศึกษาได้จากบทบัญญัติกฎหมาย คำพิพากษาฎีกาที่เป็นบรรทัดฐาน นอกเหนือจากนี้ต้องคำนึงถึงจุดมุ่งหมายและแนวความคิดในการดำรงชีวิตของคนในสังคม พื้นฐานทางวัฒนธรรม และแนวทางปฏิบัติในสังคม หรือในเบื้องต้นอาจพิจารณาได้จากประสบการณ์ว่า ในแนวปฏิบัติที่เป็นบรรทัดฐานของสังคมถือว่าเรื่องใดเป็นเรื่องส่วนตัว เรื่องใดเป็นเรื่องสาธารณะ⁸⁹

จากหลักกฎหมายเยอรมันดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นแนวทางการแบ่งแยกขอบเขตของ “ส่วนตัว” กับ “สาธารณะ” ซึ่งไม่สามารถพิจารณาจากปัจจัยอย่างใดอย่างหนึ่งเพียงประการเดียวได้ แต่ต้องพิจารณาในแง่มุมต่างๆ ดังที่กล่าวแล้วประกอบกัน ซึ่งในประเด็นนี้ชาวอเมริกัน⁹⁰ กล่าวไว้อย่างน่าสนใจว่าบางทีการให้ความหมายของการเป็นส่วนตัวที่ดีที่สุดก็เหมือนกับการดูหนังไปผู้พิพากษาอาจไม่สามารถบอกได้เข้าข่ายเป็นหนังโป๊หรือไม่ แต่จะสามารถรู้ได้เมื่อได้ชมมัน

⁸⁹ ชูชีพ ปิณฑะศิริ, อ่างแล้ว เจริญรทที่ 70, น.3.

⁹⁰ *Obellis v. Jed Rubenfeld*, "The right of privacy", *Harvard Law Review* 102, (February 1989) : 751. อ้างจาก *Cf. Jacobellis v. Ohio* 378 U.S. 184, 197 (1964).

ในการทำงานเดียวกัน ในการวินิจฉัยว่าเรื่องใดเป็นเรื่อง “ส่วนตัว” หรือไม่ จะทราบได้ จะต้องได้เห็น เรื่องนั้นเสียก่อน อาจกล่าวได้ว่าความหมายของความเป็นส่วนตัวหาไม่ได้หาได้ จากตัวอักษร ที่ปรากฏในคำอธิบายหรือในบทบัญญัติเท่านั้น แต่หาได้จากข้อความคิดที่อยู่หลังตัวอักษร เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามท่ามกลางนี้ที่หลากหลายและไม่แน่นอนนี้ข้อความคิดของความเป็น ส่วนตัวมีสาระสำคัญ ดังนี้

1) บุรณภาพในทางกายภาพของบุคคลกล่าวคือ ความเป็นส่วนตัวในทางกายภาพหรือ เนื้อตัวร่างกายของบุคคลซึ่งเป็นสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐานที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์มีอิสระที่จะกำหนด ตัวเองได้ตามเจตจำนงที่ประสงค์เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมของตนเองหรือพัฒนาบุคลิกภาพ ของตนเอง ซึ่งการที่บุคคลจะสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้นั้น แต่ละบุคคลต้องเคารพสิทธิในชีวิตและ ร่างกายและเคารพในขอบเขตปริณทลส่วนตัวของบุคคลของแต่ละคน⁹¹

2) ข้อมูลข่าวสารบางประการอันมีลักษณะเป็นส่วนตัวของบุคคล ข้อมูลข่าวสาร ดังกล่าวเป็นข้อมูลข่าวสารที่ไม่ใช่ใครก็ได้ที่จะสามารถเข้าถึงได้ การเก็บเป็นความลับ หรือ อย่างน้อย ต้องมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง (Self – Determination) บุคคลมีสิทธิที่จะกำหนดขอบเขตและตัดสินใจเกี่ยวกับการข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับตนเองว่าจะ เปิดเผยหรือเผยแพร่ต่อสาธารณะ หรือบุคคลภายนอกได้ทราบแค่ไหนเพียงไร และด้วยเจตนา ที่แท้จริงมิใช่เกิดจากการหลอกลวงหลงผิดหรือรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เพราะการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ส่วนบุคคลบางประการ เช่น ข้อมูลข่าวสารที่มีความมีความละเอียดอ่อนการเปิดเผยไม่เป็นเพียงแค่ เปิดเผยให้สาธารณะหรือบุคคลภายนอกได้รู้แล้วก็จบกันไป แต่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศชื่อเสียงและชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของข้อมูลข่าวสารนั้น

3) เกี่ยวกับเรื่องการใช้สิทธิพัฒนาบุคลิกภาพของตน แนวความคิดนี้เกิดจาก แนวความคิดในการยอมรับว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่แต่ละต้องไม่ได้ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะ พัฒนาบุคลิกภาพของเขา ได้แก่ สิทธิของบุคคลที่จะใช้ชื่อ สิทธิที่มีเหนือชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ สิทธิในชื่อเสียงเกียรติคุณ สิทธิที่จะขัดขวางมิให้บุคคลมาดักฟังหรือบันทึกเสียงสนทนา⁹² เป็นต้น สิทธิในการพัฒนาบุคลิกภาพนี้รวมถึงแนวปฏิบัติเฉพาะตัวของบุคคลซึ่งอาจแยกออกหรือ

⁹¹บรรเจิด สิงคะเนติ, หลักพื้นฐานของสิทธิเสรีภาพและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตาม รัฐธรรมนูญใหม่, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วิญญูชน, 2543), น.87.

⁹²หยุด แสงอุทัย, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับกฎหมายทั่วไป, พิมพ์ครั้งที่ 12, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ประกายพรึก, 2538), น.223-224.

แตกต่างกันไปจากแนวปฏิบัติส่วนใหญ่ของสังคมหรือแตกต่างกันไปจากธรรมชาติที่ควรจะเป็นและรวมถึงสิทธิในการแสดงออกซึ่งลักษณะพิเศษหรือลักษณะเฉพาะตัวที่แตกต่างจากคนทั่วไป เช่น การแสดงออกของบุคคลผู้ที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศหรือรักร่วมเพศเป็นสิทธิของเขาเหล่านั้นที่เราต้องยอมรับและเคารพในการแสดงออกถึงภาวะของเขา⁹³

ภายในขอบเขต“ส่วนตัว”(Private Sphere)ปัจเจกชนแต่ละคนย่อมมีอิสระในการกระทำการหรือละเว้นกระทำการใดๆ โดยปราศจากข้อผูกมัดทางสังคม บุคคลมีสิทธิที่จะกีดกันปัจเจกชนคนอื่นหรือแม้แต่รัฐมิให้รบกวนหรือล่วงละเมิดในพื้นที่ส่วนตัวนี้ได้ สาระสำคัญบุคคลต้องมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจได้ด้วยตนเอง(Self-Determination)ในการตัดสินใจในสาระสำคัญดังกล่าว

ข้อจำกัดในการคุ้มครองสิทธิส่วนตัวอาจถูกจำกัดได้ เมื่อผลประโยชน์ของสาธารณชนมีน้ำหนักมากกว่า บุคคลย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองสิทธิส่วนตัวและผู้ก่อการรบกวนกลับมีสิทธิพิเศษที่จะกระทำได้ เช่นการนำเสนอข่าวที่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือแสดงความคิดเห็นอันเป็นวิสัยที่ประชาชนพึงกระทำหรือการที่สื่อมวลชน เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หรือภาพยนตร์ ได้เสนอข่าวภายในขอบเขตแห่งหน้าที่เพื่อประโยชน์แก่สาธารณะ

สิทธิที่จะมีน้ำหนักมากกว่าสิทธิส่วนบุคคล คือสิทธิในการเผยแพร่ข่าวและข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับสาธารณประโยชน์ ด้วยเหตุผลที่ว่าประชาชนต้องการที่รับรู้ข่าวสารความเป็นไปของโลก ประกอบกับเสรีภาพของหนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าว ซึ่งรวมถึงเหตุการณ์ทุกอย่างในชีวิตประจำวันซึ่งเป็นที่สนใจของประชาชน เช่น ข่าวฆาตกรรม อาชญากรรม การจับกุม อุบัติเหตุ ความตายเพราะยาเสพติด โรคร้ายๆ และรวมถึงหนังสือ นิตยสาร บทความหรือภาพยนตร์ซึ่งให้การศึกษา เสนอข่าวที่ให้ความบันเทิงและความสนุกสนาน ก็เป็นสาธารณประโยชน์ด้วย โดยสิทธิพิเศษในการนำเสนอข่าวอันเป็นประโยชน์แก่สาธารณะจะต้องเป็นการเสนอข่าวถูกต้องไม่เกินความจริงและไม่เป็นการล่วงละเมิดขอบเขตความเป็นส่วนตัวของบุคคล⁹⁴

อย่างไรก็ดีในการเสนอข่าวนั้นต้องระมัดระวังมิให้บุคคลอื่นที่มีได้เกี่ยวข้องด้วยต้องตกไปเป็นข่าวหรือปรากฏในลักษณะที่ทำให้เป็นที่เข้าใจว่าเขามีส่วนพัวพันอยู่ด้วย เช่นการทำ

⁹³ Bernard Magerez & Hélène Vanoverschelde, “Dossiers : Souriez , vousêtes filmé”, (<http://www.droit-technologie.org>), 23 September 2006.

⁹⁴ William L. Prosser, Privacy, คดี 31B.G.H.Z.308(1959).Krause, p.526.

ภาพยนตร์ข่าวเกี่ยวกับการลงโทษประหารชีวิตซึ่งมีการภาพถ่ายของโจทก์อยู่ใกล้กันไปปรากฏอยู่ในฟิล์มภาพยนตร์ด้วย ย่อมทำให้เขาเสียชื่อเสียง⁹⁵

6. วิวัฒนาการและแนวคิดเสรีภาพในการแสดงออกของสื่อมวลชน(Freedom of The press)

6.1 แนวคิดของสิทธิเสรีภาพของการสื่อสารมวลชน นับแต่กำเนิดของสื่อมวลชนในสมัยฟื้นฟูศิลปวิทยา (Renaissance) ได้มีทฤษฎีพื้นฐานเกี่ยวกับหนังสือพิมพ์อันเป็นผลมาจากการศึกษาค้นคว้าของนักวิชาการทางสื่อมวลชนชาวอเมริกัน 3 ท่าน คือ เฟรด เอส ซีเบอร์ท (Fred S. Siebert) เธอดอร์ พีเตอสัน (Theodore Peterson) และ วิลเบอร์ แชรรม (Wilbur Schramm) ได้เขียนไว้ในหนังสือ Four Theories of Press หรือทฤษฎีสื่อมวลชนในปี 1965 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

6.1.1 ทฤษฎีสื่อมวลชน

โดยนักวิชาการทางสื่อมวลชน ทั้ง 3 ท่าน ได้มีแนวความคิดในเชิงปรัชญาการเมืองเกี่ยวกับการใช้และการควบคุมสื่อมวลชนในประเทศต่างๆ ที่มีระบอบการเมืองและเศรษฐกิจแตกต่างกัน ซึ่งได้พยายามชี้ให้เห็นว่าการสื่อมวลชนของประเทศใดย่อมจะต้องมีบทบาทหน้าที่ตามเงื่อนไขทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศนั้นหรือที่เรียกกันว่า ตามปกติสถาน(Norm) แห่งบทบาทหน้าที่ที่กำหนดขึ้นมาไว้ในประเทศนั้น ทั้งนี้ สามารถลำดับตามเวลาที่เกิดของทฤษฎี ดังนี้⁹⁶

- 1) ทฤษฎีสื่อมวลชนฝ่ายอำนาจนิยม (Authoritarian Theory)
- 2) ทฤษฎีสื่อมวลชนฝ่ายอิสรภาพนิยม (Libertarian Theory)
- 3) ทฤษฎีสื่อมวลชนว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)
- 4) ทฤษฎีสื่อมวลชนฝ่ายเบ็ดเสร็จนิยม (Soviet Communist Theory)

1) ทฤษฎีอำนาจนิยม (Authoritarian Theory)

ในศตวรรษที่ 16 ภายหลังจากการเกิดสื่อหนังสือพิมพ์และเครื่องพิมพ์หนังสือได้ระยะหนึ่งซึ่งขณะนั้นประเทศแถบยุโรปยังคงปกครองด้วยระบบอำนาจนิยม เช่น ระบอบศักดินาที่กษัตริย์มีอำนาจสมบูรณ์เบ็ดเสร็จ ผู้ปกครองจึงใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการป่าวประกาศเรื่องราว

⁹⁵William L. Prosser, Privacy ,คดี 36 B.G.H.Z. 77 (1961).Krause, *Ibid.*, pp.528-529.

⁹⁶สมควร กวียะ, การสื่อมวลชนบทบาทหน้าที่เสรีภาพความรับผิดชอบต่อ, พิมพ์ครั้งที่ 6 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โกสินทร์), น.86-87.

ต่างๆ และการสนับสนุนนโยบายของผู้ปกครองประเทศให้ประชาชนรับทราบ โดยที่หนังสือพิมพ์ต้องเป็นผู้รับใช้รัฐ

ทฤษฎีอำนาจนิยมมีข้อสมมติฐานที่ว่า หนังสือพิมพ์และสื่อมวลชนรูปแบบอื่นๆ ที่ได้กำเนิดขึ้นมาในสังคม จะถูกใช้เป็นรากฐานของการควบคุมทางสังคม โดยรัฐจะมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาเพื่อความสมบูรณ์ของมนุษย์ เพราะมนุษย์ย่อมต้องพึ่งพาอาศัยรัฐในการบรรลุจุดมุ่งหมายต่างๆ ของตนหากปราศจากรัฐแล้ว มนุษย์จะหมดความสามารถในการที่จะสร้างเสริมตนเองให้มีคุณลักษณะเป็นมนุษย์ผู้เจริญ

ปรัชญาพื้นฐานที่สนับสนุนแนวทางอำนาจนิยมนั้น พบได้จากการแสดงความคิดเห็นของนักปรัชญาการเมืองหลายท่าน ดังเช่นเพลโต(Plato) ได้คิดสร้างสังคมในอุดมคติขึ้นซึ่งเป็นสังคมที่รัฐเป็นผู้ก่อตั้งและบังคับความเป็นเอกภาพเกี่ยวกับเป้าหมายทางการเมืองและวัฒนธรรม โดยจะต้องมีการควบคุมเรื่องความคิดเห็นและการอภิปรายโต้แย้งอย่างเข้มแข็ง

นิกโคโล เมเคียเวลลี (Niccolo Machiavelli) มีความเชื่อว่า ธรรมชาติของมนุษย์เป็นไปในด้านร้าย ผู้นำทางการเมืองจึงต้องพยายามทำทุกวิถีทาง เพื่อรักษาประโยชน์ขององค์กรการเมืองเรื่องอื่นๆ ทั้งสิ้นย่อมมีความสำคัญด้วยกว่าเสถียรภาพและความมั่นคงก้าวหน้าของรัฐ ผู้ปกครองรัฐหรือเจ้าผู้ปกครองแว่นแคว้น ส่งผลให้การอภิปรายโต้แย้งสาธารณะถูกจำกัดลง

สโตนโทมัส ฮอบส์ (Thomas Hobbes) ก็มีแนวคิดที่ว่า มนุษย์มีความต้องการสองประการคือ ความหลุดพ้นจากการเจ็บปวดและไฝหาอำนาจ จึงต้องมีระบบการเมืองที่มีอำนาจในการควบคุมปัจเจกชนเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งอำนาจในการสร้างและคุ้มครองรักษาความสงบเรียบร้อยและสันติยอมไม่ตกอยู่ภายใต้ความคิดเห็นใดๆ ของปัจเจกชน เพราะลักษณะของอำนาจมีไว้ซึ่งขาดพิพาทอันเป็นเหตุผลสูงสุดในตัวของมันอยู่แล้ว

นอกจากนี้ยังมีนักปรัชญาการเมืองอีกหลายท่านที่เห็นชอบกับหลักการฝ่ายอำนาจนิยม เช่น ยอร์จ เฮเกล(Georg Hegel) เฮนริช ฟอน เทรทเชก(Heinrich Von Treitschke) นิทเชท (Nietzsche) และจ็อง ฌาค รุสโซ(Jean Jacques Rousseau) เป็นต้น⁹⁷

ตามแนวคิดของนักปรัชญาดังกล่าวข้างต้น ได้สะท้อนให้เห็นว่า สื่อมวลชนจะต้องเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่และสนับสนุนนโยบายของรัฐ ดำเนินการเพื่อรับใช้ความมั่นคงของรัฐ และไม่บ่อนทำลายรัฐและองค์กรของรัฐ รวมทั้งต้องไม่ทำลายค่านิยมทางศีลธรรมและการเมืองของ

---

⁹⁷เฟรด เอส ซีเบอร์ท เรออดอร์ ฟิตเตอร์สัน และวิลเบอร์ แชรรม,ทฤษฎีสื่อสารมวลชน, แปลโดย เกษม ศิริสัมพันธ์,(กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2513),น.9-12 .

คนส่วนใหญ่ ดังนั้นจึงต้องมีการควบคุมสื่อมวลชนด้วยกลไกต่างๆ เอาไว้ แต่ทั้งนี้รัฐไม่ใช่ผู้ที่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์สื่อมวลชนเสมอไป โดยขึ้นอยู่กับว่าผู้ใดได้รับสัมปทาน หรือได้รับอนุญาตในการทำงานเดียวกัน ซึ่งอาจจะเป็นรัฐ หรือเอกชนก็ได้

ทฤษฎีอำนาจนิยมได้ถูกใช้เป็นข้อกำหนดของแบบแผนของสื่อมวลชนส่วนใหญ่ในประเทศต่างๆ ในระยะเวลาอันยาวนานมากกว่าทฤษฎีอื่นๆ ที่เกี่ยวกับการควบคุมหนังสือพิมพ์โดยมักยึดถือในประเทศที่มีระบบการปกครองแบบเผด็จการ โดยที่สื่อมวลชนจะไม่มีเสรีภาพและต้องอยู่ภายใต้การชี้แนะและการเสนอแนะของรัฐบาลที่มีอำนาจสมบูรณ์ สื่อมวลชนต้องสนับสนุนรัฐบาล เพื่อรัฐจะได้พัฒนาและบรรลุเป้าหมายได้ ซึ่งสื่อมวลชนมีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารและความคิดเห็นมากหรือน้อยนั้น ก็ขึ้นอยู่กับความยืดหยุ่นของนโยบายรัฐบาล ที่มักจะอ้างสถานการณ์เกี่ยวกับความมั่นคงปลอดภัย ความสงบเรียบร้อย หรือศีลธรรมอันดีของสังคมมาเป็นเหตุผล

อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญในระบบอำนาจนิยมส่วนใหญ่ คือ การหาวิธีในการตั้งรังและควบคุมสื่อมวลชนซึ่งดำเนินการโดยเอกชนโดยรัฐบาลได้กำหนดวิธีการควบคุมทั้งโดยตรงและโดยทางอ้อมในลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. การออกใบอนุญาต(หรือที่เรียกว่าสิทธิบัตร)แก่บุคคลบางคนในการดำเนินงาน ซึ่งรัฐสามารถวางกฎเกณฑ์และเงื่อนไขในการควบคุมหนังสือพิมพ์ได้อย่างละเอียดจัดว่าเป็นวิธีการที่มีผลสำเร็จมากกว่าการควบคุมในรูปแบบอื่นๆ เนื่องจากบุคคลที่ได้รับใบอนุญาตให้เป็นผู้นำเสนอข่าวสารจากรัฐ จะมีความยินดีในการตอบแทนด้วยตีพิมพ์เรื่องราวเฉพาะที่เป็นการสนับสนุนนโยบายต่างๆ ของรัฐเป็นอย่างดี

2. การเซ็นเซอร์(Censorship)เป็นการบังคับตามกฎหมายให้เสนอเรื่องราวทุกเรื่องเพื่อรับการตรวจตราและเห็นชอบจากทางราชการก่อนตีพิมพ์ออกจำหน่ายแก่ประชาชน ซึ่งจะใช้ร่วมกับวิธีการให้มีการผูกขาดการพิมพ์ในกิจการหนังสือพิมพ์ของเอกชน โดยรัฐจะบังคับให้มีการเสนอสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับเรื่องที่รัฐได้กำหนดไว้ เช่น เรื่องทางศาสนาและการเมือง เป็นต้น

3. การดำเนินการฟ้องร้องในศาลยุติธรรมในข้อหาว่า กระทำผิดบทบัญญัติของกฎหมายมีความผิดประเพณีทางกฎหมายสองประการ ประการแรกความผิดฐานกบฏ(Treason) อันหมายถึงกระทำต่างๆ ที่อาจนำไปสู่การล้มล้างรัฐได้ ซึ่งเป็นความผิดอาญาต่อแผ่นดินและในหลายประเทศยังถือว่าการสนับสนุนนโยบายอย่างหนึ่งอย่างใดซึ่งอาจนำไปสู่การล้มล้างรัฐบาลเป็นการกระทำความผิดฐานกบฏด้วย ส่วนประการที่สอง คือความผิดฐานยุยงให้เกิดความกระด้างกระเดื่องในบ้านเมือง(Seditious Libel หรือ Sedition)ความผิดฐานกบฏหมายเฉพาะการกระทำที่สิ้นสะเทือนรากฐานของรัฐ แต่ผิดฐานยุยงให้เกิดความกระด้างกระเดื่องในบ้านเมืองมักใช้เป็น

ข้อกล่าวหาดำเนินคดีแก่บุคคลผู้ถูกกล่าวหาว่าเผยแพร่ข่าวสารและความคิดเห็นนอกรีตนอกรอย ไม่ยอมผ่อนปรนกับความคิดเห็นส่วนใหญ่หรือเป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ทรงอำนาจ

4. การใช้ระบบเก็บภาษีพิเศษ ที่มุ่งหมายจะจำกัดทั้งจำนวนจำหน่ายและผลกำไรจากการพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง หนังสือพิมพ์หรือนิตยสารที่ต้องการจำหน่ายแก่ผู้อ่านอย่างกว้างขวาง ซึ่งต้องอาศัยจำนวนจำหน่ายมาก เพื่อความสำเร็จทางการเงินย่อมไม่ต้องขอความสนับสนุนทางการเงินจากรัฐบาลมากนัก เพราะฉะนั้นการเก็บภาษีพิเศษเกี่ยวกับรายได้จากการโฆษณาและจำนวนจำหน่ายหนังสือพิมพ์ จึงเป็นทางลดผลกำไรของบรรดาหนังสือพิมพ์และนิตยสาร โดยไม่ต้องเข้าไปแทรกแซงว่ากล่าวเกี่ยวกับเนื้อหาทางด้านกองบรรณาธิการ

ดังจะเห็นได้ว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการควบคุมสื่อสิ่งพิมพ์ตามที่กล่าวมานั้นเป็นการปฏิเสธหน้าที่ในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบรัฐบาล ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการดำเนินงานด้านสื่อสิ่งพิมพ์

2) ทฤษฎีอิสรภาพนิยม (Libertarian Theory)

คริสต์ศตวรรษที่ 18 บรรดาทฤษฎีทางปรัชญาทั่วไปของยุคแห่งความรู้แจ้ง (The Enlightenment) ได้ทำลายคติทางอำนาจนิยม ระบบการควบคุมสื่อสิ่งพิมพ์ของฝ่ายอำนาจนิยมกำลังสูญสิ้นดับไป อำนาจของราชบัลลังก์ ที่ควบคุมสื่อสิ่งพิมพ์ได้สูญสิ้นไป ฝ่ายศาสนาก็ถูกจำกัดให้พ้นจากการเป็นองค์การในการควบคุมเมื่อสิ้นศตวรรษนั้นหลักการต่างๆ ของฝ่ายอิสรภาพนิยมก็เฟื่องฟูปรากฏในกฎหมายหลักปกครองแผ่นดิน เป็นบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้ความคุ้มครองแก่เสรีภาพในการพูดและการหนังสือพิมพ์

ทฤษฎีอิสรภาพนิยมมีข้อสมมติฐานที่ว่า มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่มีเหตุผล มีจุดมุ่งหมายในตนเอง มีความสามารถในการใช้ความคิด และการจดจำ ทั้งยังเป็นผู้สร้างอารยธรรม ดังนั้น ความสมบูรณ์ของปัจเจกชน จึงเป็นเป้าหมายสูงสุดของมนุษย์ สังคม และรัฐ โดยรัฐต้องดำรงอยู่เพื่อเป็นหนทางให้ปัจเจกชนบรรลุความสามารถอันแท้จริงของตน แต่หากรัฐไม่สามารถกระทำได้อ ก็ต้องแก้ไขใหม่⁹⁸

นักปรัชญาคนสำคัญที่มีส่วนในการสร้างเสริมทฤษฎีแนวทางอิสรภาพนิยมให้เป็นที่ยอมรับกันกว้างขวางออกไปนั้นมีหลายท่านด้วยกัน โดยมีเดส์การ์ตส์ (Descartes) เป็นผู้เริ่มต้นเขาได้พยายามชี้ให้เห็นว่า เหตุผลมีความสำคัญสูงสุดเหนือหน้าที่ใดๆ ในเอกภพเพราะเอกภพก็คือ

⁹⁸ เฟรด เฮล ซีเบอร์ท เรอดดอร์ ฟิตเตอร์สัน และวิลเบอร์ แชม, *เพิงอ้าง*, น.31-32.

กลไกที่เกิดขึ้นเองเป็นเอง โดยหลักเหตุผลทางคณิตศาสตร์ มนุษย์จึงต้องพึ่งตนเองและมนุษย์ก็สามารถพึ่งตนเองได้จริงๆ

ในส่วนของเสรีภาพของการพูดและสื่อสิ่งพิมพ์นั้น จอห์น มิลตัน(John Milton)ได้แสดงความคิดเห็นที่มีพลังในหนังสืออาเรโอปาจิติกา(Areopagitica, For the Liberty of Unlicensed Printing)เขายืนยันให้เห็นว่า มนุษย์เป็นผู้มีเหตุผลและสามารถรู้ได้ด้วยตนเองว่าสิ่งใดคือสิ่งดีชั่ว ดังนั้นจึงไม่ควรมียะไรมาปิดกั้นมนุษย์มิให้มนุษย์ได้รับรู้ความคิดอ่านและความคิดเห็นของผู้อื่น⁹⁹

แนวความคิดของมิลตัน กลายเป็นที่มาของตลาดเสรีทางความคิด(Free market places of ideas) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสสื่อมวลชนได้พิจารณาและปรับปรุงตนเองให้มีคุณภาพแล้วจึงนำเสนอสู่สาธารณชน โดยไม่ต้องการให้รัฐเข้ามาแทรกแซงด้วยการนำข้ออ้างเรื่องความรับผิดชอบของรัฐบาลเพื่อเข้ามามากขึ้นและไม่ต้องการให้รัฐใช้อำนาจอิทธิพลใดต่อสื่อมวลชน

นอกจากนี้ แนวคิดของเขายังเป็นที่มาของกระบวนการพิสูจน์ตนเองของสังคม (Self righting process) ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้กับทัศนะต่างๆ ทั้งความจริง ความเท็จ และเรื่องที่มีความจริงและความเท็จปะปนกัน มาแข่งขันกันในตลาดเสรีทางความคิด โดยให้สาธารณชนเป็นผู้ตัดสินตามความต้องการโดยอิสระ และเป็นผู้พิจารณาโดยวิจรรณญาณว่า สื่อมวลชนใดที่ดีและเหมาะสมในการบริโภคข่าวสาร ข้อมูล หรือสาระบันเทิง¹⁰⁰

ในศตวรรษที่ 19 จอห์น สจิวต์ มิลล์ (John Stuart Mill) ได้แสดงทัศนะว่า เสรีภาพคือสิทธิของปัจเจกชน ในการคิด หรือกระทำตามความพอใจ ตราบเท่าที่ยังมิได้ทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน ในการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นคือการปิดกั้นสังคม ความคิดเห็นที่ผิดอาจจะเป็นเมล็ดพันธุ์หนึ่งของสังคม (Grain of Truth) ที่จำเป็นต้องใช้ในการแสวงหาสังคมทั้งหมด ความคิดเห็นซึ่งเป็นที่ยอมรับแล้วควรจะนำออกพิสูจน์ความเป็นสังคมอยู่เสมอมีฉะนั้นจะหมดคุณค่าและประสิทธิภาพ

ทฤษฎีอิสรภาพนิยมเป็นหลักการที่สำคัญอย่างยิ่งของสื่อสิ่งพิมพ์ในระบอบเสรีประชาธิปไตย เพราะสังคมประชาธิปไตยจะปกป้องเสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์และเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของสื่อ โดยสังคมในลักษณะดังกล่าว จะมีความหลากหลายของศิลปะ ข่าวสาร การให้

⁹⁹ สมควร กวียะ, อ่างแล้ว เจริญธรรมที่ 96, น.192.

¹⁰⁰ รุจน์นรงค์ศักดิ์ บวรนนท์กุล, "หลักและแนวคิดพื้นฐานในกฎหมายเกี่ยวกับสื่อสารมวลชน", เอกสารประกอบการเรียนการสอนวิชา วบ 603, (คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 15 ตุลาคม 2548.), (อัดสำเนา).

ข้อมูลต่างๆ และความบันเทิง อย่างไรก็ตาม สื่อยังเป็นสิ่งที่รัฐต้องการจะควบคุมอย่างไรก็ตาม หน้าที่และภารกิจ ของสื่อมวลชนมีความสำคัญสูงมากในการกำหนดทิศทางของสังคม ทั้งโดยตรง และโดยอ้อม อันมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ไม่ว่าจะเป็นระยะใกล้ หรือระยะเวลาไกล โดย Harold D. Lasswell นักรัฐศาสตร์ ได้กล่าวถึงแนวคิดบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนว่าประกอบไปด้วยหน้าที่ 3 ประการ คือ

1) การตรวจตราสอดส่องสิ่งที่อยู่รอบตัว(Surveillance of the Environment)เป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดจากหน้าที่ 3 ประการ โดยสื่อจะเป็นผู้สำรวจดูสิ่งที่อยู่รอบตัวและตีความหมายสิ่งที่เห็น เพื่อรายงานให้สังคมทราบ สื่อมวลชนจะเป็นผู้เฝ้าดูแลและเตือนสังคมให้รับทราบสิ่งที่เป็นอันตรายต่อชุมชนรวมไปถึงการนำเสนอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

2) ประสานความสัมพันธ์ส่วนต่างๆ ในสังคม(Correlation of the Parts of Society) สื่อต้องวิจารณ์และตีข่าวต่างๆ เพื่อช่วยให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าใจเหตุการณ์นั้นๆ การประสาน โดยการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนแต่ละส่วนของสังคม สามารถสร้างความคิดเห็น บนพื้นฐานของข่าวสารที่มีอยู่ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงได้มากที่สุด

3) การถ่ายทอดมรดกวัฒนธรรม(Transmission of the Social Heritage)เป็นพื้นฐาน การศึกษา โดยสื่อมวลชนเป็นตัวถ่ายทอดเกี่ยวกับสังคม ทั้งประวัติศาสตร์ ความผิดพลาด ความสำเร็จปทัสถานทางสังคม และคุณค่าที่คนในสังคมยึดถือ ซึ่งการขึ้นาด้านสังคม สื่อสามารถ ช่วยสอนให้ประชากรในสังคมรู้วิธีที่จะอาศัยอยู่ร่วมกันและแสดงให้เห็นว่า อะไร คือความคาดหวัง ทางสังคม

ดังนั้น ตามทฤษฎี อิสรภาพนั้น สามารถจะสรุปบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนได้ ดังต่อไปนี้¹⁰¹

1. เป็นเครื่องมือในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล
2. เป็นเครื่องมือแสดงสัจจะทางสังคม
3. ทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาล เจ้าหน้าที่ของรัฐ และพรรคการเมือง โดยการสอดส่อง วิพากษ์วิจารณ์

4. ทำหน้าที่ในการให้ข่าวสาร ให้ความบันเทิง และเพื่อการค้า

นอกจากนี้ ลักษณะแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่ของสื่อมวลชนในสังคมของ ทฤษฎีดังกล่าว ยังความแตกต่างจากแนวคิดของทฤษฎีอื่นๆ คือ สื่อต้องมีหน้าที่ในการตรวจตรา

¹⁰¹ สมควร กวียะ, อ่างแล้ว เชียงธรรมที่ 96, น. 192-195.

และควบคุมรัฐบาลนอกเหนือจากวิธีการที่ระบุไว้ในกฎหมาย โดยสื่อมวลชนต้องคอยดูแลไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจไปในทางที่ผิดหรือเกินขอบเขตเป็นคนยามผู้เฝ้ามองการดำเนินการของระบบประชาธิปไตยคอยระมัดระวังและสอดส่องนำเสนอข่าวสารเผยแพร่สู่สายตาสาธารณชน เมื่อมีการปฏิบัติงานไปในทางที่มีขอบและการกระทำที่ใช้ไปในทางอำนาจนิยม¹⁰²

3) ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility Theory)

ในปี 1940-1950 สื่อถูกนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางธุรกิจการค้ามากขึ้นไป ซึ่งในยุคแห่งความรู้แจ้ง (The Enlightenment) หนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการนำเสนอข่าวสารมากและภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 หลายประเทศได้ให้ความสนใจแก่สื่อมวลชน ดังที่ปรากฏชัดในเอกสารชื่อ A Free and Responsibility Press ของคณะกรรมการว่าด้วยเสรีภาพหนังสือพิมพ์ (Commission on the Freedom of the Press)

ทฤษฎีความรับผิดชอบต่อสังคมจึงมีข้อสมมติฐานที่ว่า เสรีภาพย่อมมีพันธะต่างๆ ผูกพันอยู่ โดยสื่อมวลชนซึ่งมีสถานะอภิสิทธิ์ ต้องมีพันธะที่จะรับผิดชอบต่อสังคมในการทำหน้าที่สำคัญบางประการของสื่อในสังคมปัจจุบัน ระบบอิสระภาพนิยมจะสามารถสนองความต้องการของสังคมได้เพียงใด ก็ขึ้นอยู่กับว่า สื่อมวลชนรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมที่เป็นรากฐานของนโยบายในการดำเนินงานของตนเพียงใด ถ้าสื่อมวลชนไม่ยอมรับความรับผิดชอบต่อสังคมแล้วก็ต้องมีองค์กรอื่นมาดูแลให้หน้าที่สำคัญต่างๆ ของสื่อดำเนินไปด้วยดี

ทั้งนี้ ทฤษฎีว่าด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมนั้น ได้กำหนดถึงการปฏิบัติหน้าที่ของสื่อมวลชนว่ามีหน้าที่พื้นฐานเหมือนกับทฤษฎีอิสระภาพนิยมซึ่งได้กำหนดภาวะไว้ 6 ประการ ดังนี้¹⁰³

- 1) สนับสนุนระบบการเมือง ด้วยการเสนอข่าวสาร การอภิปราย การโต้แย้งเกี่ยวกับกิจกรรมต่างๆ ของส่วนรวม
- 2) เพิ่มพูนสติปัญญาของสาธารณชนเพื่อให้มีความสามารถปกครองตนเอง
- 3) ปกป้องสิทธิต่างๆ ของปัจเจกชน ด้วยการทำหน้าที่ควบคุมรัฐบาล
- 4) สนับสนุนระบบเศรษฐกิจ ซึ่งหน้าที่ที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ คือ จัดให้ผู้ซื้อและผู้ขายสินค้าและบริการต่างๆ ได้มาพบกันด้วยการใช้สื่อในการโฆษณา
- 5) ให้ความบันเทิง

¹⁰² เฟรด เฮส ซีเบอรัท เทอดอร์ พีเตอร์สัน และวิลเบอร์ แชรรม, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 97*, น.44-45.

¹⁰³ *เพิงอ้าง*, น.58.

6) รักษาฐานะในทางการเงินของตนเองให้มั่นคงเพื่อจะได้มีความเป็นเสรีปราศจากความกดดันต่างๆ ของกลุ่มผลประโยชน์กลุ่มใดกลุ่มหนึ่งโดยเฉพาะ

ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมเป็นผลจากการนำทฤษฎีอิสรภาพนิยมมาใช้ แต่หากว่าสื่อมวลชนไม่ได้พัฒนาความรับผิดชอบให้เติบโตมาพร้อมๆ กับเสรีภาพจึงอาจเกิดปัญหาในการดูแลควบคุมสื่อได้ จึงเกิดกระบวนการปรับปรุงทฤษฎีอิสรภาพนิยมให้รัดกุมยิ่งขึ้นรวมทั้งมีแนวความคิดเพิ่มเติมว่า นอกเหนือจากเสรีภาพที่จะได้รับประกันแล้ว สื่อมวลชนยังต้องได้รับมอบหมายให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมอีกด้วย และกลุ่มที่จะมากำกับดูแลการทำหน้าที่ดังกล่าวของสื่อเช่น ความคิดเห็นของชุมชน กิจกรรมของผู้บริโภค จรรยาบรรณทางวิชาชีพ และอื่นๆ¹⁰⁴

อย่างไรก็ตามสามารถสรุปได้ว่า ทฤษฎีความรับผิดชอบทางสังคมนั้นมีหลักการที่สำคัญของทฤษฎี คือสื่อมวลชนควรยอมรับและปฏิบัติตามพันธกิจที่มีต่อสังคม โดยพันธกิจดังกล่าวจะบรรลุผลได้ก็ต่อเมื่อมีมาตรฐานทางวิชาชีพในการให้ข่าวสาร สัจจะ ความถูกต้อง ความเป็นกลาง และความสมดุล ซึ่งสื่อมวลชนควรจะควบคุมตนเองภายใต้กรอบของกฎหมายและสถาบันที่เป็นอยู่ รวมทั้งหลีกเลี่ยงสิ่งที่จะไปสู่อาชญากรรม ความรุนแรง ความไม่สงบ หรือการล่งละเมิดชนกลุ่มน้อย

นอกจากนี้ สื่อมวลชนควรมีลักษณะพหุนิยมและสะท้อนความหลากหลายของสังคม ด้วยการเปิดโอกาสให้ทัศนะต่างๆ สามารถเข้าถึงสื่อมวลชนและให้สิทธิประชาชนในการตอบกลับมายังสื่อมวลชน ทั้งนี้สังคมและสาธารณชนมีสิทธิ์คาดหวังการดำเนินงานที่มีมาตรฐานสูงของสื่อมวลชนและมีสิทธิเข้าแทรกแซงเพื่อความดีงาม หรือประโยชน์สุขของส่วนรวม¹⁰⁵

4) ทฤษฎีฝ่ายเบ็ดเสร็จนิยม(Soviet Communist Theory)

ในระหว่างที่ซีกโลกส่วนเสี้ยวหนึ่งกำลังมีการใช้ทฤษฎีอำนาจนิยมในการกำหนดมาตรฐานให้แก่สื่อมวลชน ในบางซีกโลกมีบางประเทศได้เปลี่ยนแปลงการปกครองไปเป็นระบบสังคมนิยม โดยมีการนำทฤษฎีเบ็ดเสร็จนิยมมาใช้เป็นบรรทัดฐาน ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวมีแนวคิดพื้นฐานว่าหน้าที่เบื้องต้นของสื่อมวลชนก็คือ การมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ความสำเร็จและการดำรงอยู่ของระบบการปกครองแบบโซเวียต(สังคมนิยม) สื่อมวลชนจะต้องถูกควบคุมทั้งด้านเศรษฐกิจและการเมืองจากรัฐบาล รวมทั้งต้องอยู่ภายใต้การสอดส่องดูแลจากรัฐในฐานะกลไกของรัฐ

¹⁰⁴ กาญจนา แก้วเทพ, สื่อมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ศาลาแดง จำกัด ,2545), น.101-102.

¹⁰⁵ เสถียร เขยประทับ, การสื่อสารกับการเมือง : เน้นสังคมประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540), น.52.

อย่างหนึ่ง รัฐจึงต้องเป็นเจ้าของสื่อ ผู้ที่จะมีสิทธิได้เข้าไปใช้สื่อได้ ก็มีเพียงสมาชิกพรรคผู้จงรักภักดีต่อแนวทางสังคมนิยมเท่านั้น และสื่อมวลชนไม่อาจจะวิพากษ์วิจารณ์กลยุทธการทำงานของพรรคได้เลย¹⁰⁶

คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) นักปราชญ์คนสำคัญที่เป็นบุคคลแรกในการอธิบายปรัชญาทั่วไปของทฤษฎีเบ็ดเสร็จนิยม โดยพยายามชี้ให้เห็นว่า ประชาธิปไตยนำไปสู่ความไร้สมรรถภาพของการตัดสินใจเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันและท้ายที่สุดนำไปสู่ความขัดแย้งที่ว่า ใครควรที่จะมีเสรีภาพเท่าใด มาร์กซ์จึงให้ความสำคัญกับคุณค่าที่มีพลังลึกลับของ“เอกภาพ”กล่าวคือเป็นเอกภาพชนชั้นกรรมาชีพเอกภาพของพรรคและเอกภาพของการเลือกตัดสินใจ

นอกจากนี้ วลาดีเมียร์ อิลยิช เลนิน (Vladimir Ilyich Lenin) ผู้สืบทอดและพัฒนาลัทธิมาร์กซ์ ทั้งในทางทฤษฎีและปฏิบัติ ได้ชี้ให้เห็นปัญหาเกี่ยวกับเสรีภาพและความรับผิดชอบของสื่อมวลชนในระบอบทุนนิยมที่ว่า “เสรีภาพของหนังสือพิมพ์ในสังคมนายทุน ก็คือความสามารถที่ส่งวงไว้สำหรับคนร่ำรวยจะได้บิดเบือน เหยะเหยียด เสียคดี หรือหลอกลวงชนชั้นยากจนและมวลชนที่ถูกกดขี่ เอาไรต์เอาเบรียบอย่างไม่หยุดยั้ง และอย่างเป็นทางการประจำวัน” ด้วยการพิมพ์หนังสือพิมพ์จำนวนมาก¹⁰⁷

เลนินได้พยายามเปลี่ยนมโนทัศน์ของเสรีภาพและบทบาทหน้าที่ของหนังสือพิมพ์แบบทุนนิยม มาเป็นแบบสังคมนิยม “นักหนังสือพิมพ์จะต้องเป็นทั้งนักโฆษณาชวนเชื่อเพื่อส่วนรวมนักปลุกปั่นเพื่อส่วนรวมและนักจัดรูปองค์กรเพื่อส่วนรวมพร้อมกันไปทุกอย่าง” แนวความคิดดังกล่าวมีอิทธิพลมากต่อการกำหนดแนวทางสื่อมวลชนในรัฐธรรมนูญของโซเวียต และในนโยบายของพรรคอย่างกว้างขวาง ซึ่งสามารถสรุปเป็นบทบาทหน้าที่หลักได้ ดังนี้¹⁰⁸

- 1) สื่อมวลชนจะต้องตอบสนองผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพ
- 2) สื่อมวลชนจะต้องมีบทบาทหน้าที่ชี้แจงบอกต่อสังคม โดยการให้การศึกษาคำข่าวสารให้การกระตุ้นเตือนและการระดมสรรพกำลัง
- 3) สื่อมวลชนจะต้องเสนอสังคมทัศน์และโลกทัศน์ (View of Society and the World) ที่สมบูรณและเที่ยงธรรม ตามหลักการมาร์กซ์ซิสต์เลนินนิสต์
- 4) สื่อมวลชนจะต้องเป็นเครื่องมือของรัฐและพรรค โดยการเปิดเผยสภาพความเป็นจริง (Revelation) เบื้องหลังการต่อสู้ของชนชั้น เพื่อเตรียมมวลชนให้พร้อมสำหรับการปฏิบัติ

¹⁰⁶ กาญจนา แก้วเทพ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 104*, น.103.

¹⁰⁷ สมควร กวียะ, *อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 96*, น.198.

¹⁰⁸ *เพิ่งอ้าง* , น.199.

- 5) สื่อมวลชนจะต้องเป็นเครื่องมือในการโฆษณาชวนเชื่อและการปลุกปั่น(Agitation) ตามข้อเขียนของเลนิน
- 6) สื่อมวลชนจะต้องสนับสนุนความเคลื่อนไหวของฝ่ายหัวก้าวหน้า
- 7) สื่อมวลชนจะต้องตอบสนองความต้องการและความจำเป็นของประชาชนผู้รับสาร ภายในกรอบสังคม

6.1.2 เสรีภาพของสื่อมวลชน

ในสังคมเมืองการสื่อสารมวลชนเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากความสลับซับซ้อนของสังคมมนุษย์จึงจำเป็นต้องติดต่อสื่อสารกันมากขึ้น การสื่อสารมวลชน ในปัจจุบันนอกจากจะเป็นการรายงานข่าวสารความเคลื่อนไหวแล้ว ยังมีการวิพากษ์วิจารณ์เสนอแนะความคิดเห็นรวมไปด้วย ด้วยเหตุนี้การสื่อสารมวลชนจึงต้องมีการควบคุม เพื่อมิให้ไปก่อความเสียหายเดือดร้อนแก่บุคคลอื่นๆ สิ่งที่ควบคุมการสื่อสารมวลชนก็คือ กฎหมายระเบียบข้อบังคับตลอดจนจริยธรรมของผู้ประกอบอาชีพด้านนี้ กฎหมายถือว่าเป็นสิ่งที่ควบคุมการสื่อสารมวลชนที่สำคัญที่สุด

เสรีภาพของสื่อมวลชนจะมีมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับระบอบการปกครองและตัวผู้บริหารประเทศในประเทศที่ปกครองระบอบประชาธิปไตยสื่อมวลชนจะมีเสรีภาพมากกว่าประเทศที่ปกครองในระบอบอื่น และในประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตย สื่อมวลชนก็จะมีเสรีภาพไม่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารประเทศว่าจะใช้อำนาจทางกฎหมายบีบคั้นการใช้เสรีภาพของสื่อมวลชน หรือผ่อนคลายการบีบรัดเสรีภาพเพียงใด เสรีภาพของสื่อมวลชนควรจะได้รับการยอมรับจากรัฐบาลว่าเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญยิ่งในภาวะปัจจุบัน เพราะสื่อมวลชนทำหน้าที่เป็นปากเสียงแทนราษฎรตลอดจนดูแลรักษาผลประโยชน์ของประเทศในทางต่างๆ

และเมื่อพิจารณาถึงหน้าที่และความรับผิดชอบของสื่อสิ่งพิมพ์ จะเห็นได้ว่าสื่อสิ่งพิมพ์มีหน้าที่และความรับผิดชอบกว้างขวางโดยปราศจากขอบเขตจำกัด เรื่องอะไรก็ตามที่จะเป็นประโยชน์หรือจะเสียหายต่อส่วนรวมแล้ว สื่อสิ่งพิมพ์จะต้องเข้าเกี่ยวข้องเพื่อพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ หรือชี้้นำให้รัฐบาลเห็นความสำคัญของประโยชน์ที่จะเกิดแก่สาธารณชนดังกล่าว หน้าที่อันนับได้ว่าเป็นหน้าที่หลักและมีความสำคัญของสื่อสิ่งพิมพ์คือหน้าที่ในการเสนอข่าวหรือรายงานข่าว ความเคลื่อนไหวต่างๆ ภายในสังคม และภายในโลกให้ประชาชนได้รับทราบหน้าที่ในการเสนอข่าวไม่ว่าจะเป็นการทางเศรษฐกิจ การเมืองหรือการบันเทิง นับเป็นหน้าที่ที่เป็นหลักใหญ่ของสื่อสิ่งพิมพ์ จากหน้าที่หลักอันนี้เองที่ก่อให้เกิดปัญหาในการดำเนินงานของ

สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อสิ่งพิมพ์ในระบบประชาธิปไตยโดยเฉพาะหนังสือพิมพ์มีหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการควบคุมรัฐบาล สื่อสิ่งพิมพ์จะทำหน้าที่เป็นผู้ที่คอยเฟ่งแสงการบริหารราชการของรัฐบาลว่า เจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการอย่างถูกต้องเที่ยงธรรม และดำเนินการไปโดยสมควรหรือไม่ในการนี้สื่อสิ่งพิมพ์ จะเป็นตัวสะท้อนการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐให้รัฐบาลได้ทราบ และขณะเดียวกันคอยปกป้องดูแลผลประโยชน์ของประชาชนไปในตัวอีกด้วย การที่สื่อสิ่งพิมพ์จะตอบสนองหน้าที่ที่มีต่อส่วนรวมได้อย่างเต็มที่นั้น สื่อสิ่งพิมพ์จำเป็นต้องมีความเป็นอิสระในการดำเนินงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งสื่อสิ่งพิมพ์จำเป็นต้องมี“เสรีภาพ”ในการดำเนินงานนั่นเอง

เสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับเสรีภาพของประชาชน การพัฒนาการอิสระภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ จึงเท่ากับการพัฒนาการเสรีภาพของประชาชนด้วย การทำหน้าที่ของสื่อสิ่งพิมพ์นั้น เป็นหน้าที่อันชอบธรรมของมนุษยชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระบบประชาธิปไตยจำเป็นต้องมีสะพานเชื่อมโยงระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ฉะนั้นหากสื่อสิ่งพิมพ์สิ้นเสรีภาพ สื่อสิ่งพิมพ์ก็ไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนได้อย่างครบถ้วนบริบูรณ์ ประชาชนย่อมจะถูกปิดหูปิดตาโดยสิ้นเชิงหรือถูกมอมเมาให้หลงใหลในสิ่งที่ไร้สาระอันไม่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน

เสรีภาพนับเป็นหัวใจสำคัญยิ่งของสื่อสิ่งพิมพ์ เช่นหนังสือพิมพ์ นิตยสาร อาจกล่าวได้ว่าเสรีภาพเป็นสิ่งที่ขาดเสียมิได้ในกิจการสื่อสิ่งพิมพ์ ในเมื่อสื่อสิ่งพิมพ์มีเสรีภาพแล้ว ผู้ที่ได้รับประโยชน์จาก“เสรีภาพ”อันนี้ก็ไม่ใช่แต่เฉพาะเพียงฝ่ายสื่อเท่านั้น ฝ่ายปกครองเองและฝ่ายประชาชนก็ย่อมได้รับประโยชน์จากเสรีภาพนี้ด้วยเสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์นั้นมิได้หมายความว่า การที่จะเขียนลงพิมพ์สิ่งใดก็ได้ตามใจชอบ เพราะเสรีภาพย่อมมีขอบเขตจำกัดอยู่ โดยรอบเปรียบเทียบได้กับชีวิตมนุษย์ซึ่งตั้งแต่เกิดจนตายมีหลายสิ่งหลายอย่างที่คนเราไม่อาจกระทำได้แม้ว่าเราประสงค์จะทำเช่นนั้น กฎธรรมชาตินี้เองเป็นเครื่องจำกัดขอบเขตการกระทำบางอย่างของเราไว้เป็นต้นว่า เราอยากกินอาหารทุกอย่างในร้านๆ หนึ่งซึ่งมีฝีมือในการปรุงอาหารเป็นอย่างมากให้หมดทั้งร้าน แต่เราก็สามารถที่จะกินได้เท่าที่ขอบเขตจำกัดของกระเพาะเราเท่านั้น นอกจากนั้นแล้ว ผู้อื่นเขาก็มีสิทธิของเขาเหมือนกัน ซึ่งเป็นสิ่งจำกัดขอบเขตสิทธิของเราเพราะเราอยู่ในสังคมของผู้เจริญซึ่งมีกฎเกณฑ์ของการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งก็เป็นไปในทำนองเดียวกันกับกฎหมายซึ่งทางบ้านเมืองได้วางไว้สำหรับเป็นหลักในการปกครองให้ประชาชนพลเมืองอยู่เย็นเป็นสุขและอยู่ด้วยกันอย่างสงบเรียบร้อย

จะเห็นได้ว่าเสรีภาพเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินงานของสื่อสิ่งพิมพ์เป็นอย่างยิ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้แล้วย่อมเกิดปัญหาขึ้นมาว่า อะไรบ้างที่เป็นสิ่งซึ่งสื่อสิ่งพิมพ์ต้องการในการที่จะ

ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหานี้ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้แสดงความเห็นไว้หลายแง่มุม แตกต่างกันไป ซึ่งเสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ ควรประกอบด้วย

- (ก) เสรีภาพในด้านข่าวสาร (Freedom of Information)
- (ข) เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Printing)
- (ค) เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์ (Freedom of Criticize)
- (ง) เสรีภาพในการจำหน่ายแจก (Freedom of dissemination)

(ก) เสรีภาพในข่าวสาร(Freedom of Information)หัวใจในการดำเนินงานของสื่อสิ่งพิมพ์ก็คือ “ข่าวสาร” โดยถือว่าเป็นเนื้อหาหลัก และเป็นส่วนที่มีความสำคัญที่สุด ทั้งนี้เพราะสื่อสิ่งพิมพ์เป็นสิ่งที่รายงานเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ ในสังคม และปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่าประชาชนมีสิทธิขั้นพื้นฐานอันหนึ่งคือ สิทธิในการที่จะรับรู้(right to know)ในการที่จะรับรู้เรื่องราวต่างๆ ฉะนั้น นักข่าวหรือสื่อมวลชน จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะต้องแสวงหาข่าวสาร เพื่อนำมาเผยแพร่ให้ประชาชนได้รับทราบการจำกัดเสรีภาพในการแสวงหาข่าวสารหรือการปฏิเสธสิทธิในการแสวงหาข่าวสาร ก็เท่ากับว่าเป็นการปฏิเสธสิทธิในการรับรู้ของประชาชนด้วยนั่นเอง

(ข) เสรีภาพในการพิมพ์(Freedom of Printing)เมื่อได้ข้อมูลข่าวสารมาแล้วขั้นต่อไปก็ต้องดำเนินการพิมพ์ เพื่อจะนำออกจำหน่ายแจกให้ประชาชนต่อไป โดยสื่อสิ่งพิมพ์จะต้องมีเสรีภาพที่จะทำการพิมพ์ได้โดยปราศจากการยับยั้งก่อน(prior restraint)ซึ่งคือการ“เซ็นเซอร์” (censorship) การที่จะควบคุมเรื่องที่น่าลงตีพิมพ์โดยวิธีที่ถูกต้องตามหลักเสรีภาพของสื่อสิ่งพิมพ์ต้องกระทำโดยการปล่อยให้มีการนำเสนอโดยการตีพิมพ์เรื่องราวออกมาเผยแพร่ให้ประชาชนทราบต่อส่วนรวมได้แล้วจึงดำเนินการฟ้องร้องไปยังศาล เพื่อให้ศาลสถิตยุติธรรมเป็นผู้ตัดสินความถูกต้อง

(ค) เสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์(Freedom of Criticize)นอกจากหน้าที่ในการเสนอข่าวซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของสื่อสิ่งพิมพ์แล้ว สื่อสิ่งพิมพ์ยังมีหน้าที่ในการควบคุมรัฐบาลอีกด้วย ซึ่งหน้าที่อันนี้นับเป็นหน้าที่อันสำคัญยิ่งในการปกครองระบอบประชาธิปไตยสื่อสิ่งพิมพ์ทำหน้าที่ในการควบคุมรัฐบาล โดยการวิพากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาล ตลอดจนการกระทำของฝ่ายปกครอง ซึ่งอาจจะกระทำการเกินขอบเขตหรือกระทำการไปโดยไม่ชอบธรรมโดยสื่อสิ่งพิมพ์เปรียบเสมือนตัวแทนของประชาชนที่คอยสอดส่องผลประโยชน์ของส่วนรวมทั้งยังเป็นเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้เห็นถึงการปฏิบัติงานของรัฐบาลได้อย่างดีนอกจากการวิพากษ์วิจารณ์แล้ว สื่อสิ่งพิมพ์ยังต้องมีส่วนในการเสนอความคิดเห็นต่อสาธารณชนเพื่อชี้แนะและแนะแนวทางให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมได้

(ง) เสรีภาพในการจำหน่ายแจก(Freedom of dissemination)เสรีภาพในการจำหน่ายแจกเป็นเสรีภาพประการสุดท้าย ซึ่งไม่สามารถที่จะมองข้ามไปได้ เพราะถึงแม้ว่าหนังสือพิมพ์จะได้รับเสรีภาพทั้ง 3 ประการดังกล่าวข้างต้น คือได้รับเสรีภาพในการแสวงหาข่าวสาร มีเสรีภาพในการพิมพ์ได้อย่างอิสระโดยปราศจากการเซ็นเซอร์ และมีเสรีภาพในการวิพากษ์วิจารณ์เรื่องราวต่างๆ ได้ก็ตาม แต่ถ้าสื่อสิ่งพิมพ์ขาดเสรีภาพในการจำหน่ายแจกเสียแล้ว เสรีภาพที่ได้รับมาทั้ง 3 ประการข้างต้น ก็จะไม่มีความหมายโดยสิ้นเชิง

6.2 แนวคิดในการแบ่งสิทธิและเสรีภาพโดยพิจารณาจากเงื่อนไขการจำกัดสิทธิเสรีภาพ

การแบ่งสิทธิและเสรีภาพประเภทนี้ สามารถทำให้เข้าใจถึงประเภทของเงื่อนไขของกฎหมายในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ โดยจะเป็นประโยชน์ในการตรวจสอบอำนาจนิติบัญญัติในการบัญญัติกฎหมายเพื่อจำกัดสิทธิต่างๆ ว่าเป็นไปตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ การจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดย่อมเป็นการแสดงถึงความไม่ชอบด้วยรัฐธรรมนูญ

การแบ่งสิทธิเสรีภาพโดยพิจารณาจากเงื่อนไขของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งมีการกำหนดรูปแบบของเงื่อนไขของกฎหมายไว้ 3 รูปแบบ ดังนี้¹⁰⁹

1) สิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขของกฎหมายทั่วไป คือกรณีที่รัฐธรรมนูญเรียกร้องว่าการจำกัดสิทธิและเสรีภาพนั้นอาจจะทำได้โดยบทบัญญัติของกฎหมาย สิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขของกฎหมายโดยทั่วไป เช่น เสรีภาพในเคหสถาน ตามมาตรา 34 วรรคสาม “การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่สาธารณะจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญมิได้กำหนดเงื่อนไขใดๆ เกี่ยวกับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถานไว้แต่อย่างใด เพียงแต่กำหนดไว้ว่า “เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” แต่อย่างไรก็ตามมิได้หมายความว่า การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวไม่มีข้อจำกัดใดๆ เพราะโดยแท้จริงแล้วการจำกัดเสรีภาพยังอยู่ภายใต้ข้อจำกัดทั่วไป

¹⁰⁹ Pieroth/Schlink, Grundrecht-Staatsrecht II, น.68. อ้างใน บรรเจิด สิงคะเนติ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 91, น.51.

2) สิทธิและเสรีภาพกับเงื่อนไขพิเศษคือกรณีที่รัฐธรรมนูญเรียกร้องว่าการแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายนั้นจะต้องผูกพันอยู่กับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งหรือต้องผูกพันอยู่กับวัตถุประสงค์ใดวัตถุประสงค์หนึ่ง หรือจะต้องดำเนินการโดยวิธีการที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้นเช่น มาตรา 45 บัญญัติว่า“บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น” และตามมาตรา 45 วรรคสอง บัญญัติว่า“การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน” จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขพิเศษในการจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนไว้ ในกรณีดังต่อไปนี้

- เพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ
- เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น
- เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน
- เพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

หากเป็นการกระทำตามที่ เป็นกรณีที่ได้กล่าวมาแล้ว เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชนย่อมไม่ได้รับความคุ้มครองตามที่รัฐธรรมนูญได้บัญญัติวางเงื่อนไขไว้พิเศษ และเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดเงื่อนไขไปในการจำกัดเสรีภาพมากขึ้น กล่าวคือ การจะจำกัดเสรีภาพดังกล่าวตามมาตรา 45 จะกระทำได้เฉพาะภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญเท่านั้น หากรัฐได้จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลหรือสื่อมวลชนนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในกฎหมายขัดกับรัฐธรรมนูญการจำกัดการคุ้มครองเสรีภาพดังกล่าวย่อมเป็นการขัดต่อรัฐธรรมนูญ

เมื่อพิจารณาถึงการที่ผู้ได้รับความเสียหายจากภาพถ่ายอันเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล จะเห็นได้ว่ารัฐธรรมนูญมาตรา 35 บัญญัติรับรองและให้ความคุ้มครองในเรื่องความเป็นส่วนตัวไว้และเป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้มีการบัญญัติเงื่อนไขพิเศษไว้ในรัฐธรรมนูญมาตรา 45 วรรคสอง ดังนั้นสิทธิส่วนบุคคลย่อมมีสถานะที่ได้รับการคุ้มครองมากกว่าสิทธิและเสรีภาพในการแสดง ความคิดเห็นของบุคคลและสื่อมวลชน ยกตัวอย่างเช่นการที่ช่างภาพได้ทำการถ่ายภาพดารานักแสดงบางคน ขณะที่เขากำลังใส่ชุดว่ายน้ำอยู่ในบ้านอันเป็นสถานที่ส่วนตัวของเขาแล้วนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในนิตยสารย่อมเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลของดารานักแสดง

คนนั้น แม้ช่างภาพจะมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 45 วรรคแรกก็ตามแต่ใน มาตรา 45 วรรคสองได้บัญญัติเงื่อนไขพิเศษไว้ว่าหากเป็นการแสดงเสรีภาพที่เป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัว ของบุคคลอื่นแล้ว การแสดงเสรีภาพดังกล่าวย่อมไม่อาจกระทำได้

3) สิทธิและเสรีภาพที่ปราศจากเงื่อนไขของกฎหมายสิทธิและเสรีภาพที่ปราศจาก เงื่อนไขของกฎหมาย เป็นกรณีที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพนั้นไม่อยู่ภายใต้การ จำกัดสิทธิโดยกฎหมายใดๆ ทั้งสิ้น เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนาตามมาตรา 37 เป็นต้น

6.3 แนวคิดในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

เสรีภาพถ้าไม่มีขอบเขตจำกัด สภาวะอนาธิปไตยก็จะเกิดขึ้นเหมือนเมื่อครั้งมนุษย์ ยังอยู่ในสังคมเถื่อน เพราะทุกคนจะใช้เสรีภาพเต็มที่และจะกระทบชีวิต ทรัพย์สิน ร่างกายผู้อื่น จนทำให้ผู้แข็งแรงเท่านั้นที่อยู่รอดในสังคมได้ ผู้อ่อนแอต้องตกเป็นทาสและถูกจำกัดเสรีภาพหมด การมีเสรีภาพ โดยไม่มีขอบเขตจึงเป็นเหตุให้เกิดการไร้เสรีภาพ การเข้ามารวมเป็นสังคมยอมรับ อำนาจการเมืองเหนือตนเป็นรูปแบบการปกครองต่างๆ ก็เพื่อให้อำนาจสูงสุดนั้นสูงเหนือทุกคน เป็นกรรมกรคอยรักษากติกา ไม่ให้ผู้ใดที่เข้มแข็งกว่าใช้เสรีภาพโดยไม่มีขอบเขตรังแกผู้ที่ อ่อนแอกว่า¹¹⁰ แม้ว่ารัฐธรรมนูญจะได้บัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนไว้ใน รัฐธรรมนูญและถือว่าเป็นสิทธิเสรีภาพเป็นเรื่องของปัจเจกชน แต่สิทธิเสรีภาพนั้นก็ไม่สามารถ ใช้กันได้อย่างกว้างขวางโดยไร้ขอบเขตจำกัด เพราะมิเช่นนั้นก็จะเกิดสภาวะอนาธิปไตยเหมือน เมื่อครั้งมนุษย์ยังอยู่ในสังคมเถื่อน เพราะทุกคนจะใช้สิทธิและเสรีภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่จนกระทบ ต่อสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ดังนั้น การมีสิทธิและเสรีภาพโดยไม่มีขอบเขตจึงเป็นเหตุให้เกิดการ ไร้สิทธิและเสรีภาพ

สิทธิมนุษยชนเป็นสิทธิประจำตัวมนุษย์ที่ไม่อาจพราก หรือโอนไปจากเจ้าของได้แต่ สิทธินี้มีได้เป็นสิทธิเด็ดขาด (absolute) กล่าวคือ สิทธินี้อาจถูกจำกัดการใช้โดยรัฐได้ในบางกรณี และในความเป็นจริงอิสระภาพหาได้เป็นสิทธิที่สมบูรณ์ไม่มีขอบเขต เพราะการใช้สิทธิแห่งอิสระภาพ ย่อมกระทบถึงบุคคลอื่นหรือสังคมโดยรวม ดังนั้น การจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยรัฐจึงเป็น

¹¹⁰ George Burdaau, Liberte publiques, Paris, LGDI, 1972, pp. 19-20., อ้างใน เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, เอกสารประกอบการสอนวิชาปัญหาชั้นสูงทางสิทธิเสรีภาพมหาชน, (ไม่พิมพ์เผยแพร่).

สิ่งจำเป็นและมีอาจหลีกเลี่ยงได้ โดยรากฐานของเกณฑ์ที่ใช้บังคับในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เมื่อพิจารณาจากคำประกาศสิทธิมนุษยชนและพลเมือง ค.ศ. 1789 ในมาตรา 4 บัญญัติว่า เสรีภาพ คือ ความสามารถที่จะกระทำการใดก็ได้ที่ไม่เป็นการรบกวนผู้อื่น ดังนั้น การใช้สิทธิ ตามธรรมชาติของมนุษย์แต่ละคนจะมีก็แต่เพียงข้อจำกัดเฉพาะที่ต้องยอมให้สมาชิกอื่นของสังคม สามารถใช้สิทธิอื่นได้เช่นเดียวกันข้อจำกัดเช่นนี้จะกำหนดขึ้นได้ก็แต่โดยกฎหมายเท่านั้น และ ในมาตรา 5 บัญญัติว่า กฎหมายมีสิทธิที่จะห้ามเฉพาะการกระทำที่รบกวนสังคมเท่านั้น สิ่งใดที่ไม่มีการห้าม ใครจะมาห้ามไม่ให้ทำย่อมไม่ได้ และในทำนองกลับกัน บุคคลย่อมไม่ถูกบังคับ ให้กระทำการในสิ่งที่กฎหมายไม่ได้สั่งให้กระทำ¹¹¹ จากบทบัญญัติดังกล่าวสะท้อนเบื้องหลัง แนวความคิดของทฤษฎีปัจเจกชน(Individualism)โดยทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับมนุษย์แต่ละคน ซึ่งเป็นมาจากกฎหมายธรรมชาติ โดยทฤษฎีปัจเจกชนนิยมนี้มีความสอดคล้องกับทฤษฎีดังกล่าว ซึ่งมีรากฐานมาจากแนวความคิดของพวกสโตอิก(Stoic)ที่เชื่อว่ามนุษย์สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ อย่างเสมอภาคกันในสภาวะธรรมชาติ และการที่มนุษย์ จะบรรลุสภาวะดังกล่าวได้ มนุษย์จะต้องมี ความเป็นตัวของตัวเองและรู้จักดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผลโดยเหตุผลนี้เองทำให้มนุษย์รู้จักแยกว่า สิ่งใดเป็นความดีและความชั่วได้แก่กันแห่งความเป็นมนุษย์จึงอยู่ที่ความสามารถในการใช้เหตุผล¹¹²

สำหรับปรัชญาที่ได้แสดงเหตุผลของสาเหตุที่ต้องมีการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของ มนุษย์นั้นคือ ทฤษฎีสัญญาประชาคม(Social Contract) ของรูสโซ่ โดยได้กล่าวเป็น เชิงประจักษ์ชัดว่า “มนุษย์เกิดมามีเสรีภาพ พร้อมกับพันธนาการแห่งโซ่ตรวน” ซึ่งอธิบายถึง ความพึงพาระหว่างปัจเจกชนกับรัฐในขณะที่พลเมืองยอมมอบกายให้รัฐเป็นผู้ปกครองโดยยอม จำกัดสิทธิอิสรภาพของตนเอง ขณะเดียวกันรัฐก็ไม่อาจจะบัญญัติกฎหมายพรากสิทธิขั้นพื้นฐาน ของมนุษย์ได้และกฎหมายเช่นว่านั้นจะต้องไม่ขัดต่อเจตจำนงประชาคมส่วนใหญ่ ฉะนั้นในการ จำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นมิใช่ว่า รัฐจะอ้างว่ามีกฎหมายให้อำนาจไว้เท่านั้นแต่กฎหมาย นั้นต้องมีความชอบธรรมตามหลักนิติธรรมประกอบกับต้องมีวัตถุประสงค์ที่กำหนดอีกด้วย

ดังนั้นเป็นที่ยอมรับกันว่า การใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลนั้นย่อมมีขอบเขตจำกัด รัฐจำเป็นต้องจำกัดขอบเขตแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้เพื่อเป็นการคุ้มครอง สิทธิปัจเจกชน สังคม ศีลธรรมและความคงอยู่ของรัฐเอง กฎหมายที่รัฐบัญญัติขึ้นมาควบคุม

¹¹¹ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, คำอธิบายกฎหมายมหาชน เล่ม 1 ,วิวัฒนาการทางปรัชญา และลักษณะของกฎหมายมหาชนยุคต่างๆ ,(กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน), น.74.

¹¹² เฟิงอ๋าง, น.85.

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับบุคคล หรือระหว่างบุคคลกับรัฐย่อมต้องมีการกระทบถึงการใช้สิทธิ และเสรีภาพของประชาชนทั้งสิ้น อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่า กฎหมายนั้นเป็นทั้งเครื่องมือในการ ส่งเสริมให้บรรลุถึงการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ และในขณะเดียวกันก็เป็นอุปสรรคขัดขวางการใช้สิทธิ และเสรีภาพด้วยเช่นเดียวกัน สำหรับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล รัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 มาตรา 29 ได้วางหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพของบุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ ดังนี้

1. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จะต้องอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย
2. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไปและไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่ง หรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะ
3. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลต้องกระทำเท่าที่จำเป็น
4. การจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ต้องไม่กระทบกระเทือนสาระสำคัญของ สิทธิและเสรีภาพนั้น

ดังนั้น ในการตรากฎหมายเพื่อบังคับใช้กับคนในสังคม และเพื่อจำกัดสิทธิเสรีภาพของ บุคคลที่รัฐธรรมนูญรับรองดังกล่าวมาแล้ว จะต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป และไม่มุ่งหมายให้ใช้ บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเฉพาะเจาะจง ส่วนรูปแบบที่ รัฐธรรมนูญกำหนดให้ฝ่ายนิติบัญญัติต้องคำนึงถึงในการออกกฎหมายเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิ เสรีภาพของประชาชนก็คือ ต้องระบอบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการตรากฎหมาย นั้นด้วย จะเห็นได้ว่าจากบทบัญญัติในมาตรา 29 จึงเป็นบทบัญญัติที่มีขึ้นเพื่อให้ผู้ที่ใช้อำนาจรัฐ จะต้องระลึกรู้เสมอว่าในการออกกฎหมายและการปรับใช้กฎหมายจำกัดสิทธิเสรีภาพ ของประชาชน ได้มีบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตราใดได้ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ดังกล่าวไว้

6.3.1 ข้อพิจารณาในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

ตามเจตนารมณ์ในรัฐธรรมนูญปัจจุบันจะยึดหลักคือ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล เป็นหลัก ส่วนการจำกัดสิทธิและเสรีภาพเป็นข้อยกเว้น ดังนั้นตามหลักทั่วไปการจำกัดสิทธิและ เสรีภาพอาจกระทำได้ แต่ทั้งนี้ต้องกระทำภายใต้เงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนด โดยจะต้องมีการ ตรวจสอบเงื่อนไขต่างๆ ก่อน ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจสอบดังนี้

- 1) องค์ประกอบของสิทธิและเสรีภาพ มาจากการตีความสิทธิและเสรีภาพแต่ละสิทธิ ซึ่งจะต้องมีการกำหนดขอบเขตสิทธิและเสรีภาพแต่ละสิทธิให้ชัดเจน โดยการจะกล่าวว่มาตรการ

อันใดอันหนึ่งที่ได้กระทำการนั้น เป็นการแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหรือไม่
ขั้นแรกจะต้องกำหนดขอบเขตของแดนสิทธิและเสรีภาพให้ได้เสียก่อน หากมีการล่วงล้ำเข้าไปใน
แดนสิทธิและเสรีภาพนั้น จึงกล่าวได้ว่าเป็นการแทรกแซงที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพ ตัวอย่างเช่น
การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคล ตามมาตรา 35 สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลย่อมได้รับ
การคุ้มครองสิทธิในรัฐธรรมนูญมุ่งคุ้มครองในกรณีนี้คือ การดำเนินชีวิต ในความเป็นอยู่อย่าง
สันโดษหรือความเป็นอยู่ที่เป็นส่วนบุคคล แต่หากว่าเรื่องส่วนตัวดังกล่าวนั้น ได้กระทำไป
เพื่อประโยชน์สาธารณะแล้ว ย่อมมีข้อจำกัดแห่งสิทธิว่าบุคคลดังกล่าวไม่สามารถอ้างความเป็นอยู่
ส่วนตัวขึ้นเพื่อกล่าวอ้างถึงสิทธิได้ ดังนั้นองค์ประกอบของสิทธิและเสรีภาพนั่นเองย่อมมีข้อจำกัด
ของการคุ้มครองอยู่ในตัวการกระทำใดๆ ที่อยู่ภายในขอบเขตของการคุ้มครองของสิทธิและเสรีภาพ
จึงอาจเรียกได้ว่าเป็น “สิทธิและเสรีภาพ” การกระทำนั้นรวมถึงการละเว้นการกระทำด้วยหรือ
ที่เรียกว่า “เสรีภาพในทางปฏิเสธ” ตัวอย่างเช่น การคุ้มครองกรรมสิทธิ์ ซึ่งย่อมหมายความรวมถึง
การคุ้มครองการมีอยู่ของกรรมสิทธิ์และการใช้ประโยชน์ของผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ดังนั้นสิ่งเหล่านี้
ย่อมรวมอยู่ในขอบเขตของการคุ้มครองด้วย

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า การจะทำการตรวจสอบเงื่อนไขในทางกฎหมายว่า การแทรกแซง
ในสิทธิและเสรีภาพนั้นๆ เป็นไปตามเงื่อนไขหรือไม่ จะต้องพิจารณาเฉพาะกรณีการแทรกแซง
ภายในขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพ หรือภายในแดนแห่งสิทธิและเสรีภาพเท่านั้น หากไม่ใช่เป็น
กรณี การแทรกแซงในขอบเขตดังกล่าว ก็ไม่มีความจำเป็นต้องมีการตรวจสอบว่าการแทรกแซงใน
สิทธิและเสรีภาพนั้นๆ ได้เป็นไปตามเงื่อนไขหรือเป็นไปโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

2) การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพ การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพจากการกระทำ
ของรัฐจะเกิดขึ้นเมื่อการกระทำของปัจเจกบุคคลที่รัฐได้ทำการกีดกัน ชัดขวาง หรือปฏิเสธเป็น
การกระทำที่อยู่ภายในขอบเขตที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ การแทรกแซงในสิทธิและ
เสรีภาพนั้นอาจเป็นกรณีที่เกิดขึ้นเฉพาะราย(คำสั่งทางปกครอง)หรือเกิดขึ้นในลักษณะทั่วไป
(กฎหมาย)“การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพ”นั้นมีความมุ่งหมายอยู่ 2 ประการ¹¹³

2.1) ภายในขอบเขตเงื่อนไขของการแทรกแซง ถ้าเป็นการแทรกแซงในเสรีภาพและ
ในกรรมสิทธิ์โดยฝ่ายปกครอง การนิยามคำว่า “การแทรกแซง” ดังกล่าวได้เรียกกันว่าจะต้องมี
กฎหมายให้อำนาจฝ่ายปกครองในการแทรกแซงดังกล่าว ดังนั้น การดำเนินการแทรกแซงของ

¹¹³ บรรเจิด สิงคะเนติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 91*, น.141-143.

ฝ่ายปกครองจะต้องมีกฎหมายให้อำนาจไว้จึงจะสามารถกระทำได้ ตามหลักที่ว่า “หลักความชอบด้วยกฎหมายของการกระทำของฝ่ายปกครอง”

2.2) เงื่อนไขของกฎหมาย เป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการแทรกแซงของรัฐในสิทธิและเสรีภาพ เมื่อรัฐประสงค์จะแทรกแซงในขอบเขตของสิทธิและเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองในกรณีนี้จำเป็นที่จะต้องตรวจสอบว่ากฎหมายที่แทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพนั้นได้ผ่านกระบวนการตราตามที่รัฐธรรมนูญกำหนดหรือไม่ การแทรกแซงดังกล่าวเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมายได้กำหนดไว้หรือไม่ หรือเป็นไปตามหลักความได้สัดส่วนหรือไม่ เป็นต้น ดังนั้นในความหมายของ “การแทรกแซง” จึงมีความสำคัญสำหรับทฤษฎีทั่วไปของสิทธิเสรีภาพ

โดย “การแทรกแซง” มีความหมายว่า การกระทำของรัฐทั้งหลาย ซึ่งทำให้การใช้สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลไม่อาจเป็นไปได้ ซึ่งการกระทำของรัฐนั้นไม่ว่าจะเป็นการกระทำในขั้นสุดท้ายหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำโดยมุ่งประสงค์หรือไม่ หรือไม่ว่าจะเป็นการกระทำที่มีผลโดยตรงหรือโดยอ้อมหรือไม่ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำในทางกฎหมายหรือในทางข้อเท็จจริงและไม่ว่าจะเป็นการกระทำในลักษณะคำสั่งหรือไม่ก็ตามย่อมถือว่าเป็นการแทรกแซงทั้งสิ้น แต่อย่างไรก็ตามการกระทำของรัฐนั้นต้องเป็นการกระทำโดยอำนาจมหาชนที่ก่อให้เกิดผลเป็นการแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพดังกล่าว ตัวอย่างของการกระทำที่มีได้เป็นการกระทำในลักษณะของการบังคับหรือคำสั่งเช่นการแอบถ่ายภาพ การดักฟังทางโทรศัพท์ ซึ่งกระทำโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐหรือการแทรกแซงในข้อมูลข่าวสารต่างๆ เป็นต้น

3) เงื่อนไขของกฎหมายในการแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพ โดยสามารถแยกพิจารณาเป็น 2 ประการคือ เงื่อนไขในทางรูปแบบ และเงื่อนไขในทางเนื้อหา ดังนี้

3.1)เงื่อนไขในทางรูปแบบ โดยการแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพจะชอบด้วยกฎหมายก็ต่อเมื่อการแทรกแซงนั้นเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายในทางรูปแบบ โดยมีข้อพิจารณาดังนี้¹¹⁴

3.1.1) กฎหมายที่จะแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพต้องมีความชัดเจน บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวต้องชัดเจนเพียงพอที่ประชาชนต้องสามารถทราบได้ว่า การแทรกแซงเช่นใดบ้างที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้หรือภายใต้เงื่อนไขเช่นใดที่เจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถกระทำได้ เช่น ความหมายของ“ความสงบเรียบร้อยของสังคม”มีขอบเขตแต่ไหนเพียงใด

3.1.2) กฎหมายนั้นจะต้องมีความชัดเจนเพียงพอ หากกฎหมายนั้นได้กำหนดให้เจ้าหน้าที่มีดุลพินิจหรือมีความอิสระในการตีความถ้อยคำที่ไม่ชัดเจนในตัวเอง เช่น คำว่า

¹¹⁴ เฟิงอ้วง , น.144.

“ประโยชน์สาธารณะ”หรือ“ศีลธรรมอันดีของประชาชน” เป็นต้น เพราะตามหลักนิติรัฐ “ดุลพินิจ” หรือ“การตีความถ้อยคำที่ไม่ชัดเจนในตัวเอง”ย่อมมีขอบเขตและโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ดุลพินิจ หรือการตีความถ้อยคำที่ไม่ชัดเจนในตัวเองนั้นจะต้องสามารถถูกตรวจสอบได้หากเป็นการละเมิด สิทธิและเสรีภาพ

3.1.3)กฎหมายนั้นเป็นกฎหมายที่ขาดความชัดเจน หากกฎหมายนั้นได้กำหนดเงื่อนไข ของการอนุญาต ในกรณีที่มีเงื่อนไขครบถ้วนแล้ว แต่การอนุญาตหรือไม่นั้นยังให้ขึ้นอยู่กับดุลพินิจ ของเจ้าหน้าที่เช่น“เจ้าหน้าที่ที่สามารถจะออกใบอนุญาตได้เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขที่กฎหมาย กำหนด”ตามหลักนิติรัฐจะต้องมีการแก้ไขบทบัญญัติเกี่ยวกับเรื่องดุลพินิจดังกล่าวโดยต้องกำหนด ว่า“เมื่อเป็นไปตามเงื่อนไขของกฎหมายเจ้าหน้าที่จะต้องออกใบอนุญาตให้” ในกรณีเช่นนี้ จึงก่อให้เกิดสิทธิในการขอให้ออกใบอนุญาตดังกล่าว

3.1.4) กฎหมายนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่สามารถคาดหมายได้ว่าฝ่ายปกครอง สามารถเข้าแทรกแซงได้หรือไม่ การแทรกแซงนั้นจะต้องวางอยู่บนเงื่อนไขของกฎหมายที่ แน่นอนชัดเจนแต่อย่างไรก็ตาม ไม่จำเป็นถึงขนาดที่ทำให้ประชาชนสามารถทราบเป็นการล่วงหน้า ว่าฝ่ายปกครองจะแทรกแซงในสิทธิของตนหรือไม่หรือหากจะแทรกแซงเมื่อใดเพราะ ฝ่ายนิติบัญญัติมิได้มีหน้าที่ในการกำหนดหน้าที่ในการแทรกแซงของฝ่ายปกครอง

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขในทางรูปแบบของกฎหมายที่แทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพ จะต้องเป็นไปตามหลักประกันการจำกัดสิทธิและเสรีภาพรัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ด้วย เช่น กฎหมายนั้นจะต้องเป็นกฎหมายที่มีผลบังคับใช้เป็นการทั่วไปมิได้มุ่งหมายหรือกรณีใดกรณีหนึ่ง เป็นการเฉพาะ หรือกฎหมายนั้นจะต้องอ้างบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญที่ให้อำนาจในการจำกัดสิทธิ และเสรีภาพ

3.2) เงื่อนไขในทางเนื้อหา เงื่อนไขในทางเนื้อหาของการแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพ ตามแนวคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญเยอรมัน¹¹⁵ ได้วินิจฉัยว่ากฎหมายซึ่งละเมิดรัฐธรรมนูญเป็น กฎหมายที่แสดงถึงเงื่อนไขของการละเมิดสิทธิและเสรีภาพ กฎหมายที่ละเมิดรัฐธรรมนูญจะต้อง ได้รับการตรวจสอบว่าฝ่ายนิติบัญญัติมีอำนาจในการออกกฎหมายนั้นหรือไม่ กระบวนการในการ ออกกฎหมายเป็นไปตามที่กำหนดไว้หรือไม่ นอกจากนี้จะต้องตรวจสอบว่ามีการละเมิด หลักกฎหมายทั่วไป เช่น หลักนิติรัฐหรือไม่ เป็นต้น โดยอาจแบ่งเงื่อนไขในทางเนื้อหาของการ แทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพได้

¹¹⁵ BVerfGE(Elfes-Urteil)6,32. บรรเจิด สิงคะเนติ,อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 91,น.145.

การแทรกแซงสิทธิเสรีภาพอาจกระทำได้เฉพาะกรณีที่มีกฎหมายให้อำนาจ ซึ่งอาจพิจารณาได้ดังนี้

3.2.1) การแทรกแซงสิทธิและเสรีภาพโดยกฎหมายนั้น เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่กระทำได้ในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้ หรือการแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพจะต้องการบัญญัติรับรองสิทธิดังกล่าวไว้ในรัฐธรรมนูญ

3.2.2) ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพมีข้อแตกต่างระหว่างเงื่อนไขของกฎหมายที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษร กับเงื่อนไขของกฎหมายที่ไม่เป็นลายลักษณ์อักษร

เงื่อนไขที่เป็นลายลักษณ์อักษร คือเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพที่มีการกล่าวไว้อย่างชัดแจ้งในรัฐธรรมนูญ หรือที่มีการกำหนดไว้ในสิทธิและเสรีภาพแต่ละสิทธิ เงื่อนไขของกฎหมายที่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรอาจแยกออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

ประการแรก เงื่อนไขพิเศษในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ โดยกำหนดเงื่อนไขในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ภายใต้เงื่อนไขเฉพาะตามที่กำหนดไว้ในสิทธิและเสรีภาพนั้นๆ ตัวอย่างของเงื่อนไขพิเศษในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เช่น ตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 45 บัญญัติว่า “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น” และตามมาตรา 45 วรรคสอง บัญญัติว่า “การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมาย เฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิเสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน” เงื่อนไขตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 45 ซึ่งเป็นเรื่องเสรีภาพในการแสดงออกของบุคคลและสื่อมวลชนโดยถือได้ว่าเป็นเงื่อนไขพิเศษตามที่กำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ หากมีการกระทำอย่างอื่น ซึ่งมีได้ระบุไว้ในมาตรา 45 การกระทำดังกล่าวย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญ

ประการที่สอง เงื่อนไขทั่วไปในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ตัวอย่างเช่น เสรีภาพในเคหสถานตามมาตรา 34 วรรคสาม “การเข้าไปในเคหสถานโดยปราศจากความยินยอมของผู้ครอบครองหรือการตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐาน จะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติ” ตามมาตรานี้จะเห็นได้ว่ากฎหมายมิได้กำหนดเงื่อนไขใดเป็นพิเศษสำหรับการจำกัดเสรีภาพในเคหสถานเพียงแต่กำหนดให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเท่านั้น ในกรณีนี้กฎหมายที่จำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวจึงอยู่ภายใต้หลักทั่วไปของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

ส่วนเงื่อนไขของกฎหมายที่ไม่ปรากฏเป็นลายลักษณ์อักษรนั้น มีสิทธิและเสรีภาพบางประการที่ไม่ปรากฏเงื่อนไขของกฎหมายที่เป็นลายลักษณ์อักษรในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ เช่น เสรีภาพในทางศาสนา

- (1) การแทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพจะต้องคำนึงถึงหลักความได้สัดส่วน
- (2) การจำกัดสิทธิและเสรีภาพไม่อาจกระทบกระเทือนต่อสาระสำคัญของสิทธิได้

6.3.2 หลักว่าด้วยเหตุผลในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

1) หลักว่าด้วยความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน เป็นหลักเบื้องต้นในการบัญญัติกฎหมายจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่ปรากฏอยู่เป็นหลักกฎหมายของประเทศต่างๆ แนวความคิดเกี่ยวกับ “ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” มีที่มาจากกฎหมายโรมันต่อมาภายหลังกฎหมายแพ่งฝรั่งเศส(มาตรา 1131 และมาตรา 1133)และกฎหมายแพ่งญี่ปุ่น(มาตรา 90)ได้ถือแนวคิดดังกล่าว โดยในชั้นแรกได้ยอมรับเฉพาะที่ใช้บังคับแก่ หลักเสรีภาพในการทำสัญญา แต่ต่อมาปรากฏเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าแนวคิดดังกล่าวได้กลายเป็นหลักสำคัญที่ใช้บังคับแก่กฎหมายเอกชนทั่วไป เช่น กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทย ได้ยอมรับว่าด้วยความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนตามมาตรา 150 หลักดังกล่าวยังนำไปใช้บังคับกับเรื่องอื่นๆ อีกหลายเรื่อง ส่วนการให้ คำจำกัดความว่า “ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” นั้นเป็นเรื่องยากที่จะจำกัดความได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์ แต่ถ้าจะกล่าวแต่วัตถุประสงค์ของคำดังกล่าวนี้ อาจกล่าวได้ว่า “ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” มีความมุ่งหมายที่จะให้ยกขึ้นมาใช้ในกรณีที่มีผลประโยชน์ส่วนรวมของสังคมขัดกับผลประโยชน์ส่วนตัว ผลประโยชน์ส่วนรวมย่อมมีความสำคัญมากกว่ากล่าวโดยสรุป “ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” หมายถึงประโยชน์ทั่วไปของประเทศชาติและสังคม¹¹⁶

ความหมายของคำว่า “ความสงบเรียบร้อยของประชาชน” ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยมีผู้ให้คำนิยามว่า หมายถึงเรื่องใดที่มีได้เกี่ยวด้วยส่วนได้เสียของเอกชน

---

¹¹⁶ อุกฤษ มงคลนาวิน, “ความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน” บทบัญญัติ, (2518), น.13-14.

ผู้เป็นคู่กรณีโดยเฉพาะแต่อาจกระทบกระทั่งไปถึงส่วนได้เสียของประชาชนคนอื่นเรื่องนั้นพอจะจัดได้ว่าเกี่ยวข้องกับความสะดวกสบายของประชาชน¹¹⁷

ตามความเห็นของ ศ.ดร. อุกฤษ มงคลนาวิน เห็นว่า “ศีลธรรมอันดีของประชาชน” หมายถึงทัศนคติโดยทั่วไปทางจริยธรรมของสังคม ซึ่งโดยทั่วไปแล้วการที่จะถือว่าการใดเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมเป็นหน้าที่ของศาลที่จะต้องเป็นผู้วินิจฉัยโดยความลำบากอย่างยิ่ง ยิ่งกว่านั้นหลักศีลธรรมอันดีโดยทั่วไปมีความหมายใกล้เคียงกับ “หลักความสะดวกสบาย” มากจนอาจกล่าวได้ว่าเรื่องใดที่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนมักจะขัดต่อความสะดวกสบายของประชาชนด้วยเช่น ความตกลงที่ทำให้มนุษย์เสื่อมเสียศักดิ์ศรี นอกจากจะขัดต่อความสะดวกสบายแล้วยังขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนด้วย¹¹⁸

ดังนั้นอาจสรุปได้ว่า ศีลธรรมนั้นเป็นความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ ว่าการกระทำเช่นไรเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ศีลธรรมเกี่ยวกับกฎหมายเพราะศีลธรรมเป็นรากฐานของกฎหมายและมนุษย์ยอมรับว่ากฎหมายใดเป็นกฎหมายที่ยุติธรรมต่อเมื่อกฎหมายนั้นสอดคล้องกับความรู้สึกทางศีลธรรมของตนด้วย อย่างไรก็ตามกฎหมายมักจะมุ่งแต่เพียงการดำรงไว้ซึ่งความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม แต่ศีลธรรมจะมุ่งที่จะให้มนุษย์มีทั้งความดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ดังนั้นในบางครั้ง ถ้าเข้าข่ายเป็นความผิดกฎหมายแล้วผู้กระทำความผิดอาจได้รับโทษทางสังคมด้วย นอกเหนือจากการลงโทษโดยกฎหมายฝ่ายบ้านเมือง

2) หลักความมั่นคงของรัฐ คือ การที่ประเทศชาติสามารถดำรงอยู่ได้อย่างสงบสุขพอสมควร ปลอดภัยจากการคุกคามหรือการรุกรานของศัตรู สามารถพัฒนาประเทศให้ก้าวหน้าในระดับที่เหมาะสมกับขีดความสามารถทางการงบประมาณของตนประชาชนมีความอยู่ดีกินดีมีรายได้พอสมควรแก่อัตภาพประเทศชาติมีเกียรติและศักดิ์ศรีได้รับการยอมรับนับถือจากนานาประเทศ¹¹⁹

รากฐานของการทำหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐ ถือว่าเป็นพื้นฐานสำหรับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพพื้นฐานของทฤษฎีสัญญาประชาคม ความมั่นคงของรัฐเป็นผลมาจากการที่รัฐเข้ามาทำหน้าที่ให้ความคุ้มครองแก่สิทธิของปัจเจกบุคคล ดังนั้น ตามแนวความคิดของนักกฎหมายธรรมชาติ ความมั่นคงในการดำรงอยู่ของรัฐและความสามารถทำภาระหน้าที่ของ

¹¹⁷ เสนีย์ ปราโมช, ม.ร.ว., คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยนิติกรรมและหนี้ เล่ม 1, (กรุงเทพมหานคร: อักษรศาสตร์, 2509), น. 13-14.

¹¹⁸ อุกฤษ มงคลนาวิน, อ้างแล้ว *เชิงอรรถที่ 116*, น. 25.

¹¹⁹ ขจัดภัย บุรุษพัฒน์, ความมั่นคงแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร: กรมการปกครอง, 2521), น. 2.

รัฐจึงเป็นเหตุผลอันชอบธรรมสำหรับการจำกัดเสรีภาพตามธรรมชาติของบุคคลได้ การย้อนกลับไปพิจารณาการทำภาระหน้าที่ในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของรัฐกับความมั่นคงปลอดภัยของสิทธิของปัจเจกบุคคลเป็นการแสดงถึงความเกี่ยวพันของความชอบธรรมในยุคดั้งเดิมที่ยังคงมีผลมาจนถึงปัจจุบันนี้¹²⁰

ดังนั้น ความสามารถในการทำภาระหน้าที่ของรัฐนั้นได้รับการยอมรับว่าเป็นวัตถุประสงค์ในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งอาจกำหนดรูปแบบของการจำกัดสิทธิและเสรีภาพในลักษณะของการกำหนดหน้าที่ให้แก่พลเมืองของตน เช่น การกำหนดให้บุคคลมีหน้าที่ในการเสียภาษีหรือการกำหนดให้ประชาชนมีหน้าที่ต่างๆ เป็นต้น

3) หลักจำกัดเสรีภาพโดยหลักสิทธิในชีวิตส่วนบุคคลสิทธิในชีวิตส่วนบุคคลมีแนวคิดมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาโดยเริ่มตั้งแต่ ค.ศ. 1890 เป็นเพราะความเจริญเติบโตของเมืองทำให้บุคคลขาดความเป็นส่วนตัว เมื่อสื่อมวลชนมีความเจริญก้าวหน้าขึ้นเป็นลำดับ การล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคลมีมากขึ้น จึงเกิดแนวคิดที่ว่าสิทธิส่วนบุคคลควรได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมาย ในราวค.ศ.1930-1940 ศาลฎีกาของสหรัฐอเมริกาได้สร้างหลักการคุ้มครองในชีวิตส่วนตัวขึ้นโดยมีหลักว่าสื่อมวลชนหรือ บุคคลใดๆ จะต้องไม่กระทำการดังต่อไปนี้

1) การแทรกแซงความเป็นส่วนตัวอย่างไม่มีเหตุผลและปราศจากความยินยอมของบุคคลนั้น เช่นการบุกรุกเข้าไปในเคหสถานของบุคคลอื่น การใช้กล้องส่องทางไกลหรือถ่ายภาพของบุคคลที่อยู่ในเคหสถาน การลักลอบดักฟังทางโทรศัพท์ การตรวจดูกระเป๋าใส่เงินหรือสิ่งของต่างๆ การโทรศัพท์รบกวนผู้อื่นบ่อยครั้ง การตรวจสอบดูข้อมูลเกี่ยวกับการเงิน เป็นต้น

2) ใช้ชื่อหรือภาพถ่ายของบุคคลในการโฆษณา โดยไม่ได้รับความยินยอมจากเจ้าของชื่อหรือภาพนั้น

3) ตีพิมพ์เรื่องราวส่วนตัวของบุคคลหนึ่งบุคคลใด โดยปราศจากความยินยอมของบุคคลเหล่านั้น แม้เรื่องราวที่ตีพิมพ์จะไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงและเกียรติยศของเขาก็ตาม แต่ถ้าจะทำให้เขาเป็นที่สนใจต่อสาธารณชนในเรื่องที่เป็นส่วนตัวโดยแท้แล้ว จะกระทำไม่ได้ถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล

4) การตีพิมพ์ข้อความหรือภาพถ่ายของบุคคลในรูปแบบของข่าว ซึ่งแม้จะไม่ใช่กรณีหมิ่นประมาทแต่สื่อข้อความไปในทางที่เป็นผลร้ายต่อภาพพจน์ของบุคคลนั้น

---

¹²⁰ Klaus Stern, Das Staatsrecht der Bundesrepublik Deutschland, S.322. อ้างใน บรรณเจิด สิงคะเนติ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 91, น.148-149.

การคุ้มครองสิทธิดังกล่าวนี้ยังรวมไปถึง การดักฟังเสียงสนทนาโดยเครื่องมือใดๆ การแอบถ่ายหรือบันทึกภาพ การเปิดเผยเรื่องราวของบุคคลอื่น ในเรื่องส่วนตัวเข้าไปเกี่ยวข้องกับ ในฐานะแพทย์ ลูกจ้าง ทนายความ นักบวช หรือการก่อความเดือดร้อนรำคาญแก่บุคคลอื่น ในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวในเรื่องส่วนตัวของเขา เป็นต้น ซึ่งสหรัฐอเมริกาถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นเสรีภาพ ส่วนบุคคลที่ไม่ควรถูกละเมิดโดยปราศจากขอบเขต¹²¹ แต่ถึงอย่างไรก็ดีสิทธิในชีวิตส่วนตัวก็ยังมีจำกัดบางประการ ดังนี้

โดยแนวความคิดดังกล่าว เป็นการพิจารณาว่าการกระทำประเภทใดมีลักษณะเป็นการล่วงละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แต่ก็มีแนวทางการพิจารณาว่าเรื่องใดที่หมิ่นเหม่ต่อการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลโดยใช้เหตุผลดังต่อไปนี้มาเป็นข้อโต้แย้งว่าไม่เป็นการโต้แย้งสิทธิส่วนบุคคล¹²² ดังนี้

1) การเผยแพร่โฆษณา(Publication) หากมีการเผยแพร่โฆษณาข้อเท็จจริงอันเป็นเรื่องส่วนตัวไม่ว่าเป็นเรื่องเท็จหรือเรื่องจริงต่อสาธารณะถือว่าเป็นการละเมิดสิทธิส่วนบุคคล ถ้าไม่มีการเผยแพร่โฆษณาไม่มีความผิด

2) การยินยอม(Consent) ถ้ามีการยินยอม ไม่มีการละเมิด การสมัครใจยินยอม เช่น ยินยอมโดยปริยาย ให้สัมภาษณ์ หรือยินยอมจากผู้มีอำนาจรองจากผู้ตกเป็นข่าว เช่น คู่สมรส ลูกค้าผู้เช่า ไม่ถือว่าละเมิดสิทธิส่วนบุคคล การยินยอมไม่ได้หมายความว่าถึง หนังสือพิมพ์ต้องได้รับความยินยอมจากบุคคลเหล่านี้ก่อน ในกรณีที่เขียนพาดพิงถึงอาจเป็นการเขียนที่มีเจตนา หรือ ยกเลิกเพิกถอนชื่อหรือภาพนั้นได้

3) หลักความจริง(Truth) สามารถเป็นข้อโต้แย้งในการละเมิดสิทธิส่วนบุคคลใน 4 ประการได้ต่างกัน ใช้ได้ดีในกรณีการเปิดเผยข้อมูลอันเป็นส่วนตัว (Public disclosure) ถ้าพิสูจน์ได้ว่าข้อมูลเป็นจริง และในกรณีที่ข้อมูลที่รัฐจัดทำ(Public record)การเปิดเผยข้อมูลไม่ถือว่าเป็นการละเมิด

4) ความมีชื่อเสียง(Identity) สามารถใช้ได้แย้ง ในกรณีบุคคลมีชื่อเสียงถูกจับตามอง โดยสื่อมวลชนและเรื่องที่เป็นจริง เพื่อเผยแพร่ต่อสาธารณะ(False Light in the Public Eye)และกรณีการใช้ชื่อหรือภาพของบุคคลโดยไม่ได้รับความยินยอม(Appropriation)เพราะการมีชื่อเสียง

¹²¹ กฤตยชญ์ ศิริเชต, “ความรับผิดชอบของสื่อมวลชนต่อการก้าวล่วงในสิทธิส่วนบุคคล”, เอกสารการสนทนาวิชาการกฎหมายและจริยธรรมสื่อมวลชน หน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์อักษรไทย), น.409-410.

¹²² อังธิดา ลิ้มบี๊ทมปาณี, *อ้าวแล้ว เชิงอรรถที่ 24*, น.22-23.

เท่ากับยินยอมเป็นบุคคลสาธารณะ การใช้ชื่อและภาพไม่จำเป็นต้องได้รับความยินยอม การเป็นบุคคลสาธารณะย่อมตกอยู่ในความสนใจของประชาชนโดยปริยาย และต้องยอมรับถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นต่อสาธารณชนด้วย

5) ข้อมูลที่ถูกบันทึกโดยเจ้าหน้าที่รัฐและเปิดเผยต่อสาธารณะได้(Public Record) หากสื่อมวลชนเปิดเผยข้อมูลของรัฐจัดทำไว้แล้ว ไม่ถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เพราะข้อมูลเป็นจริงและสามารถเปิดเผยได้เช่น ข้อมูลของคนร้าย อาชญากร ฯลฯ

(6) คุณค่าของความเป็นข่าว(Newsworthiness) กฎหมายสิทธิส่วนบุคคลไม่เหมือนกับความคิดริเริ่มหมิ่นประมาทโดยพิจารณาจากพื้นฐานของ“ประโยชน์สาธารณะ”(Public Interest) และ“เสรีภาพของสื่อ”(Free Press)เมื่อใดที่เผยแพร่ข่าวที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ เหตุการณ์นั้นมีคุณค่าความเป็นข่าว ไม่ถือว่าเป็นละเมิดสิทธิส่วนบุคคล แต่คุณค่าของความเป็นข่าวไม่สามารถใช้ได้กรณีที่เปิดเผยเรื่องราวส่วนตัวของบุคคลธรรมดาเพราะเป็นการแทรกแซงกิจการส่วนตัว (Intrusion)หรือก้าวล่วงต่อสิทธิส่วนบุคคลที่จะอยู่อย่างสันโดษในสถานที่ของบุคคลนั้นโดยไม่ได้รับอนุญาตไม่ได้รับความยินยอม และการไขข่าวแพร่หลายในเรื่องราวอันเป็นเท็จ(False Light in the Public Eye)หรือการถูกจับตามองโดยสื่อมวลชนหรือเรื่องที่เป็นเท็จไม่ได้เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ แม้ว่าจะมีคุณค่าข่าวในกรณีที่เป็นบุคคลสาธารณะก็ตาม

ดังนั้น การพิจารณาว่าการกระทำใดจะเป็นการละเมิดสิทธิส่วนตัว ย่อมต้องคำนึงถึงมาตรฐานทางการกฎหมายจารีตประเพณี และมาตรฐานความรู้สึกนึกคิดของวิญญูชนตามสมควร แก่ฐานะและพฤติการณ์ของบุคคลแต่ละบุคคลเป็นเกณฑ์ ตัวอย่างเช่น บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับประโยชน์สาธารณะโดยตรงทั้งที่สมัครใจเช่น รัฐมนตรี หรือโดยได้รับมอบหมายเช่น ข้าราชการระดับสูงย่อมมีขอบเขตความเป็นอยู่ส่วนตัวแตกต่างจากบุคคลทั่วไป เป็นต้น¹²³

4) การจำกัดสิทธิโดยยึดหลักเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน การใช้สิทธิและเสรีภาพของสื่อมวลชนในการนำเสนอข่าวสารอาจถูกจำกัดได้ด้วยเหตุ เพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน โดยความเสื่อมทรามทางจิตใจ หมายถึงการทำให้ความรู้สึกหรือมโนธรรมตกต่ำ เช่น ตีพิมพ์ภาพลามกอนาจาร เขียนข้อความยั่วยุ กามารมณ์ สั่งสอนให้ออกตัญญู ไม่เคารพนับถือพ่อแม่และผู้มีพระคุณ เป็นต้น ส่วน“สุขภาพ”หมายถึงความสุขปราศจากโรค ความสบาย การเสนอข่าวหรือ

¹²³กิตติศักดิ์ ปกรติ, ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการรับรู้ข้อมูลข่าวสารตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540, (กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2541), น. 25.

หาความแนะนำให้ประชาชนบริโภคยาหรืออาหารหรือสมุนไพรหรือสารอื่นใดก็ตาม ซึ่งไม่มีการรับรองจากส่วนราชการที่รับผิดชอบ ไม่มีหลักประกันว่าจะปลอดภัยอย่างแท้จริง เสรีภาพในการพูด การเขียน การพิมพ์ และการโฆษณาอันอาจจะก่อให้เกิดผลกระทบหรือผลเสียหายดังกล่าวย่อมถูกจำกัดได้ตามรัฐธรรมนูญ

6.3.3 ขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพ

การที่รัฐธรรมนูญมิได้กำหนดให้สิทธิและเสรีภาพบางเรื่องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายหรือมิได้กำหนดขอบเขตในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้อย่างชัดเจนก็ดี กรณีนี้ย่อมมิได้หมายความว่าสิทธิและเสรีภาพนั้นไม่อาจจะจำกัดสิทธิและเสรีภาพได้ เพราะตามหลักนิติรัฐแล้ว ไม่มีเสรีภาพใดที่ได้รับความคุ้มครองโดยปราศจากขอบเขตเพราะสาระแห่งเสรีภาพก็คือพฤติกรรมระหว่างมนุษย์ด้วยกัน ซึ่งย่อมมีความเกี่ยวข้องกับคำถามว่าบุคคลหนึ่งควรปฏิบัติต่อบุคคลหนึ่งอย่างไรหรือปฏิบัติต่อสังคมอย่างไร หรือความปฏิบัติต่อรัฐอย่างไร เฉพาะเสรีภาพที่เกี่ยวกับสังคมหรือเสรีภาพที่มีผลต่อภายนอกเท่านั้นที่อยู่ในขอบเขตความสนใจของนักนิติศาสตร์อันเป็นขอบเขตที่ได้รับการพิจารณาจากรัฐธรรมนูญ¹²⁴

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 28 วรรคแรก บัญญัติว่า “บุคคลย่อมอ้างศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ หรือไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน...” หากพิจารณาถึงขอบเขตการใช้สิทธิและเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 28 ได้ดังนี้

1) สิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น จากบทบัญญัติดังกล่าวรัฐธรรมนูญได้กำหนดขอบเขตประการแรกของการใช้สิทธิและเสรีภาพไว้ คือสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น จากขอบเขตดังกล่าวนี้จำเป็นต้องทำความเข้าใจว่า สิทธิและเสรีภาพโดยหลักแล้วมิได้ก่อให้เกิดผลผูกพันต่อบุคคลปัจจุบัน หากแต่ก่อให้เกิดผลผูกพันเฉพาะต่อรัฐเท่านั้น แต่โดยแท้จริงแล้วรัฐได้ให้ความคุ้มครองต่อสิทธิบุคคลที่สาม โดยเหตุนี้รัฐจึงอาจทำการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้ การให้ความคุ้มครองแก่สิทธิและเสรีภาพของบุคคลที่สามโดยรัฐธรรมนูญ ย่อมหมายความว่าไม่ว่าบุคคลใด ไม่สามารถที่แทรกแซงในสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่นได้ เหตุผลอันชอบธรรมในการ

¹²⁴Karl August Bettermann, Staatsrecht Verfahrensrechts Zivilrecht, Schriftenaus vier Jahrzehnten, Hrs, von D. Merten, H.J. Papier, K. Schmidt, A. Zeuner, Carl Heymanns Verlag KG, 1988, S. 73. อ้างใน บรรเจิด สิงคะเนติ, *อ้างแล้ว* *เชิงอรรถที่ 91*, น. 160.

แทรกแซงสิทธิและเสรีภาพได้นั้นสามารถอ้างได้ว่าเพื่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล ดังนั้นรัฐจึงมีสิทธิที่จะใช้มาตรการไม่ว่าโดยทางบริหาร นิติบัญญัติ หรือตุลาการ เพื่อเยียวยาสิทธิของบุคคลที่สามที่ถูกละเมิด และรัฐจะต้องปฏิเสธการกระทำของบุคคลใดก็ตามที่เป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น¹²⁵

ในความเห็นของ Duerig¹²⁶ เห็นว่า“สิทธิของบุคคลอื่น”หมายถึงสิทธิในทางแพ่งและสิทธิในทางมหาชนของบุคคลอื่นและของนิติบุคคลตามกฎหมายแพ่งด้วย ส่วนในปัญหาว่าผลประโยชน์ของบุคคลอื่นจะได้รับความคุ้มครองหรือไม่นั้น กรณีนี้หากมีความขัดแย้งกันระหว่างสิทธิและเสรีภาพของบุคคลหนึ่งกับผลประโยชน์ของอีกบุคคลหนึ่ง สิทธิและเสรีภาพนั้นๆ ย่อมได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย แม้การกระทำตามสิทธิและเสรีภาพนั้นจะกระทบต่อผลประโยชน์ของบุคคลอื่นก็ตาม

สิทธิของบุคคลอื่นนั้นรัฐธรรมนูญมุ่งหมายที่จะคุ้มครองต่อปัจเจกบุคคล ดังนั้นสิทธิในกรณีนี้จึงหมายถึงบุคคลในทางแพ่ง ด้วยเหตุนี้สิทธิของนิติบุคคลตามกฎหมายมหาชน จึงมิใช่“สิทธิของบุคคลอื่น” ให้หมายถึง“ประโยชน์สาธารณะ”ซึ่งในกรณีนี้เป็นความเข้าใจผิดในหลักพื้นฐานของความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์สาธารณะกับผลประโยชน์ของปัจเจกบุคคล ซึ่งประโยชน์สาธารณะกับประโยชน์ของปัจเจกบุคคลบ่อยครั้งที่ทั้งสองดำเนินไปอย่างคู่ขนานกัน ดังนั้น ในบางกรณีจึงมีความหมายว่าการละเมิดประโยชน์สาธารณะเท่ากับเป็นการละเมิดสิทธิของบุคคลอื่น แต่ความสอดคล้องกันบางประการระหว่างประโยชน์ทั้งสองก็ได้ก่อให้เกิดผลเปลี่ยนแปลงต่อความสัมพันธ์ระหว่างประโยชน์ทั้งสองที่มีสาระสำคัญที่แตกต่างกัน การคุ้มครองประโยชน์สาธารณะจึงมิได้หมายความว่าเป็นการคุ้มครองประโยชน์ของปัจเจกบุคคล และในทางตรงกันข้ามก็ได้หมายความว่า การคุ้มครองประโยชน์สาธารณะจะต้องยุติลง หากเป็นการขัดกับประโยชน์ของปัจเจกบุคคล¹²⁷

2) ศีลธรรมอันดีของประชาชน จากบทบัญญัติในมาตรา 28 ในรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้ “ศีลธรรมอันดีของประชาชน” เป็นขอบเขตของการใช้สิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นประการหนึ่ง ย่อมหมายความว่า การใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องไม่ละเมิดต่อศีลธรรม

¹²⁵ เฟิงอ๋าง, น.161.

¹²⁶ Duerig, in : Maunzz/Duerig, GG-Kommentar, Art.2, Abs.1, Rdnr.13. อ้างใน บรรเจิด สิงคะเนติ, เฟิงอ๋าง, น. 161.

¹²⁷ เฟิงอ๋าง, น.162.

อันดีของประชาชน ซึ่งโดยแท้จริงแล้ว“ศีลธรรมอันดีของประชาชน”ถือว่าเป็นตัวกำหนดขอบเขตโดยรวมของกฎหมายภายในทั้งหลาย ตัวอย่างเช่น นิติกรรมที่ละเมิดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมตกเป็นโมฆะและความเสียหายอันเกิดจากการกระทำโดยเจตนาที่เป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนย่อมก่อให้เกิดภาระในการชำระค่าเสียหายเพื่อการดังกล่าว ดังนั้นจึงไม่มีบุคคลใดอาจจะอ้างสิทธิและเสรีภาพเพื่อกระทำการอันเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน¹²⁸

“ศีลธรรมอันดีของประชาชน”มิได้เป็นข้อจำกัดโดยตรงของรัฐธรรมนุญต่อการใช้สิทธิและเสรีภาพของปัจเจกบุคคลเท่านั้น แต่“ศีลธรรมอันดีของประชาชน”ยังเป็นข้อจำกัดสิทธิและเสรีภาพ โดยทางอ้อมที่มีต่อฝ่ายนิติบัญญัติ ในกรณีนี้ฝ่ายนิติบัญญัติอาจกำหนดห้ามการกระทำในลักษณะใดลักษณะหนึ่งที่มีลักษณะเป็นการขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชนได้ ดังนั้นข้อจำกัดอันเกี่ยวกับ“ศีลธรรมอันดีของประชาชน”จึงมีลักษณะคล้ายกับการให้อำนาจตามรัฐธรรมนุญสำหรับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพโดยฝ่ายนิติบัญญัติ การแทรกแซงดังกล่าวฝ่ายนิติบัญญัติอาจมอบอำนาจให้แก่ฝ่ายปกครองและฝ่ายตุลาการได้ ซึ่งเป็นการอาศัยพื้นฐานจากขอบเขตของ“ศีลธรรมอันดีของประชาชน”ที่มีผลโดยตรงจากรัฐธรรมนุญและมีลักษณะทั่วไป ดังนั้นการบัญญัติกฎหมายโดยฝ่ายนิติบัญญัติในลักษณะนี้จึงมีผลทำให้หลักการที่ลักษณะเป็นนามธรรมเป็นรูปธรรมและมีผลในทางปฏิบัติ

3) การใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนุญ

จากบทบัญญัติในประการสุดท้ายว่า การใช้สิทธิและเสรีภาพจะต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนุญ ซึ่งในขอบเขตนี้จะต้องมีการพิจารณาถึงการใช้สิทธิและเสรีภาพว่าถึงขนาดไหนจึงจะเป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนุญซึ่งแบ่งออกได้หลายลักษณะเช่นบทบัญญัติของรัฐธรรมนุญที่มีลักษณะเป็นบทบัญญัติทั่วไป บทบัญญัติที่มีลักษณะห้ามมิให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง บทบัญญัติที่มีลักษณะบังคับให้กระทำตามบทบัญญัติที่ไม่มีลักษณะเป็นการให้เลือกปฏิบัติได้ เป็นต้น การใช้สิทธิและเสรีภาพที่เป็นการปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนุญ น่าจะหมายความรวมถึงเฉพาะกรณีที่เป็นการปฏิปักษ์ต่อบทบัญญัติของรัฐธรรมนุญที่มีลักษณะห้ามมิให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเท่านั้นแต่ไม่ได้หมายความรวมถึงบทบัญญัติของรัฐธรรมนุญทั้งหมด เพราะฉะนั้นการใช้สิทธิและเสรีภาพที่เป็นการไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนุญที่มีลักษณะให้บังคับให้กระทำตามเช่น การบัญญัติให้การเลือกตั้งเป็นหน้าที่หากบุคคลนั้นไม่ไปเลือกตั้งกรณีนี้ยังไม่ถือเป็นการใช้สิทธิที่เป็นการ

¹²⁸ K.A. Bettermann, Staatsrecht Verfahrensrechts Zivilrecht, S.75. อ้างใน บรรณเจติสิงคะเนติ, เพิ่งอ้าง, น.162.

ปฏิบัติต่อรัฐธรรมนูญ หากเป็น การกระทำที่ขัดต่อกฎหมายเลือกตั้ง ซึ่งอาจถูกตัดสิทธิต่างๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายเลือกตั้งได้แต่หากเป็นกรณีการใช้สิทธิที่เป็นปฏิบัติต่อรัฐธรรมนูญได้ ถ้าบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้ใช้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและเผยแพร่ความเห็นของตนต่อสาธารณะเพื่อเรียกร้องมิให้บุคคลไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเห็นว่าระบบการเลือกตั้งไม่เอื้อให้คนดี เข้าสู่สภานิติบัญญัตินี้ อาจเป็นการใช้เสรีภาพซึ่งเป็นปฏิบัติต่อรัฐธรรมนูญได้¹²⁹

จากแนวความคิดในการรับรองสิทธิและเสรีภาพ ที่มีรากฐานมาจากแนวความคิดของ สำนักกฎหมายธรรมชาติดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สะท้อนให้เห็นว่าโดยธรรมชาติแล้วมนุษย์ที่เกิดมา ย่อมมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์มีสิทธิและเสรีภาพที่เท่าเทียมกัน แต่ต่อมาเมื่อมนุษย์ได้มี พัฒนาการในด้านความคิดและการกระทำมากขึ้น มีอิสระตามเจตจำนงของตนเองในการที่จะสร้าง สภาพแวดล้อมและพัฒนาสิ่งต่างๆ จึงได้ก่อให้เกิดการปกครองที่มีการแบ่งเป็นหมู่เหล่าและ ชนชั้นขึ้น ความเท่าเทียมกันในสิทธิและเสรีภาพจึงถูกจำกัดและถูกรีดรอนตามกฎหมายเกณฑ์ข้อบังคับ ตามความพอใจหรือความต้องการของผู้ว่าในการปกครองนั้นๆ สิ่งที่เกิดตามมาก็คือความเป็น อภิสิทธิชนของบุคคลบางกลุ่มที่ได้ทำการกดขี่ข่มเหงเอาเปรียบ ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความไม่ เท่าเทียมกันในสิทธิเสรีภาพมากขึ้น ดังนั้นจึงได้เกิดการเรียกร้องถึงความเป็นธรรมในเรื่องดังกล่าว และเพื่อไม่ให้มีการใช้สิทธิและเสรีภาพนั้นตามอำเภอใจอันอาจล่วงละเมิดสิทธิและเสรีภาพของ บุคคลได้ ทำให้เกิดเป็นที่มาของแนวความคิดในเรื่องปัจเจกชนนิยมซึ่งทฤษฎีนี้เองที่เป็นเบื้องหลัง ของแนวความคิดในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคล โดยที่มนุษย์จำเป็นต้องอาศัยกฎหมาย เป็นเครื่องมือในการจำกัดหรือวางขอบเขตแห่งการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลไว้แต่อย่างไร ก็ตาม กฎหมายที่จะมาจำกัดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลได้จะต้องได้รับอำนาจจากรัฐธรรมนูญ และกฎหมายนั้นจะต้องตราขึ้นภายในกรอบหรือขอบเขตที่รัฐธรรมนูญได้กำหนดไว้เท่านั้น มิเช่นนั้น กฎหมายดังกล่าวย่อมขัดต่อรัฐธรรมนูญมิอาจมีผลบังคับใช้ได้ซึ่งหลักการดังกล่าวได้เป็นไปตาม หลักนิติรัฐที่มีการปกครองโดยกฎหมาย ที่จัดได้ว่าเป็นหลักประกันสิทธิเสรีภาพของประชาชน จากการใช้อำนาจตามอำเภอใจขององค์กรต่างๆ ของรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด

¹²⁹ เฟิงอ๋าง, น.161.

6.3.4 การใช้เสรีภาพที่ขัดแย้งกัน

ปัญหาการขัดแย้งของสิทธิและเสรีภาพ อาจเกิดขึ้นได้หลายสถานการณ์¹³⁰ เช่น

1) กรณีความขัดแย้งของผู้ทรงสิทธิขั้นพื้นฐานหลายรายที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

เป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิขั้นพื้นฐาน 2 ราย ต่างอ้างสิทธิขั้นพื้นฐานหลายรายที่รัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องพื้นฐานต่างกัน ซึ่งทำให้เกิดความขัดแย้งระหว่างผู้ทรงสิทธิขั้นพื้นฐานทั้ง 2 ราย ในกรณีนี้เป็นกรณีที่ผู้ทรงสิทธิขั้นพื้นฐานรายหนึ่งอาจเรียกร้องต่อรัฐให้กระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งแต่การที่รัฐกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อเรียกร้องของอีกฝ่ายหนึ่ง อาจก่อให้เกิดผลกระทบสิทธิต่อกฝ่ายหนึ่งเช่น ผู้เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินขอให้เจ้าหน้าที่ออกใบอนุญาตในการก่อสร้างอาคารแต่ในขณะที่การอนุญาตให้ก่อสร้างอาคารจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิทธิของเพื่อนบ้านข้างเคียง กรณีนี้จึงเป็นกรณีที่สิทธิของผู้ทรงสิทธิขั้นพื้นฐาน 2 รายขัดแย้งกันโดยมีรัฐเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

2) กรณีความขัดแย้งของผู้ทรงสิทธิขั้นพื้นฐานหลายรายที่รัฐมิได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้อง

ความขัดแย้งของผู้ทรงสิทธิขั้นพื้นฐานหลายรายที่รัฐมิได้เข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องอันเป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเอกชนกับเอกชนด้วยกัน ซึ่งมีข้อที่ต้องพิจารณาว่า ระหว่างสิทธิเสรีภาพของช่างภาพหรือปาปาราสซีกับบุคคลสาธารณะนั้นฝ่ายใดมีสิทธิที่ดีกว่ากัน

โดยการหาทางออกสำหรับความขัดแย้งสิทธิขั้นพื้นฐานนั้นจะต้องอาศัยวิธีการพิจารณาไตร่ตรองความสำคัญของสิทธิขั้นพื้นฐานที่ขัดแย้งกันนั้นโดยพิจารณาว่า สิทธิทั้งสองสิทธินั้นเป็นสิทธิที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายหรือไม่ หากสิทธิหนึ่งเป็นสิทธิที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายแต่อีกสิทธิหนึ่งเป็นสิทธิที่ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายและปรากฏว่าสิทธิที่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายไปขัดแย้งกับสิทธิที่ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมาย กรณีนี้ย่อมต้องถือว่าสิทธิที่ไม่อยู่ภายใต้เงื่อนไขของกฎหมายสำคัญกว่า เช่น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายด้วยวิธีอื่นตามมาตรา 45 ขัดแย้งกับสิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและความเป็นอยู่ส่วนตัวตามมาตรา 35 ของรัฐธรรมนูญ เมื่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นขัดแย้งกับสิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว กรณีย่อมต้องถือว่าสิทธิในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัวอยู่ในฐานะเหนือกว่า

¹³⁰ เฟิงอ้าง, น.162.

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ระหว่างสิทธิส่วนบุคคลของผู้ที่ถูกถ่ายภาพและเผยแพร่ภาพถ่าย โดยมีได้รับความยินยอมกับสิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของช่างภาพนั้น สิทธิและเสรีภาพในการแสดงออกของช่างภาพหรือปาปาราซซี่ ย่อมเป็นสิทธิที่มีขอบเขตจำกัดตามที่กฎหมายตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 45 วรรคสอง ซึ่งมีขอบเขตจำกัดภายใต้การคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลนั้นก็เพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิส่วนบุคคลตามรัฐธรรมนูญนั่นเอง ดังนั้น เสรีภาพในการแสดงออกของช่างภาพหรือปาปาราซซี่ย่อมมีขอบเขตอยู่ที่สิทธิส่วนบุคคลของบุคคลอื่น¹³¹

---

¹³¹ เทียบเคียงคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญสหพันธ์เยอรมันอันเป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้ กรณีที่เป็นความขัดแย้งกันระหว่างเสรีภาพในทางศิลปะ(Kunstfreiheit) กับสิทธิส่วนบุคคล(Personlichkeitsrecht) โดยศาลสหพันธ์ได้วินิจฉัยไว้ว่า เสรีภาพในทางศิลปะ ย่อมเป็นสิทธิที่มีขอบเขตจำกัดจากบทบัญญัติมาตราอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญ การมีขอบเขตจำกัดจากบทบัญญัติมาตราอื่นๆ ของรัฐธรรมนูญ การมีบทบัญญัติมาตราอื่นๆ นั้น ทั้งนี้เพื่อมุ่งคุ้มครองสิทธิอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญ สิทธิอื่นๆ ตามรัฐธรรมนูญในที่นี้ย่อมหมายถึงสิทธิส่วนบุคคลที่ได้รับความคุ้มครองจากมาตรา 2 วรรคหนึ่ง ของรัฐของรัฐธรรมนูญ(สิทธิส่วนบุคคล) ประกอบกับมาตรา 1 วรรคหนึ่งของรัฐธรรมนูญ (ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์) ดังนั้น เสรีภาพในทางศิลปะย่อมมีขอบเขตอยู่ที่สิทธิส่วนบุคคลของผู้อื่น, EVerGE67,213(228), อังโน บรรเจิด สิงคนติ, เพิ่งอ้าง, น.242.

